

RADVILIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2007–2013 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Parengė:
Kauno technologijos universiteto
Socialinių mokslų fakulteto
Savivaldos mokymo centras

SMC SAVIVALDOS
MOKYMO
CENTRAS
KTU SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS

Radviliškis, 2011

I DALIS: ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ

Tekste naudojami sutrumpinimai:

BI – biudžetinė įstaiga;

DNSB – daugiabučių namų savininkų bendrija;

LAKD – Lietuvos automobilių kelių direkcija;

LRV – Lietuvos Respublikos Vyriausybė;

NVO – nevyriausybinė organizacija;

SVV – smulkus ir vidutinis verslas;

ŠRATC – Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centras;

Radviliškio RPK – Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Radviliškio rajono policijos komisariatas;

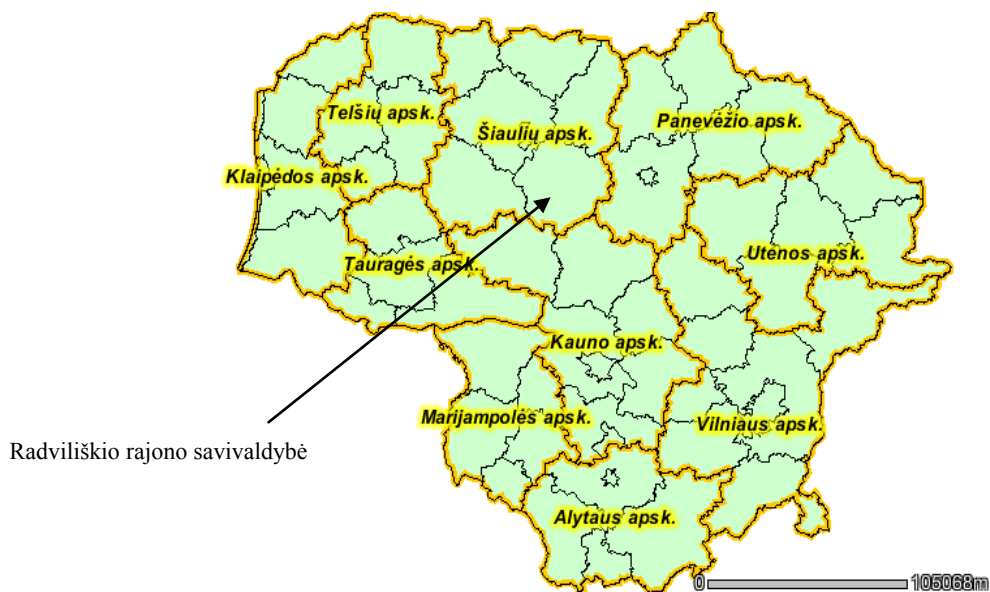
VŠĮ – viešoji įstaiga.

TURINYS

I. ADMINISTRACINIS-TERITORINIS SUSKIRSTYMAS.....	4
II. SOCIALINĖ APLINKA.....	6
2.1. Gyventojų demografinės charakteristikos.....	6
2.2. Sveikata.....	10
2.2.1. Bendrieji sveikatos rodikliai.....	10
2.2.2. Sveikatos priežiūros ištekliai.....	16
2.2.3. Sveikatos priežiūros įstaigos.....	19
2.3. Socialinė parama.....	19
2.3.1. Socialinių paslaugų poreikis.....	19
2.3.2. Socialinių paslaugų pasiūla.....	22
2.4. Kultūra ir sportas.....	23
2.5. Būstas.....	26
2.5.1. Socialinis būstas.....	28
2.6. Nusikalstamumas.....	29
2.7. Švietimas.....	30
III. EKONOMIKA.....	36
3.1. Investicijos ir ūkio subjektai.....	36
3.2. Darbo rinka.....	40
3.3. Pramonė.....	41
3.4. Apgyvandinimo paslaugos.....	42
3.5. Žemės ūkis.....	43
IV. INFRASTRUKTŪRA.....	48
4.1. Susisiekimo sistema.....	48
4.2. Vandentvarka.....	50
4.3. Šilumos ūkis.....	51
4.4. Atliekų tvarkymas.....	51
4.5. Aplinkosauga.....	51
V. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GRĖSMIŲ IR GALIMYBIŲ (SSGG) ANALIZĖ.....	54
VI. RADVILIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2007–2013 METŲ STRATEGINIO PLĖTROS PLANO STRUKTŪRA.....	57

I. ADMINISTRACINIS-TERITORINIS SUSKIRSTYMAS

Radviliškio rajono savivaldybė įsikūrusi centrinės Lietuvos šiaurėje (žr. 1.2 pav.), ji yra viena iš Šiaulių apskrities savivaldybių ir ribojasi su Panevėžio, Kelmės, Pakruojo, Kėdainių, Šiaulių savivaldybėmis. Geografiniu požiūriu Radviliškis yra labai dėkingoje vietoje: lengvai pasiekiami kiti dideli Lietuvos ir kitų Baltijos šalių miestai – 180 km iki Vilniaus, 137 km iki Kauno, 180 km iki Klaipėdos, 148 km iki Rygos.

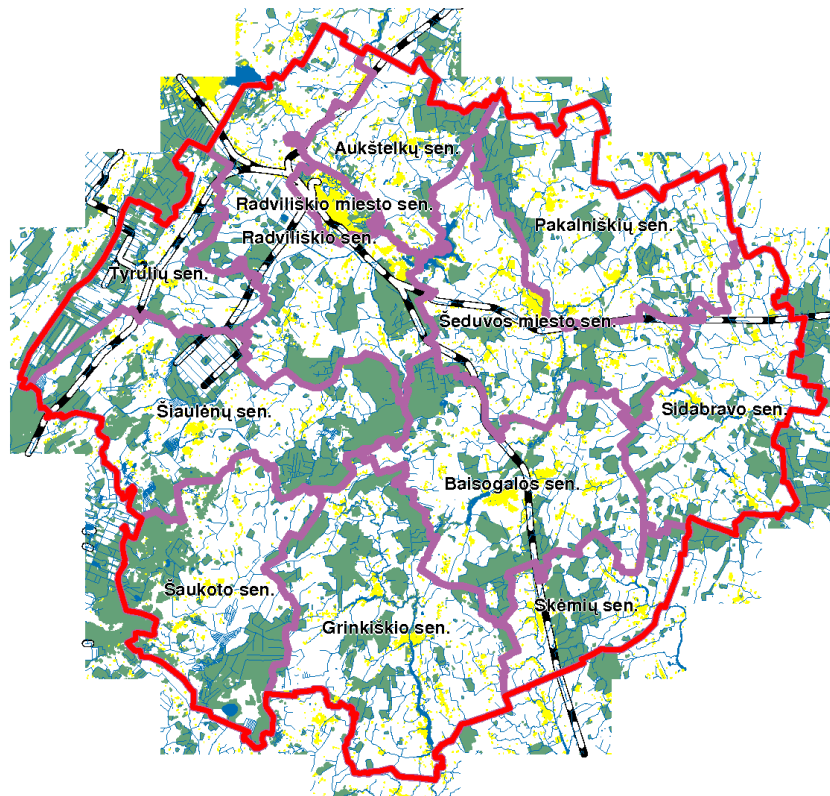
1.1. pav. Radviliškio rajono savivaldybės vieta

Šaltinis: www.gis.am.lt

Administracinis rajono savivaldybės centras – Radviliškio miestas, rajono plotas 1 635 km² (11 savivaldybė pagal plotą Lietuvos Respublikoje), gyventojų skaičius 2010 m. – 47 626 gyventojai. Gyventojų tankumas – 29,1 gyv./km² (plg. šalyje – 51,0 gyv./km², Šiaulių apskrityje – 40 gyv./km²). Radviliškio rajono savivaldybė užima 19,1 proc. Šiaulių apskrities teritorijos (Šiaulių rajono savivaldybė užima 21,2 proc., Kelmės rajono savivaldybė – 20 proc., Pakruojo rajono savivaldybė – 15,4 proc., Joniškio rajono savivaldybė – 13,5 proc., Akmenės rajono savivaldybė – 9,9 proc.).

Rajono savivaldybės teritorijoje yra du miestai – Radviliškis ir Šeduva, 10 miestelių: Baisogala, Grinkiškis, Palonai, Pašušvys, Pociūnėliai, Sidabravas, Šaukotas, Šiaulėnai, Tyruliai, Vadaktai, bei 420 kaimų.

Administraciniu-teritoriniu požiūriu savivaldybė suskirstyta į 12 seniūnijų (žr. 1.2 pav.).

1.2. pav. Radviliškio rajono savivaldybės suskirstymas į seniūnijas

Šaltinis: Radviliškio rajono savivaldybės administracijos Architektūros, urbanistikos ir paveldosaugos skyrius

Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. gruodžio 18 d. sprendimu Nr. T-555 nuo 2009 m. sausio 1 d. rajono savivaldybėje įsteigtos 47 seniūnaitijos. 2009 m. rugsėjo 10 d. sprendimu Nr. T-800 seniūnaitijų sumažinta iki 39.

Skirstant savivaldybės teritoriją į seniūnijas svarbu, kad jas sudarytų maždaug tolygios teritorijos (pagal užimamą plotą, gyventojų, darbo vietų skaičių, užstatymo tankumą, funkcijų įvairovę) ir skirtų natūralios ribos (gatvė, upė ir pan.). Vertinant Radviliškio rajono savivaldybės suskirstymą pagal užimamą plotą, akivaizdu, kad didžioji dalis seniūnijų užima 8–12 proc. teritorijos (išimtis – Radviliškio miesto seniūnija, užimanti 1 proc. teritorijos, Skėmių, Tyrulių seniūnijos, užimančios po 5 proc. teritorijos, ir Aukštelkų seniūnija, užimanti 6 proc. teritorijos). 2009 m. 39 proc. gyventojų gyveno Radviliškio miesto seniūnijoje. Kitose seniūnijose gyveno 3–11 proc. gyventojų.

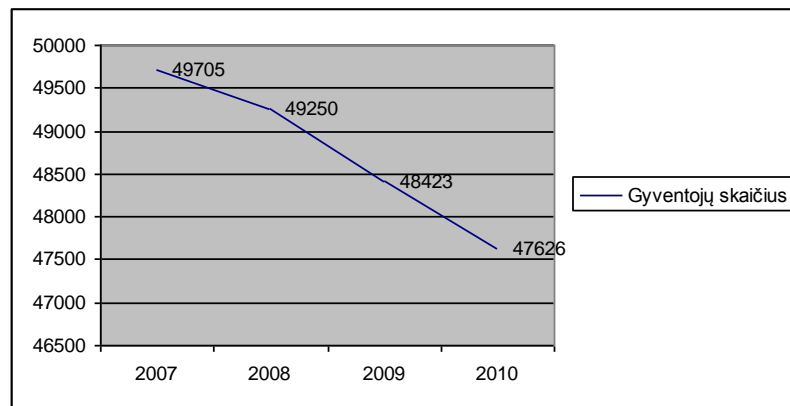
Radviliškio rajono savivaldybėje gyventojų tankis 2010 m. buvo 29,1 gyventojų viename kvadratiname kilometre, tai yra mažiau už bendrą šalies (51 gyventojas viename kvadratiname kilometre) ir Šiaulių regiono (40 gyventojų viename kvadratiname kilometre) gyventojų tankį. Tankiausiai apgyvendinta yra Radviliškio miesto seniūnija, mažiausias tankumas – Šaukoto, Šiaulėnų ir Tyrulių seniūnijose.

II. SOCIALINĖ APLINKA

2.1. Gyventojų demografinės charakteristikos.

Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau tekste – Statistikos departamentas) duomenimis, Radviliškio rajono savivaldybėje 2010 m. pradžioje gyveno 47 626 gyventojai. 46,8 proc. gyventojų gyveno miesto vietovėse, 53,2 proc. – kaimo vietovėse (šalyje vidutiniškai 33 proc. žmonių gyvena kaime, ES šalyse – 25,9 proc.).

Radviliškio rajono savivaldybės gyventojų skaičius nuo 2007 m. nuolat mažėjo (žr. 2.1 pav.). 2010 m., palyginti su 2007 m. duomenimis, rajono savivaldybėje gyventojų skaičius sumažėjo 2 079 gyventojais arba 4,2 proc. (šalyje per tą patį laikotarpį sumažėjo 1,6 proc.).

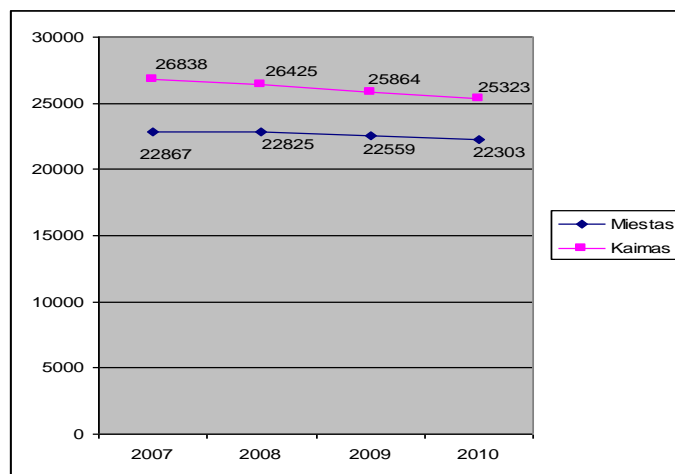

2.1. pav. Radviliškio rajono gyventojų skaičius (metų pradžioje) kitimo dinamika 2007–2010 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Radviliškio rajono savivaldybės gyventojų skaičius pastaruosius metus mažėjo dėl daugumai šalies periferinių vietovių būdingų priežasčių: padidėjusio gyventojų migracijos į Europos Sąjungos (toliau – ES) šalis senbuves srauto, Lietuvai įstojus į ES; gyventojų (daugiausia darbingo amžiaus žmonių) migracijos į didžiuosius šalies miestus, neigiamos natūralios gyventojų kaitos.

Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad per pastaruosius metus Radviliškio rajono savivaldybėje žymiai sumažėjo kaimo vietovių gyventojų skaičius (~6 proc.). Miesto vietovių gyventojų skaičius sumažėjo ~2,5 proc. (žr. 2.2 pav.). Ši tendencija atitinka bendrą šalies situaciją, tačiau šalyje kaimo gyventojų per tą patį laikotarpį sumažėjo tik 2,2 proc., o miesto – 1,4 proc.

2.2. pav. Gyventojų skaičiaus pokytis mieste ir kaime Radviliškio rajono savivaldybėje 2007-2010 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

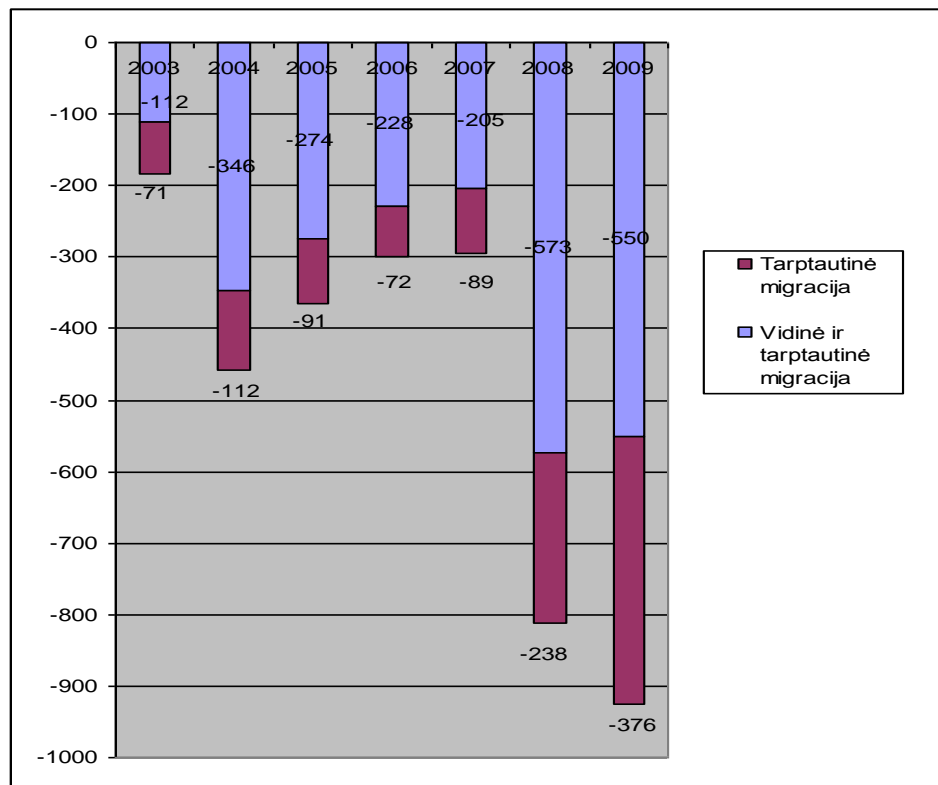
Neto migracija Radviliškio rajono savivaldybėje pastarąjį dešimtmetį buvo neigiama (žr. 2.1 lentelę).

2.1. lentelė. Gyventojų migracijos (vidinės ir tarptautinės) duomenys Radviliškio rajono savivaldybėje 2003–2009 m.

Migracijos pobūdis	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Atvyko	876	750	736	868	956	893	777
Išvyko	988	1 096	1 010	1 096	1 161	1 466	1 327
Neto migracija	-112	-346	-274	-228	-205	-573	-550

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

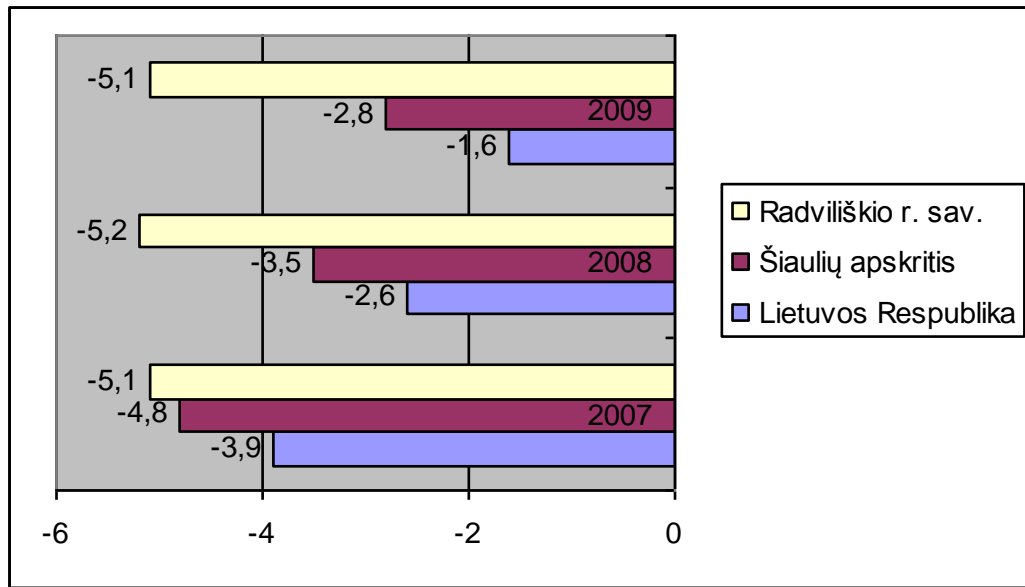
Tarptautinės neto migracijos duomenys rodo, kad, kaip ir visoje respublikoje, nemaža dalis migravusių rajono savivaldybės gyventojų emigravo į užsienio šalis (žr. 2.3 pav.). Stebint gyventojų migracijos duomenų kitimą, galima pamatyti, kad tarptautinė migracija ekonominio pakilimo laikotarpiu 2006–2007 m. buvo sumažėjusi, tačiau 2008 m. prasidėjus sunkmečiui vėl žymiai išaugo.

2.3. pav. Vidinė ir tarptautinė neto migracija Radviliškio rajono savivaldybėje 2003–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

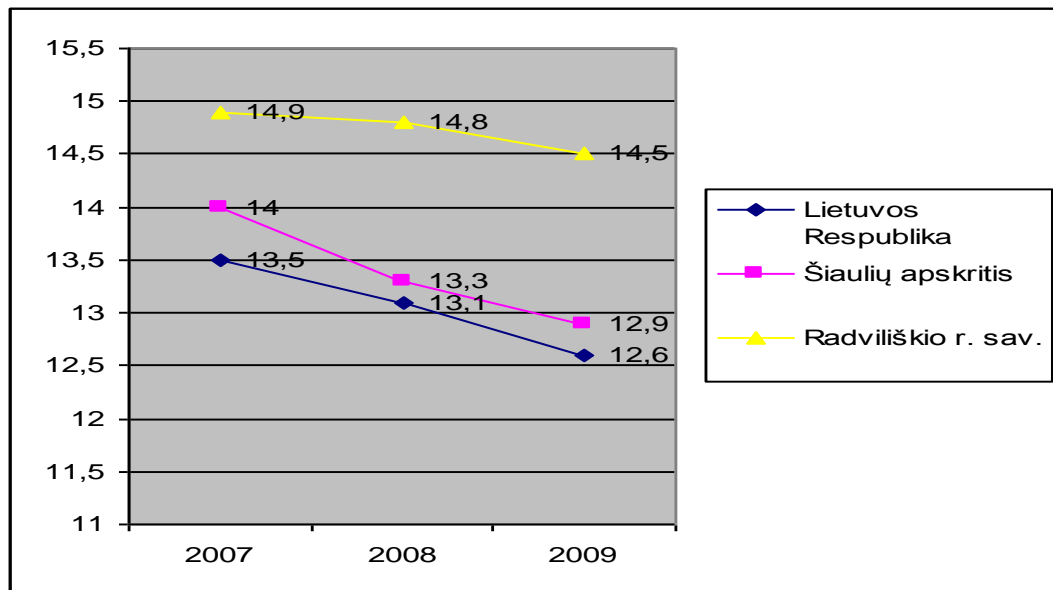
Natūrali gyventojų kaita Radviliškio rajono savivaldybėje buvo neigiama, t. y. daugiau gyventojų mirė negu gimė, natūralios gyventojų kaitos rodikliai Radviliškio rajono savivaldybėje yra prastesni nei vidutiniškai šalyje ir Šiaulių apskrityje (žr. 2.4 pav.).

2.4 pav. 1000-iai gyventojų tenka natūralios kaitos Radviliškio rajono savivaldybėje, Šiaulių apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2007–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Radviliškio rajono savivaldybėje mirtingumo rodiklis 2007–2009 m. praktiškai nekito (žr. 2.5 pav.) ir 2009 m. sudarė 14,5 mirusio 1 000 gyventojų. Šis rodiklis buvo aukštesnis už šalies (12,6) ir Šiaulių apskrities (12,6) vidurkius. ES šalyse gyventojų mirtingumas vidutiniškai sudaro 9,69 mirusiųjų 1 000 gyventojų¹.

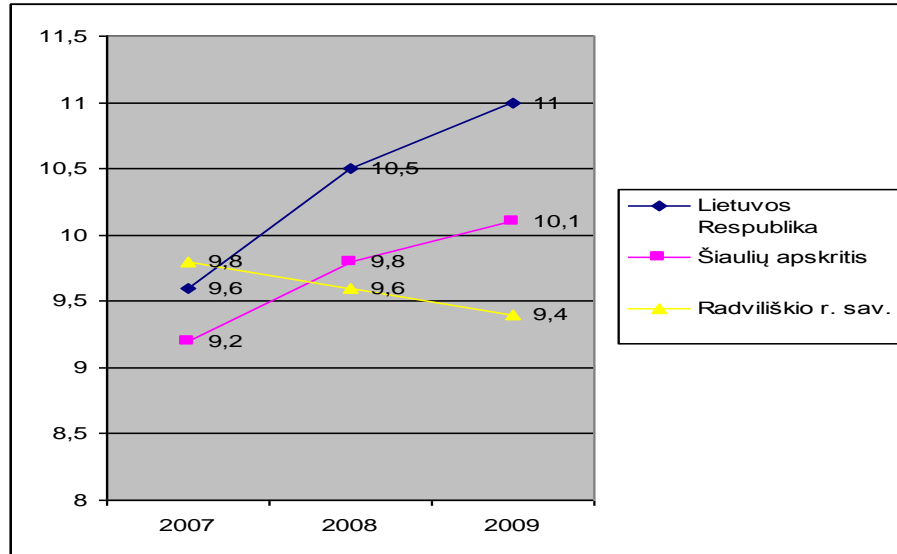

2.5 pav. 1000-iai gyventojų tenka mirusiųjų Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2007–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

¹ Pasaulio sveikatos organizacijos Europos regioninio biuro sukaupta duomenų bazė (2009 m. rugpjūčio mėnesio versija). <http://data.euro.who.int/hfad/>.

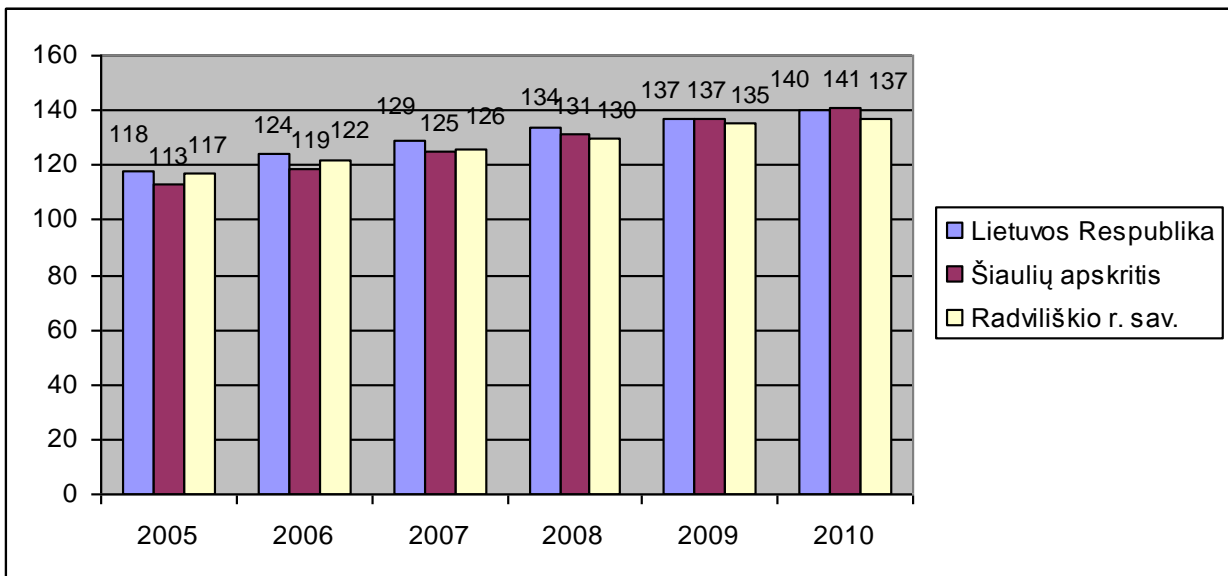
Gimstamumo rodikliai Radviliškio rajono savivaldybėje pastaruoju metu nežymiai mažėjo (žr. 2.6 pav.). 2009 m. rajono savivaldybėje 1 000-iai gyventojų teko 9,4 gimusiųjų – šis rodiklis mažesnis už šalies (11) ir Šiaulių apskrities (10,1) vidurkius.

2.6 pav. 1000-iai gyventojų tenka gimusiųjų Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje, 2007–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

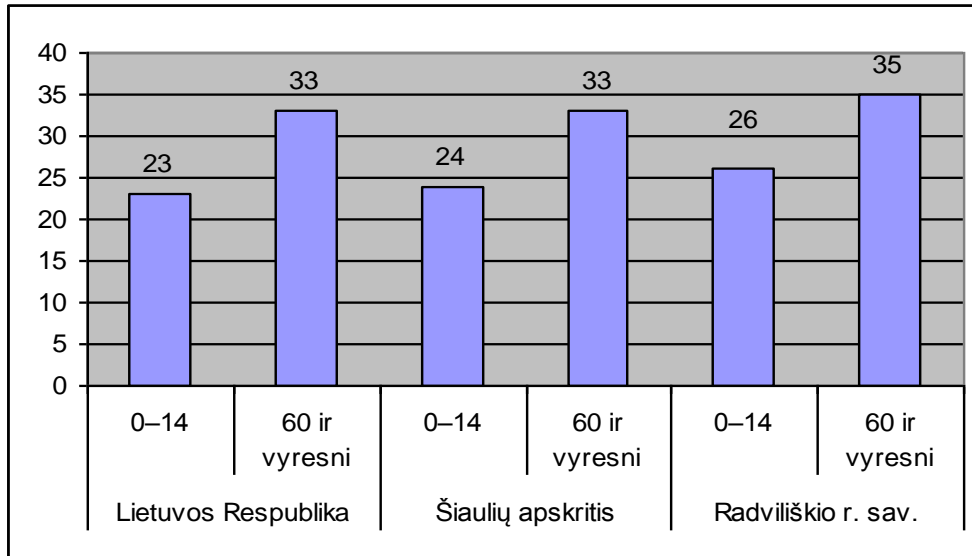
Demografinį senatvės koeficientą Statistikos departamentas skaičiuoja nuo 2005 m. Šis rodiklis parodo, kiek 100-ui 0–14 amžiaus vaikų tenka 60 ir vyresnio amžiaus žmonių. Radviliškio rajono savivaldybėje demografinis senatvės koeficientas nuo 2005 m. po truputį augo ir buvo panašus į regiono, bet žemesnis už bendrą šalies vidurkį (žr. 2.7 pav.).

2.7. pav. Demografinis senatvės koeficientas metų pradžioje Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje, 2005–2010 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas parodo, kiek išlaikomų asmenų (priklausančių 0–14 m. bei 60 ir vyresnių asmenų amžiaus grupėms) tenka 100-ai darbingo amžiaus gyventojų (15–59 m.). 2010 m. šis rodiklis Radviliškio rajono savivaldybėje buvo didesnis nei vidutiniškai šalyje (žr. 2.8 pav.).

2.8. pav. Išlaikomų žmonių koeficientas metų pradžioje Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2010 m. (100-ai 15–59 metų amžiaus gyventojų tenka nurodyto amžiaus gyventojų)

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2.2. Sveikata

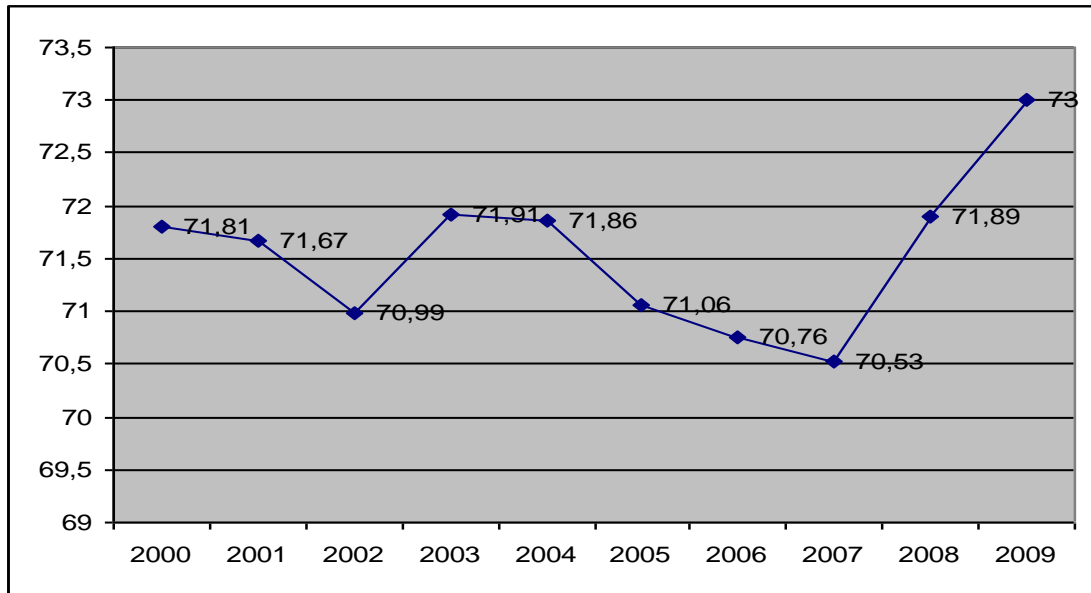
2.2.1. Bendrieji sveikatos rodikliai

Rengiant sveikatos rodiklių apžvalgą, remtasi Lietuvos sveikatos informacijos centro, Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir BĮ Radviliškio rajono visuomenės sveikatos biuro pateikiama informacija.

Vienas iš rodiklių, geriausiai atspindinčių gyventojų sveikatos būklę, yra vidutinė būsimojo gyvenimo trukmė. Statistikos departamentas šio rodiklio neskaičiuoja savivaldybių lygmeniu – prieinami yra tik apskričių duomenys. Statistikos duomenys rodo, kad Šiaulių apskrityje vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2009 m., palyginti su 2000 m. duomenimis, šiek tiek išaugo ir buvo 73 m. (moterų – 78,3 m., vyrų – 67,58 m.). Šio rodiklio reikšmė Šiaulių apskrityje atitinka šalies vidurkį – 73,1 m. (moterų – 78,56, vyrų – 67,51) (žr. 2.9. pav.).

ES šalyse vidutinio būsimo gyvenimo trukmė yra 79,13 (vyrų – 76,01 m., moterų – 82,16 m.); ES šalyse senbuvėse (ES narėse iki 2004 m.) rodiklio reikšmė siekia 80,31 m. (vyrų – 77,44 m., moterų – 83,07 m.)².

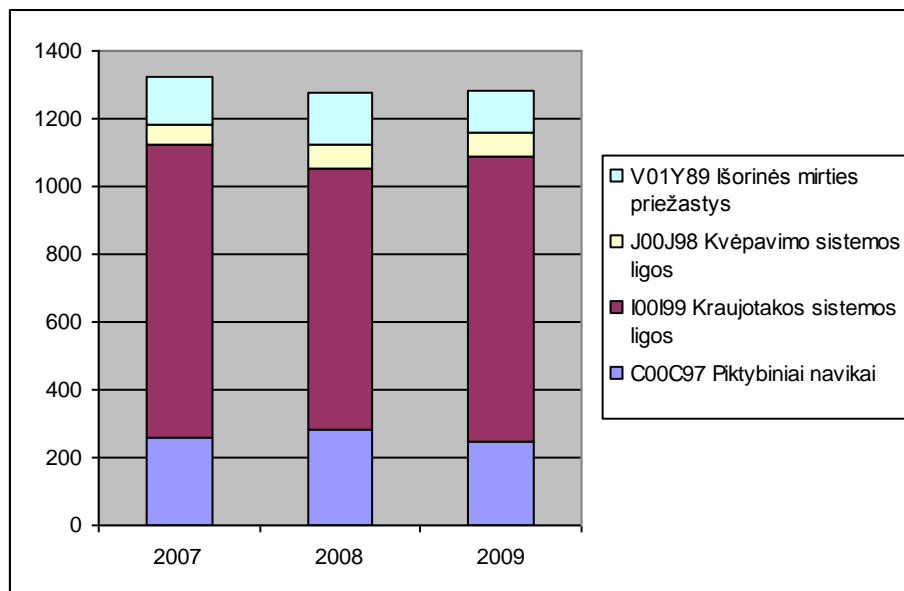
² Pasaulio sveikatos organizacijos Europos regioninio biuro sukaupta duomenų bazė (2009 m. rugsejo mėnesio versija). <http://data.euro.who.int/hfad/>.

2.9 pav. Vidutinė būsimoji gyvenimo trukmė Šiaulių apskrityje 2000–2009 m.

Šaltinis: Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos sveikatos informacijos centras

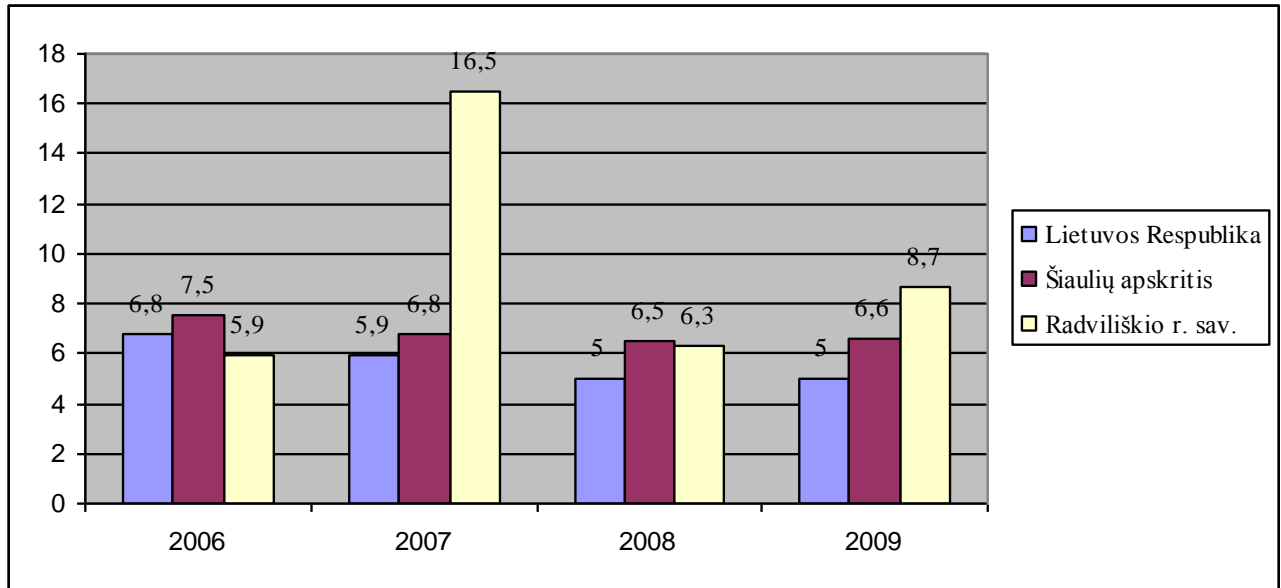
Radviliškio rajono savivaldybės gyventojų mirties priežastys 2007–2009 m. laikotarpiu mažai kito ir išliko panašios į bendrą Lietuvos mirtingumo struktūrą – daugiausia mirštama dėl kraujotakos sistemos ligų, antrą vietą užima piktybiniai navikai, trečioje – mirtingumas dėl išorinių priežasčių, ketvirtoje – kvėpavimo sistemos ligos (žr. 2.10 pav.). Palyginti su šalies rodikliais, pastebima, kad Radviliškio rajono savivaldybėje šalies vidurkį šiek tiek viršija mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (pavyzdžiui, 2009 m. šalyje mirtingumo dėl šios priežasties rodiklis buvo 697,5, o Radviliškio rajono savivaldybėje – 845,4) ir mirtingumas dėl kvėpavimo sistemos ligų (2009 m. šalyje – 46,7; Radviliškio rajono savivaldybėje – 68,7).

2.10 pav. Radviliškio rajono savivaldybės gyventojų mirtingumas pagal priežastis 2007–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

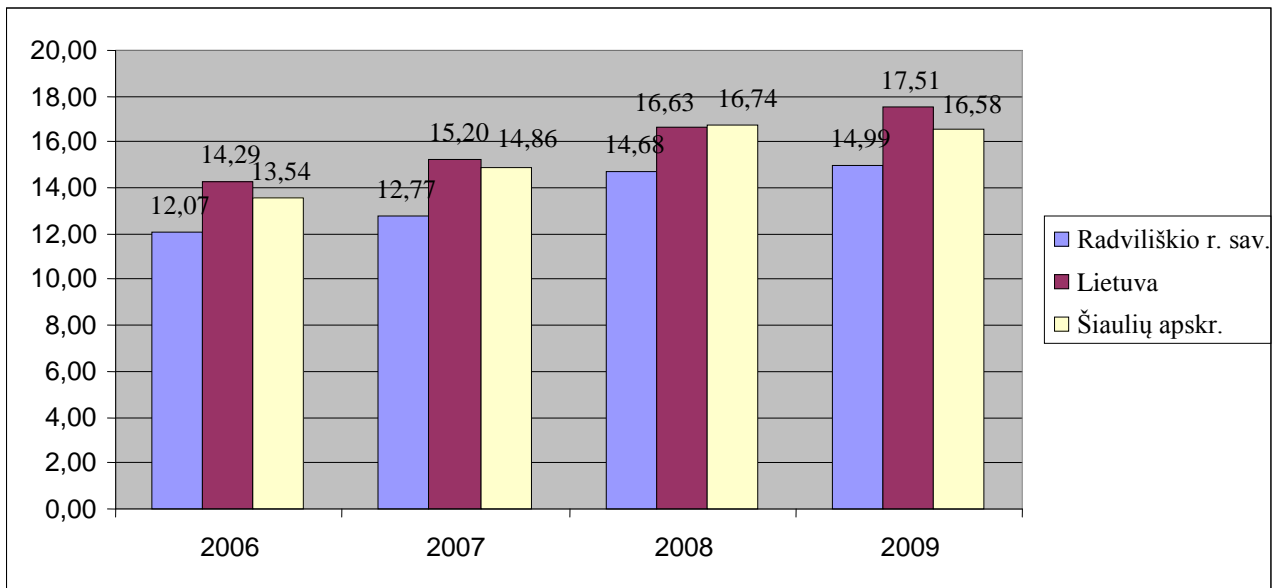
Vertinant gyventojų sveikatą labai svarbus rodiklis yra vaikų iki 1 metų mirtingumas arba kūdikių mirtingumas, kuris tarptautiniu mastu dažnai prilyginamas šalies socialinio-ekonominio išsivystymo ekvivalentui. Palyginus Radviliškio rajono savivaldybės, Šiaulių apskrities ir Lietuvos Respublikos kūdikių mirtingumą, matyti, kad Radviliškio rajono situacija yra patenkinama, t.y. nuo 2006 metų iki 2009 metų vidurkis buvo 9,4 mirties atvejai 1000-iui gyvų gimusiųjų vaikų (2.11 pav.).

2.11 pav. 1000-iui gimusiųjų tenka mirusių kūdikių Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2007–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

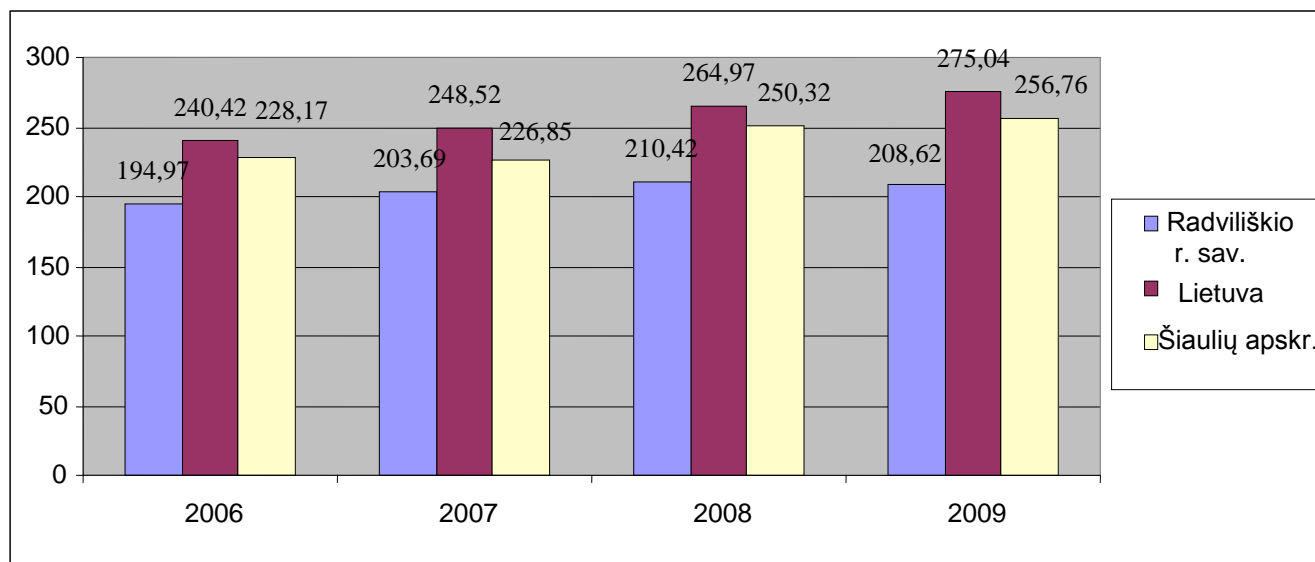
Sergamumas piktybiniais navikais Radviliškio rajono savivaldybėje per pastaruosius ketverius metus išaugo, tačiau išliko žemesnis nei Lietuvoje ir Šiaulių apskrityje (žr. 2.12 pav.).

2.12 pav. Sergamumas piktybiniais navikais 1000-iui gyventojų Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

Šaltinis: Lietuvos sveikatos informacijos centras

Mažas fizinis aktyvumas, ilgalaikis stresas, neracionali mityba, rūkymas bei nesaikingas alkoholio vartojimas skatina kraujotakos sistemos ligų plitimą. Per pastaruosius ketverius metus sergamumas kraujotakos sistemos ligomis Radviliškio rajono savivaldybėje truputį išaugo (žr. 2.13 pav.).

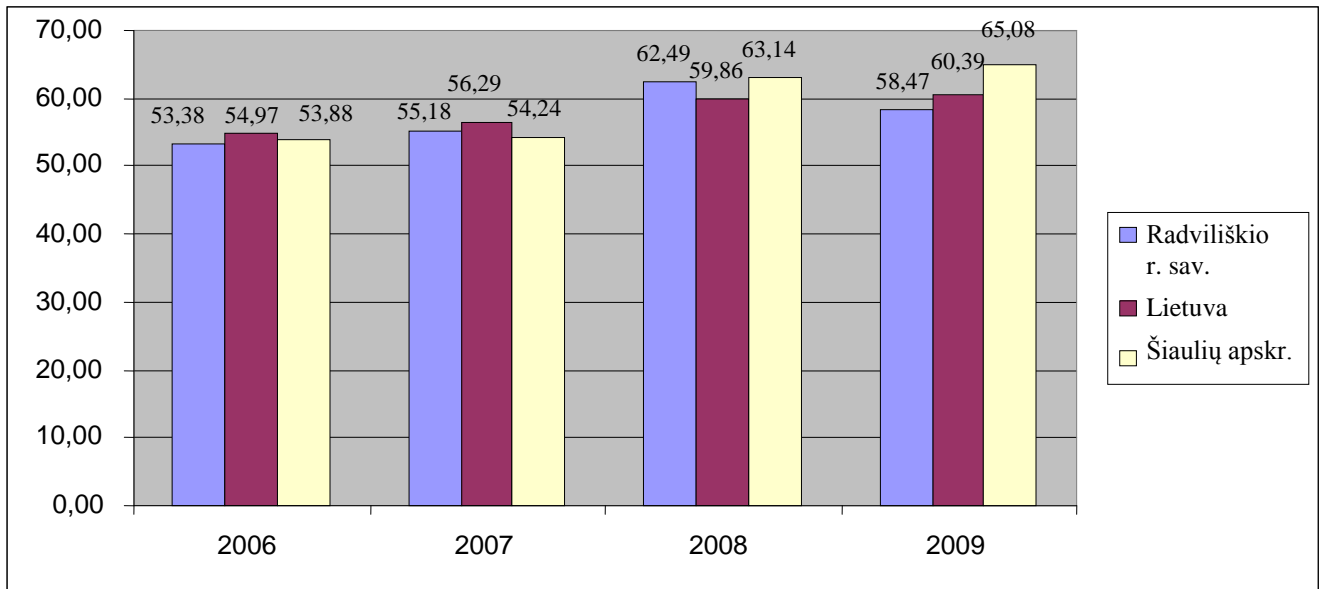

2.13 pav. Sergamumas kraujotakos sistemos ligomis 1000 gyv. Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

Šaltinis: Lietuvos sveikatos informacijos centras

2009 metais Radviliškio rajono savivaldybėje kraujotakos sistemos ligomis sirgo 11 204 gyventojai. Didžiausią dalį tarp sirgusių kraujotakos sistemos ligomis sudarė asmenys, sirgę hipertenzine liga (126,5/1000 gyv.), išemine širdies liga (35,5/1000 gyv.). Išanalizavus duomenis apie kreipimuisi į asmens sveikatos priežiūros įstaigas, pastebėta, kad kraujotakos sistemos ligomis dažniau serga moterys nei vyrai.

Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais per pastaruosius metus Radviliškio rajono savivaldybėje taip pat augo, bet buvo žemesnis už šalies ir apskrities rodiklius (žr. 2.14 pav.).

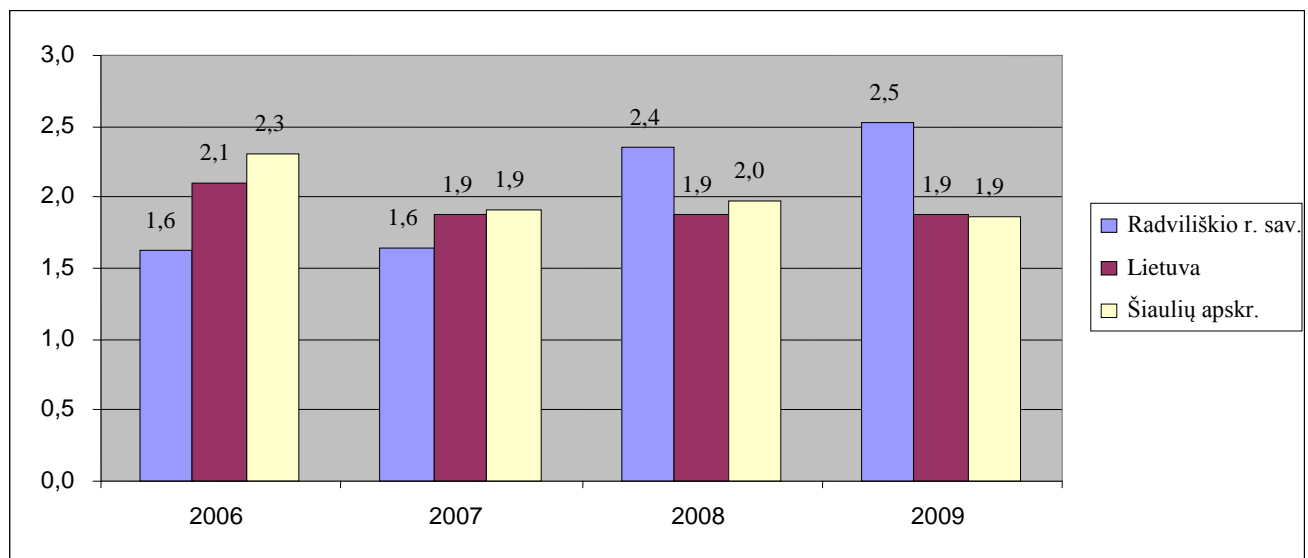

2.14 pav. Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais 1000 gyv. Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

Šaltinis: Lietuvos sveikatos informacijos centras

Lietuvoje toliau plinta narkomanija, bet Radviliškio rajono visuomenės sveikatos biuro duomenimis, 2006 ir 2009 metais Radviliškio rajono savivaldybėje nebuvo užregistruoto nei vieno atvejo, kad asmuo kreiptųsi į sveikatos priežiūros įstaigą dėl psichikos ir elgesio sutrikimų vartojant narkotines ir psichotropines medžiagas.

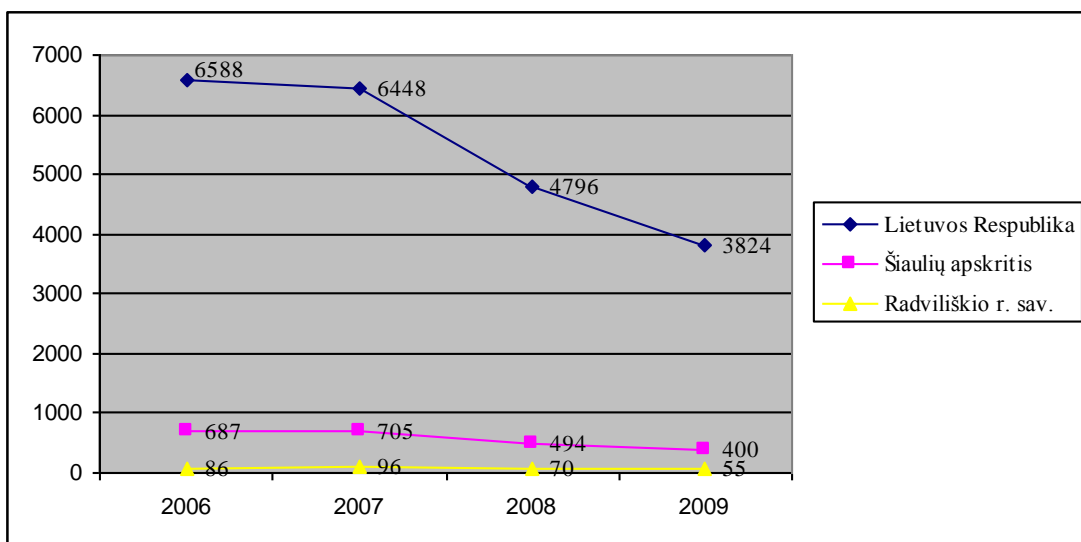
Užkrečiamosios ligos kasmet vidutiniškai sudaro ne mažiau 20 proc. bendrojo šalies gyventojų sergamumo ir yra prioritetinga visuomenės sveikatos problema. Manoma, kad tikrasis sergančiųjų ir užsikrėtusiųjų skaičius kelis kartus didesnis, nes lengviau sergantieji gydomi patys ir į medikus nesikreipia. Apie 92 proc. visų užkrečiamųjų ligų sudaro oro lašelinės infekcijos. Viena iš grėsmingų užkrečiamųjų ligų yra tuberkuliozė. Radviliškio rajono savivaldybėje pastaruosius dvejus metus sergamumas tuberkulioze buvo didesnis nei vidutiniškai šalyje ir Šiaulių apskrityje (žr. 2.15 pav.).

2.15 pav. Bendrasis sergamumas tuberkulioze 1000 gyventojų Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

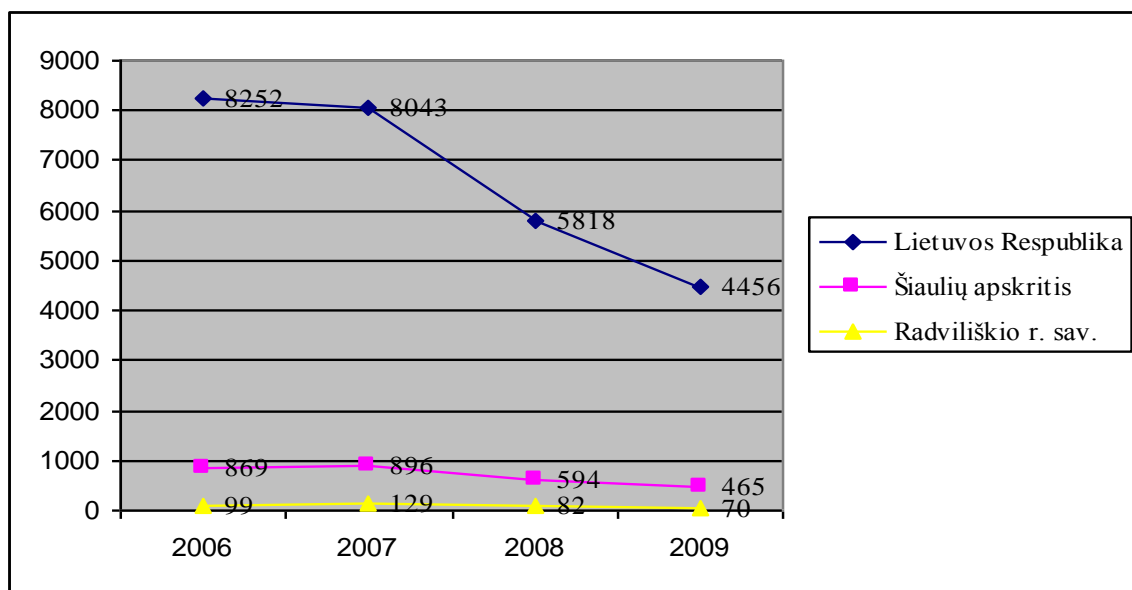
Šaltinis: Lietuvos sveikatos informacijos centras

Kelių eismo įvykių ir juose nukentėjusių žmonių skaičius pastaraisiais metais šalyje mažėja. Panaši tendencija vyrauja ir Šiaulių apskrityje bei Radviliškio rajono savivaldybėje (žr. 2.16–2.18 pav.).

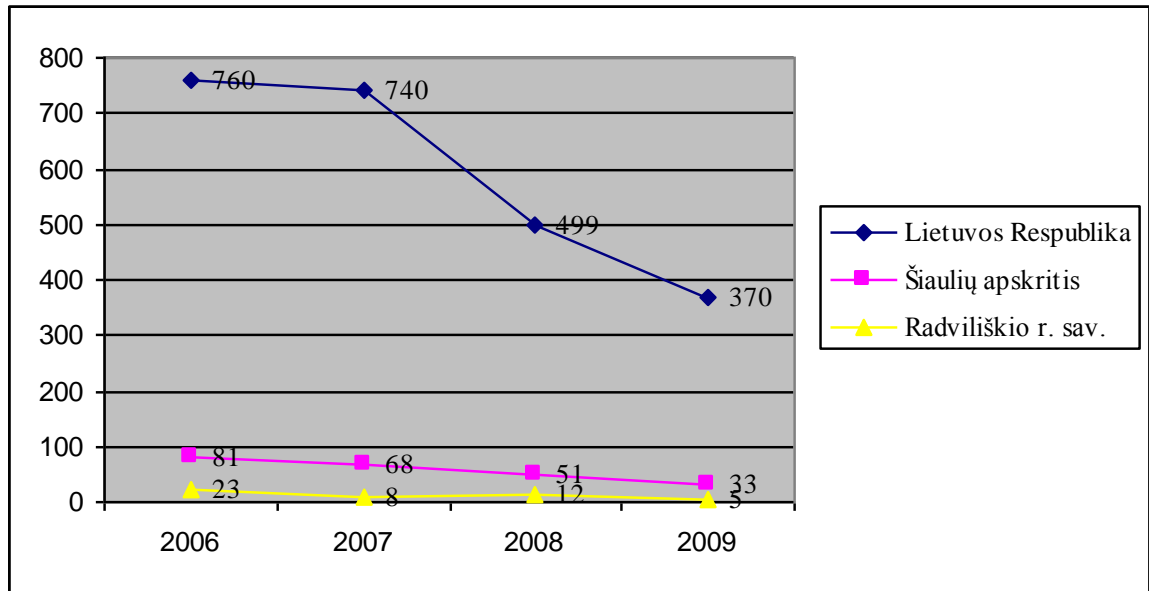
2.16 pav. Kelių eismo įvykių skaičius Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2.17 pav. Sužeistųjų eismo įvykių metu skaičius Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

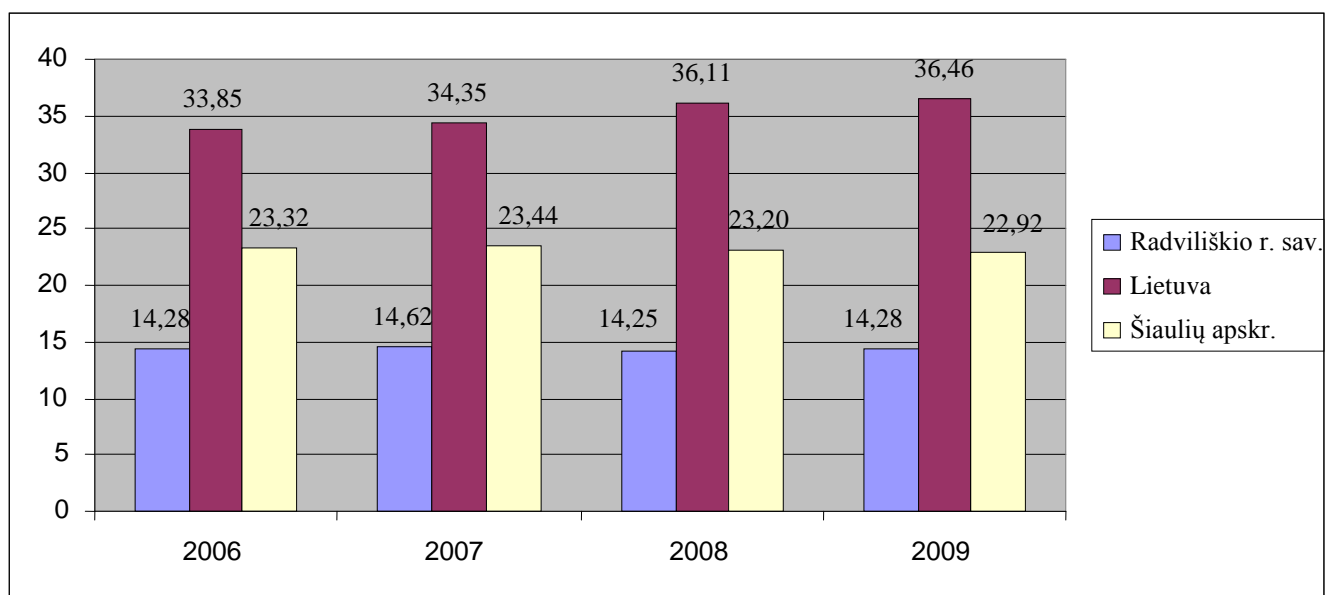
2.18 pav. Žuvusiųjų eismo įvykių metu skaičius Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Transporto įvykiai, apsinuodijimai alkoholiu, tyčiniai susižalojimai (savižudybės) ir pasikėsinimai priskiriami išorinių mirties priežasčių klasei. Jie mirties priežasčių struktūroje užima trečiąją vietą. 2009 metais Radviliškio rajono savivaldybėje, Šiaulių apskrityje ir Lietuvos Respublikoje daugiausia mirčių buvo dėl tyčinių susižalojimų (savižudybių), kurie Radviliškio rajono savivaldybėje sudarė 43,7 atvejus 100 000 gyventojų. Didžioji dauguma savižudžių (71,4 proc.) – vyrai.

2.2.2. Sveikatos priežiūros ištekliai

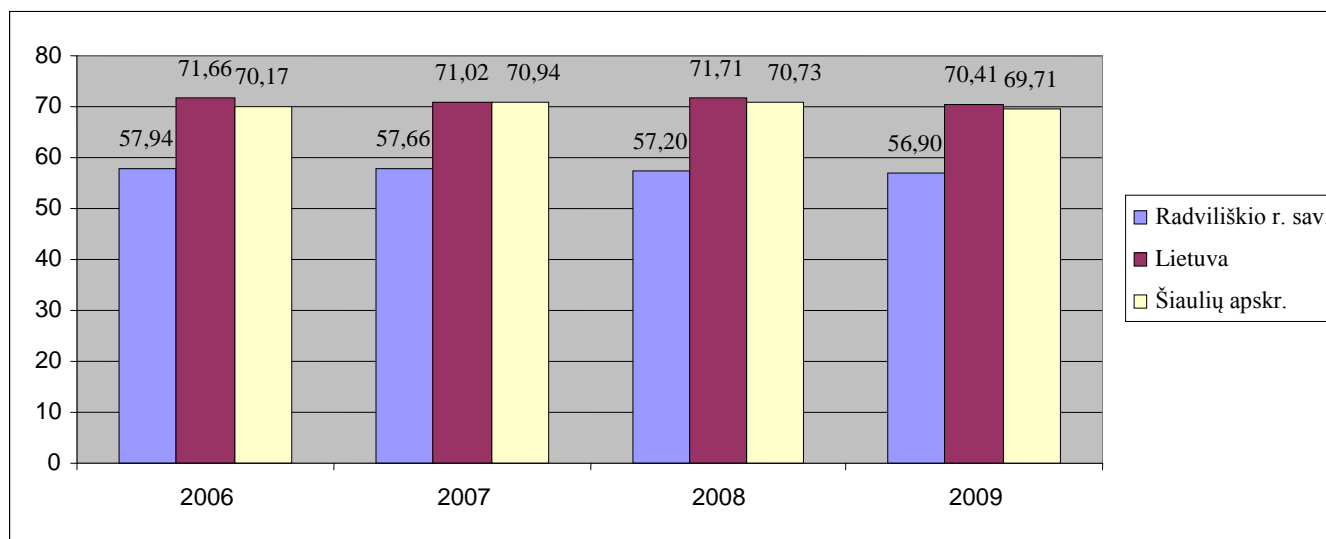
Statistikos departamento duomenimis, Radviliškio rajono savivaldybėje 10 tūkst. gyventojų 2009 m. teko 14,28 gydytojo. Šis rodiklis yra gerokai žemesnis nei šalies ir apskrities vidurkis, tačiau yra būdingas rajoninėms savivaldybėms, esančioms šalia apskrities centrų (žr. 2.19 pav.)

2.19 pav. 10 000 gyventojų tenka gydytojų Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

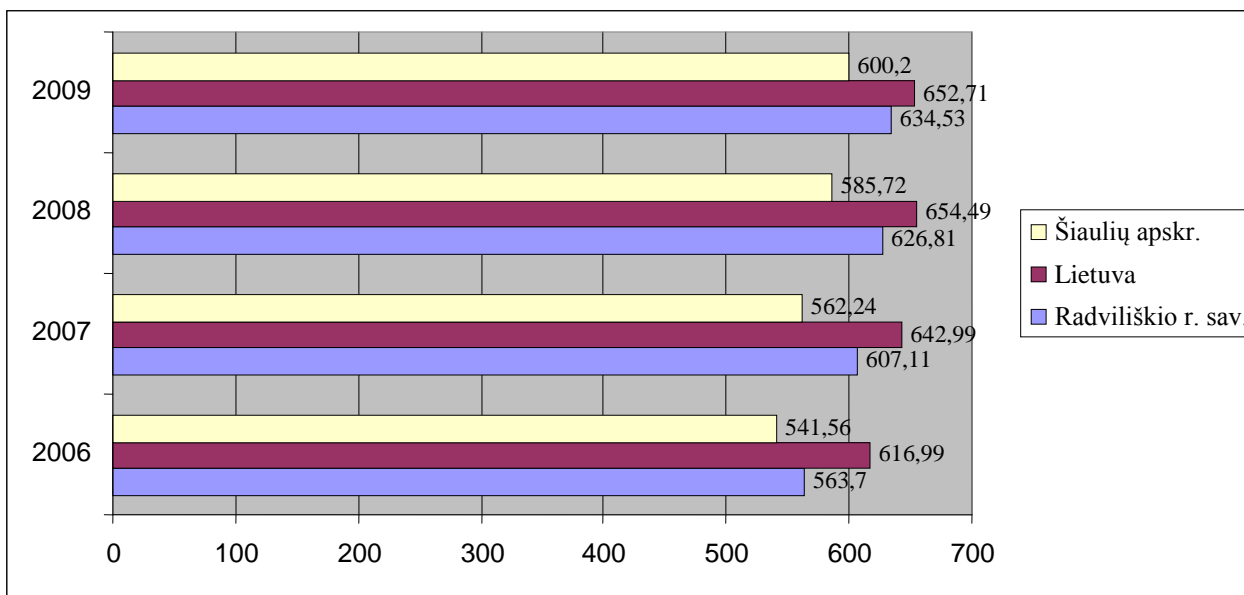
Slaugytojų, tenkančių 10 tūkst. gyventojų, skaičius Radviliškio rajono savivaldybėje yra artimesnis šalies ir apskrities rodikliams (žr. 2.20 pav.).

2.20 pav. 10 000 gyventojų tenka slaugytojų (įskaitant akušerius) Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

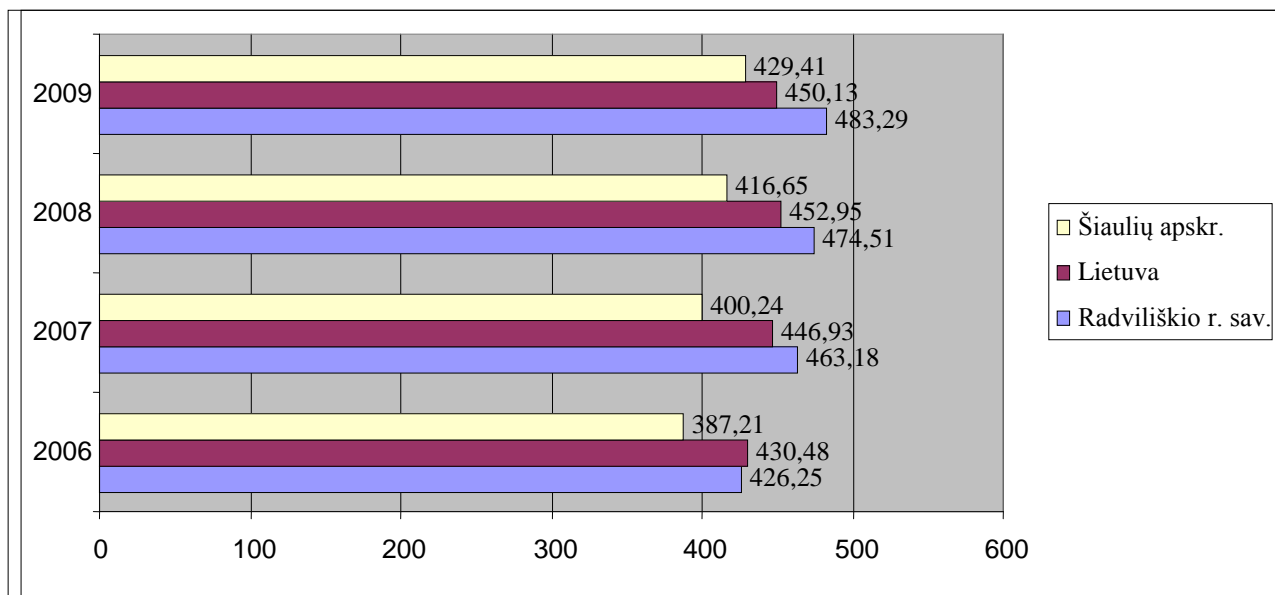
Apsilankymų pas gydytojus skaičius iš dalies rodo tai, kad gyventojai rūpinasi savo sveikata. Radviliškio rajono savivaldybėje per ketverius metus apsilankymų pas gydytojus skaičius tolygiai augo, tačiau buvo mažesnis už bendrą šalies vidurkį (žr. 2.21 pav.).

2.21 pav. Apsilankymai pas gydytojus 100 gyventojų Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

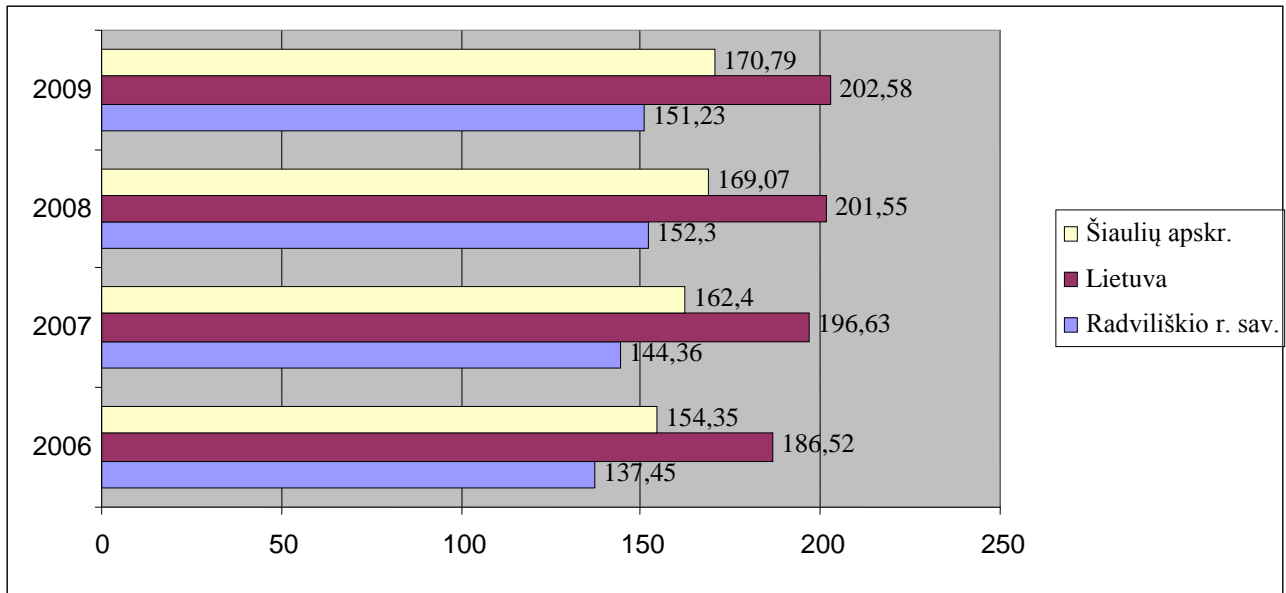
Pagal apsilankymų pas šeimos gydytojus skaičių, Radviliškio rajono savivaldybės gyventojai pastaraisiais metais lenkė šalies ir Šiaulių apskrities vidurkius (žr. 2.22 pav.).

2.22 pav. Apsilankymai pas šeimos gydytojus 100 gyventojų Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Pas gydytojus specialistus Radviliškio rajono savivaldybės gyventojai lankėsi mažiau nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje (žr. 2.23 pav.).

2.23 pav. Apsilankymai pas gydytojus specialistus 100 gyventojų Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2.2.3. Sveikatos priežiūros įstaigos

Radviliškio rajono savivaldybėje pirminio lygio asmens sveikatos paslaugas teikia VšĮ Radviliškio pirminės sveikatos priežiūros centras (PSPC). Taip pat VšĮ Baisogalos PSPC, VšĮ Šeduvos PSPC, VšĮ Alksniupių, VšĮ Grinkiškio, VšĮ Sidabravo, VšĮ Šaukoto ir VšĮ Šiaulėnų ambulatorijos bei išvardytoms įstaigoms priskiriami medicinos punktai kaimo vietovėse.

Antrinio lygio stacionarines ir ambulatorines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikia VšĮ Radviliškio ligoninė. Stacionariųjų paslaugų profiliai: vidaus ligų, vaikų ligų, chirurgijos, akušerijos ir ginekologijos, slaugos ir palaikomojo gydymo.

Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas (visuomenės sveikatos priežiūros paslaugos savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklose, gyventojų sveikatos mokymai, gyventojų sveikos gyvensenos priemonių vykdymas ir t.t.) teikia savivaldybės biudžetinė įstaiga Radviliškio rajono visuomenės sveikatos biuras.

2.3. Socialinė parama

Analizuojant socialinės paramos ir paslaugų rodiklius, remtasi Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis bei Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2011 m. vasario 10 d. sprendimu Nr. T-1115 patvirtintu Radviliškio rajono savivaldybės 2011 metų socialinių paslaugų planu.

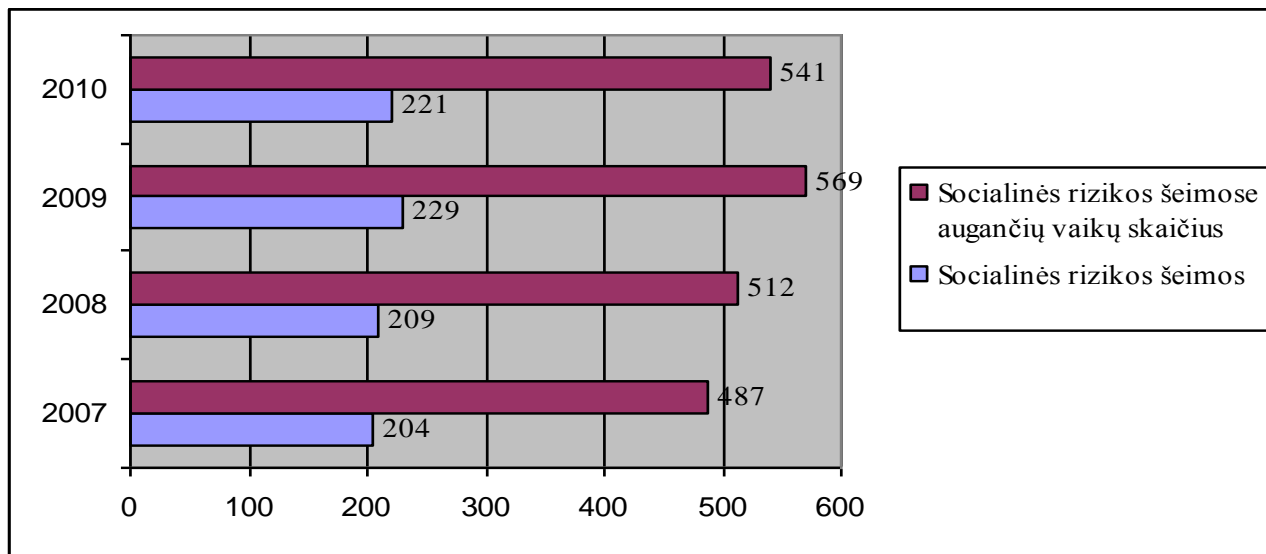
2.3.1. Socialinių paslaugų poreikis

Radviliškio rajono savivaldybėje pagrindiniai socialinių paslaugų gavėjai yra senyvo amžiaus asmenys ir suaugę asmenys su negalia.

Demografinis senatvės koeficientas Radviliškio rajono savivaldybėje pastaraisiais metais yra aukštesnis nei vidutiniškai šalyje, natūrali gyventojų kaita yra neigiama ir auga emigracijos į labiau ekonomiškai išsivysčiusias šalis mastai, todėl tikėtina, kad ilgainiui daugės senyvo amžiaus asmenų, kuriems bus reikalingos socialinės paslaugos.

Kiti paslaugų gavėjai yra socialinės rizikos suaugę asmenys ir jų šeimos, socialinės rizikos vaikai ir jų šeimos, likę be tėvų vaikai, vaikai su negalia ir jų šeimos, kiti asmenys ir šeimos, turinčios socialinių problemų.

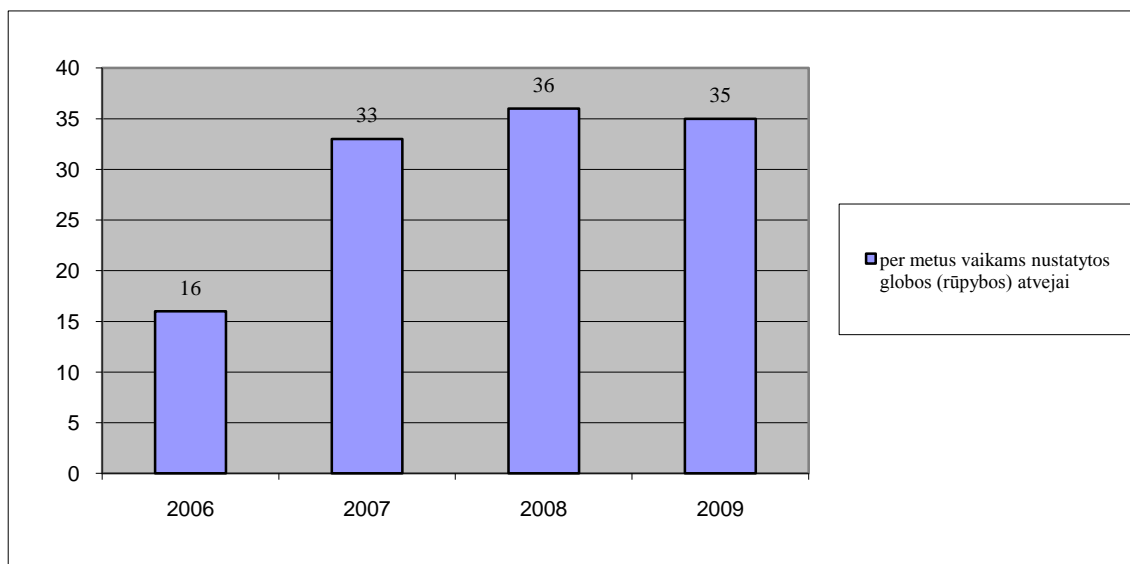
Socialinės rizikos šeimų ir jose augančių vaikų skaičius Radviliškio rajono savivaldybėje pastaraisiais metais augo (žr. 2.24 pav.).

2.24 pav. Socialinės rizikos šeimų ir jose augančių vaikų skaičius Radviliškio rajono savivaldybėje 2007–2009 m.

Šaltinis: Radviliškio rajono savivaldybės administracija

Daugėjant socialinės rizikos šeimų, Radviliškio rajono savivaldybėje nemažėja atvejų, kai vaikams nustatoma globa (rūpyba) (žr. 2.25 pav.).

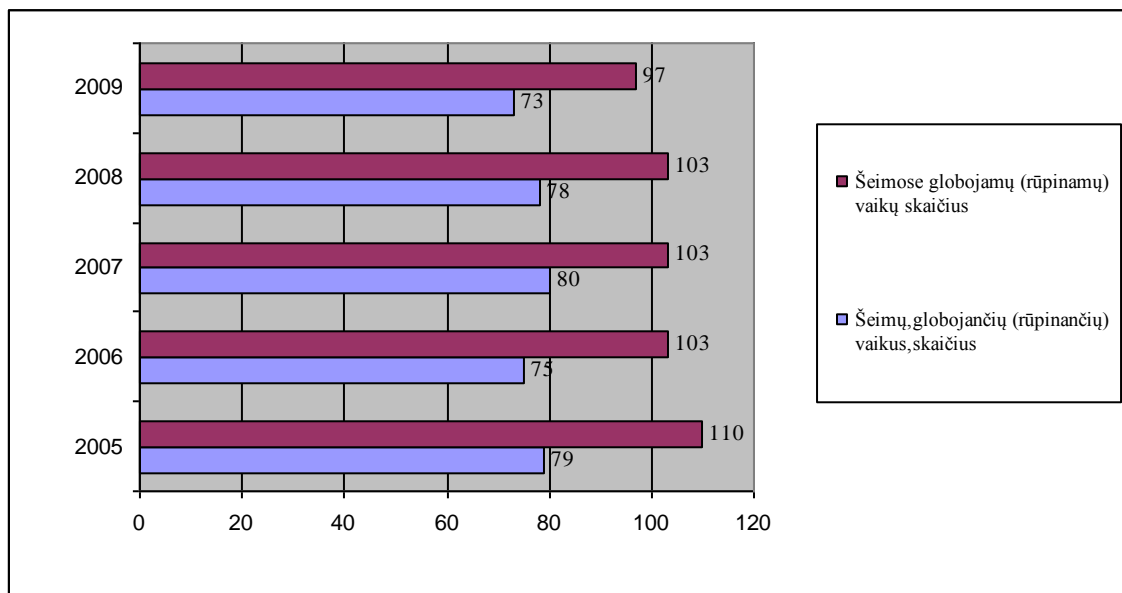

2.25 pav. Per metus vaikams nustatytos globos (rūpybos) Radviliškio rajono savivaldybėje 2005–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Tėvai socialinės rizikos šeimose nesugeba arba nenori auginti savo vaikų, todėl dažnai socialinės rizikos šeimų vaikai tampa vaikų globos namų auklėtiniais. Vaikų globos namuose praktiškai nėra tikrų našlaičių, netekusių tėvų globos, juose daugiausia gyvena vaikai iš socialinės rizikos šeimų.

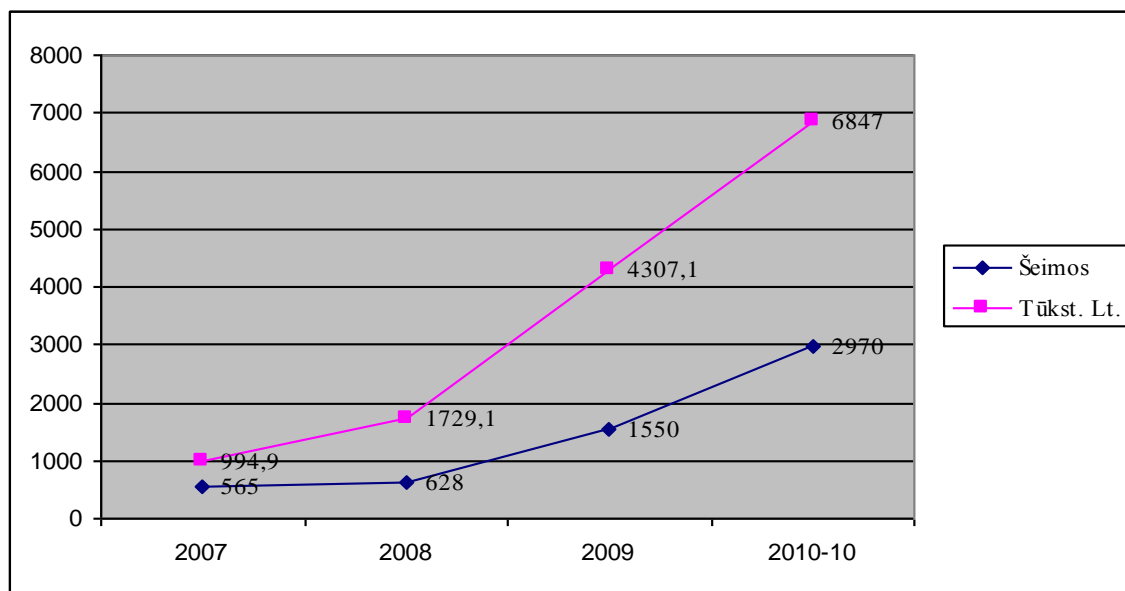
Dalis vaikų iš vaikų globos namų paimami globoti į globėjų (rūpintojų) šeimas. Išanalizavus šeimose globojamų vaikų skaičiaus kitimą Radviliškio rajono savivaldybėje 2005–2009 m., matyti, kad vaikų, globojamų šeimose, ir vaikus globojančių šeimų skaičius išliko panašus (žr. 2.26 pav.).

2.26 pav. Šeimose globojami (rūpinami) vaikai Radviliškio rajono savivaldybėje, 2005–2009m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Pastaraisiais metais rajono savivaldybėje daugėja socialinės paramos gavėjų skaičius. Jo augimui įtakos turi ekonominio nuosmukio padariniai: nedarbas, augančios maisto ir būsto išlaikymo kainos, sumažinti atlyginimai ir sumenkusios šeimų pajamos. 2.27 pav. matyti, kad socialinės pašalpos gavėjų skaičius, palyginti su 2007 m. duomenimis, išaugo daugiau nei 5 kartus.

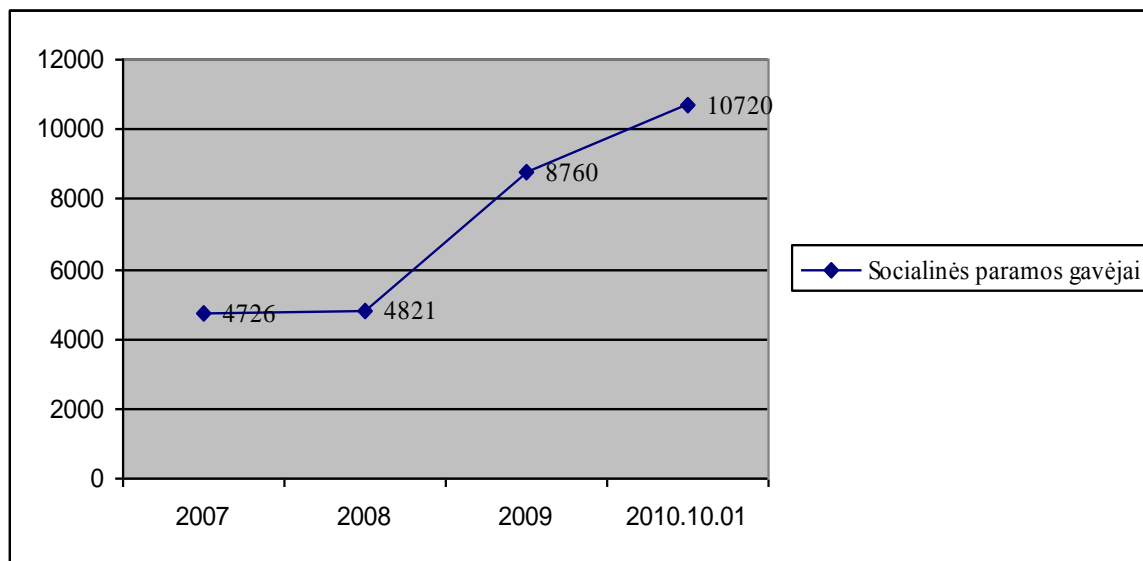

2.27 pav. Paskirtos ir išmokėtos socialinės pašalpos ir gavėjai 2007-2010 m. Radviliškio rajono savivaldybėje.

Šaltinis: Radviliškio rajono savivaldybės administracija

Per pastaruosius kelerius metus pastebimas žymus kitų paramos rūšių gavėjų skaičiaus augimas: kompensacijų už šildymą, šaltą bei karštą vandenį; paramos mokinio reikmenims įsigyti; nemokamo

mokinių maitinimo ir kt. Kasmet žymiai didėja ir labiausiai nepasiturinčioms šeimoms teikiamos maisto produktais intervencinių atsargų paramos gavėjų skaičius (žr. 2.28 pav.).

2.28 pav. Paramos maisto produktais iš intervencinių atsargų gavėjų skaičius 2007–2010 m.

Šaltinis: Šaltinis: Radviliškio rajono savivaldybės administracija

2.3.2. Socialinių paslaugų pasiūla

Socialinių paslaugų tinklą Radviliškio rajono savivaldybėje sudaro stacionarios globos įstaigos, mišrių socialinių paslaugų įstaiga, dienos ir bendruomenių centrai.

Radviliškio rajono savivaldybė yra įsteigusi ir išlaiko šias socialines paslaugas teikiančias įstaigas: vaikų globos namus „Nykštukas“, Šeduvos globos namus, Polekėlės globos namus, Radviliškio parapijos bendruomenės socialinių paslaugų centrą. Socialines paslaugas taip pat teikia Švietimo ir sporto paslaugų centro Dienos užimtumo skyrius ir Paramos šeimai centras lopšelyje-darželyje „Kregždutė“.

Radviliškio rajono vaikų globos namai „Nykštukas“ – savivaldybės įsteigta stacionari socialinės globos įstaiga, teikianti ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugas be tėvų globos likusiems vaikams, kuriems nustatyta laikinoji ar nuolatinė globa (rūpyba), arba laikinai globos namuose apgyvendintiems vaikams tol, kol bus išspręstas jų grąžinimo tėvams klausimas. Globos namai yra globojamo (rūpinamo) vaiko atstovas pagal įstatymą, turintis įstatymų nustatyta tvarka užtikrinti be tėvų globos likusiam vaikui globą (rūpybą), ginti jo teises bei teisėtus interesus ir atstovauti jam. Vaikų globos namuose yra 60 vietų. Veikia dvi ikimokyklinio amžiaus vaikų grupės ir trys mokyklinio amžiaus vaikų grupės. Vaikų gyvenimas vaikų namuose organizuojamas šeimynų principu. Tiesiogiai su vaikais dirba 15 socialinių darbuotojų ir 10 socialinių darbuotojų padėjėjų.

Radviliškio rajono Šeduvos globos namai – savivaldybės įsteigta socialinės globos ir priežiūros įstaiga. Šeduvos globos namuose teikiama ilgalaikė ir trumpalaikė socialinė globa. Ilgalaikė socialinė globa – tai visuma paslaugų, kuriomis visiškai ar iš dalies nesavarankiškam asmeniui teikiama kompleksinė, nuolatinės specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba. Trumpalaikė socialinė globa – tai visuma paslaugų, kuriomis asmeniui teikiama kompleksinė, nuolatinės specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba krizių atvejais, šeimos nariams laikinai dėl tam tikrų priežasčių (ligos, komandiruotės, atostogų ir kt.) negalint prižiūrėti asmenų, kuriems reikalinga nuolatinė priežiūra. Paslaugų gavėjai yra senyvo amžiaus asmenys bei suaugę asmenys su negalia. Globos namuose yra 62 vietos, 2011 m. pradžioje gyveno 60 senyvo amžiaus asmenų bei suaugusių asmenų su negalia, iš jų 20

(skaičius nuolat kintantis) – asmenys su sunkia negalia, kuriems reikalinga nuolatinė slauga, ir 10 (skaičius nuolat kintantis) – asmenys turintys nuolatinės priežiūros poreikį.

Šeduvos globos namai nėra tipinė stacionari socialinių paslaugų įstaiga, kadangi ji teikia ir nestacionarias socialines paslaugas. Jas siūlo globos namuose veikiantis Šeduvos dienos socialinės priežiūros centras, teikiantis asmeninės higienos ir priežiūros paslaugas (skalbimas, maudymasis, masažas) senyvo amžiaus žmonėms arba žmonėms, turintiems negalią, kurie gyvena savo namuose. Nuo 2007 m. toks pat dienos socialinės priežiūros centras veikia Baisogalos miestelyje.

Polekėlės globos namai – savivaldybės įsteigta socialinės globos įstaiga, kurioje teikiama ilgalaikė socialinė globa senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia. Globos namuose yra 30 vietų. 2011 m. pradžioje juose gyveno 2 globotiniai, turintys sunkią negalią, ir 11 globotinių, turinčių nuolatinės priežiūros poreikį. Globos namams skirta 15 etatų, dirba 16 darbuotojų.

Radviliškio parapijos bendruomenės socialinių paslaugų centras – mišrių socialinių paslaugų įstaiga, teikianti skirtingų rūšių socialines paslaugas įvairioms klientų grupėms. Įstaigą sudaro 3 padaliniai: Paramos šeimai tarnyba, teikianti bendrąsias paslaugas ir socialinės priežiūros paslaugas (I padalinys), Vaikų dienos centras, teikiantis socialinės priežiūros paslaugas dienos metu (II padalinys) bei Krizių centras, kuriame teikiamos psichologinės pagalbos ir laikinos nakvynės paslaugos (III padalinys).

Švietimo ir sporto paslaugų centro Dienos užimtumo skyrius įsteigtas 2000 m. Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrijos „Radviliškio Viltis“ iniciatyva. Centre vykdoma neįgalių jaunuolių nuo 16 metų, turinčių vidutinę ir žymią proto bei kompleksinę negalias, dienos socialinė globa.

Paramos šeimai centras lopšelyje-darželyje „Kregždutė“ įsteigtas 1998 m. Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrijos „Radviliškio Viltis“ iniciatyva. Centras teikia įvairias nestacionarias socialines paslaugas vaikams ir jaunuoliams su įvairiais raidos sutrikimais bei juos globojančioms šeimoms. Įstaiga organizuoja dienos socialinės globos paslaugas, lydi klientus į ugdymo ir užimtumo įstaigas, organizuoja tėvų bendravimo (savipagalbos) grupės veiklą.

Savivaldybėje veikiantis socialinių paslaugų įstaigų tinklas nėra pakankamai išplėtotas, kad užtikrintų pakankamą socialinių paslaugų apimtį, įvairovę ir prieinamumą. Jei vienos socialinės visuomenės grupės (pvz., neįgalūs vaikai ir jaunuoliai, stacionarios ilgalaikės socialinės globos gavėjai) turi galimybę gauti jiems būtinas socialines paslaugas, kitos pažeidžiamos visuomenės grupės (proto ir psichikos neįgalieji, suaugę socialinės rizikos asmenys, socialinės rizikos šeimos ir kt.) gauna per mažai socialinių paslaugų. Socialines paslaugas teikiančios įstaigos ir NVO yra netolygiai pasiskirsčiusios Radviliškio rajono savivaldybėje, todėl socialinės paslaugos sunkiau prieinamos kitų seniūnijų vietovių gyventojams. Radviliškio rajono savivaldybėje vis dar trūksta paslaugų šių socialinių grupių asmenims: proto ir psichikos neįgaliesiems, socialinės rizikos asmenims, socialinės rizikos šeimoms.

2.4. Kultūra ir sportas

Kultūros įstaigų tinklas Radviliškio rajono savivaldybėje yra užtektinai gerai išvystytas. Rajono savivaldybėje veikia šios kultūros įstaigos: Radviliškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka, Daugyvenės kultūros ir istorijos muziejus-draustinis, Radviliškio miesto kultūros centras. Kiekvienoje seniūnijoje (išskyrus Radviliškio miesto seniūniją) dirba už kultūrą atsakingi darbuotojai.

Bibliotekų tinklą Radviliškio rajono savivaldybėje sudaro viešoji biblioteka, 24 kaimo bibliotekų filialai bei 19 bibliotekų švietimo įstaigose. Bibliotekų pagrindinės veiklos kryptys: rinkti, kaupti, sisteminti, saugoti spaudinius bei kitus dokumentus (rankraščius, garsinius, regimuosius, vaizdinius, elektroninius ir kt.), sudaryti vartotojams galimybes naudotis šiuolaikinėmis informacijos ir komunikacijos technologijomis, suteikti sąlygas mokytis, dirbti, ilsėtis, turiningai praleisti laisvalaikį. Bibliotekos organizuoja įvairius projektus, renginius, parodas bei akcijas.

Radviliškio rajono savivaldybėje yra vienas muziejus – *Daugyvenės kultūros istorijos muziejus*. Muziejuje kaupiami archeologijos, liaudies meno, dvarų istorijos ir buities, miestų ir miestelių istorijos, kaimų architektūros, etnografijos eksponatai.

Daugyvenės kultūros istorijos muziejus-draustinis pildo ir prižiūri ir 4 muziejines ekspozicijas:

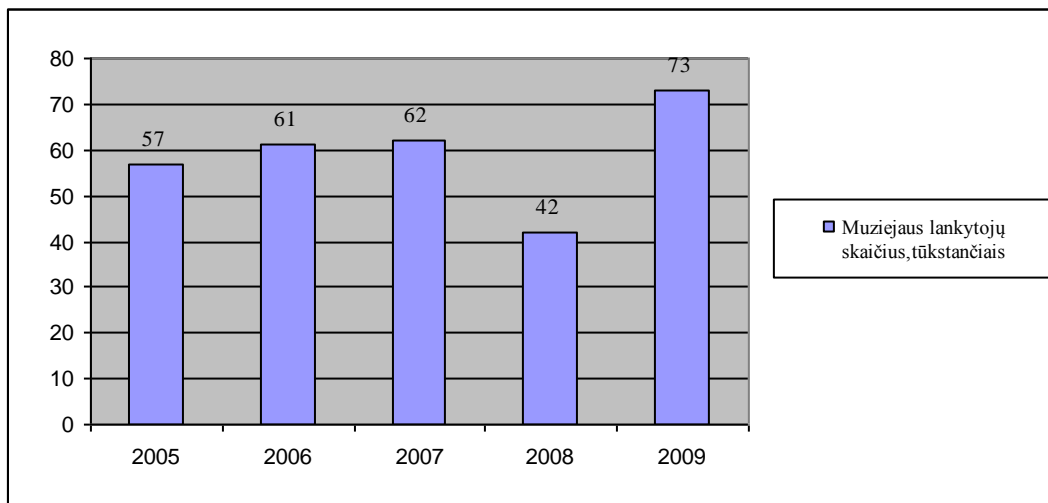
Šeduvos kraštotyros ekspozicija įkurta 1884 m. statytame name, kuriame XIX a. pabaigoje buvo odų apdirbimo dirbtuvė. Ekspozicijoje rodomi Šeduvos krašto archeologiniai radiniai, liaudies meno meistrų darbai, nuotraukos, archyviniai dokumentai, medalių ir ordinų kolekcijos ir kiti vertingi eksponatai. Ekspozicijos pasididžiavimas – kunigaikščių Giedraičių paveikslai. Šiuo metu ekspozicija laikinai neveikia.

Daugyvenės upės slėnyje, senoje kaimvietėje, 18 ha plote, įkurtas *Kleboniškių kaimo buities muziejus*, į kurį iš apylinkių perkelti XIX a. ir XX a. pradžiai būdingi kaimų pastatai: gryčios, klėtys, pirtys, klojimai, daržinės ir kt. Pastatuose įrengtose ekspozicijose atkurta ūkininkų buitis nukelia į XIX a. pabaigą. Įrengta veikianči kaimo pirtis. Eksponuojamos ąsočių, bezmėnų, muštokių, ližių, linų šukų, motorų kolekcijos, 1926 m. pagamintas traktorius, XIX a. pab. Anglijoje pagamintas lokomobilis (garo katilas). Kaime yra 1884 m. statytas vėjo malūnas.

Burbiškio dvaro istorijos ekspozicija įkurta sename Baženskių dvare, kuris istoriniuose šaltiniuose minimas nuo XVII a. Peizažinio tipo dvaro parkas, užimantis 28 ha, pasižymi įspūdingais tvenkiniais, kuriuose yra 15 salų. Atstatytame rūmų svečių korpuse rengiami svečių namai, rūmų verandoje įrengta dvaro istorijos ekspozicija. Parke gausu skulptoriaus Kazimiero Uliansko darbų: poeto Adomo Mickevičiaus paminklas (pastatytas 1911 m.), Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Vytauto paminklas (pastatytas 1912 m.), Šv. M. Marijos skulptūra, didingi parko vartai, liūtų tiltas. Parke įrengti takai, tvenkinių salos sujungtos 12 tiltelių. Parko gėlių daigyne auga įvairių augalų kolekcijos.

Raginėnų archeologijos kompleksą sudaro 12 objektų. Raginėnų archeologijos paminklų radiniams XIX a. pab. buvo duotas „Raginėnų kultūros“ vardas. Čia lankėsi ir dirbo daugelis garsių archeologų. Iki mūsų dienų išliko piliakalniai ir senovės gyvenvietės, pilkapynai, senkapiai, mitologiniai akmenys. Reikšmingiausias iš jų – pasakojimais ir legendomis apipintas Raginėnų piliakalnis, vadinamas Raganų kalnu.

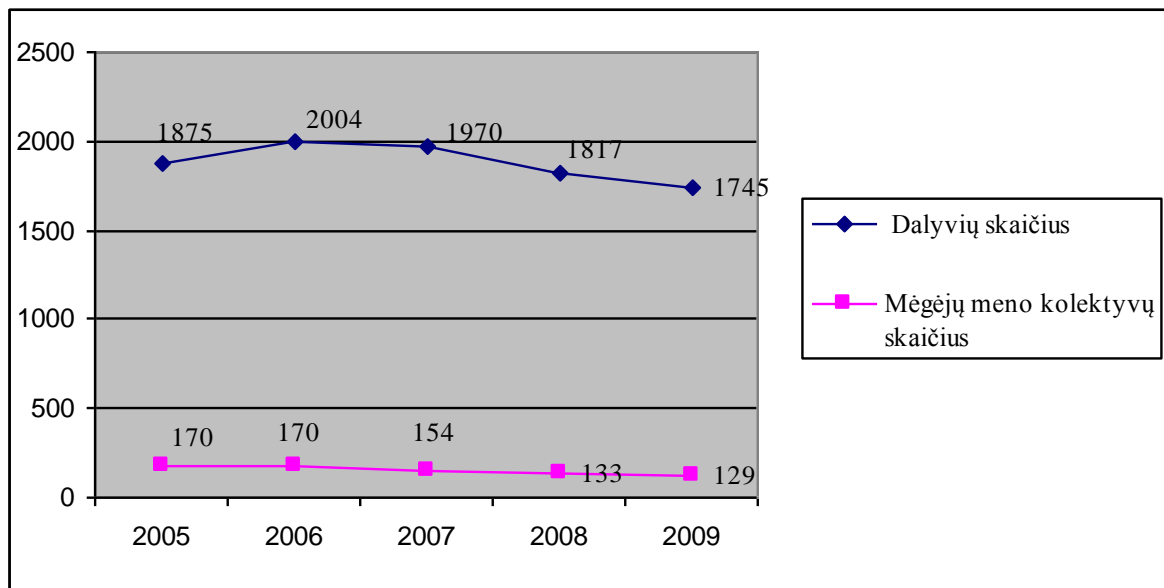
Muziejaus ekspozicijų lankomumas 2005–2009 metų laikotarpiu visą laiką didėjo, išskyrus 2008 metus. Tada buvo užfiksuotas mažiausias lankomumas (žr. 2.29 pav.).

2.29 pav. Muziejaus lankytojų skaičius (tūkst.) Radviliškio rajono savivaldybėje 2005–2009 metais

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Kultūros centrų funkcijas Radviliškio rajono savivaldybėje atlieka 28 struktūriniai vienetai: savivaldybės biudžetinė įstaiga Radviliškio miesto kultūros centras ir visų seniūnijų (išskyrus Radviliškio miesto) struktūrose veikiančios kultūros namai. Išanalizavus kultūros centro rodiklius, matyti, kad meno mėgėjų kolektyvų skaičius pastaraisiais metais sumažėjo, kaip ir meno mėgėjų kolektyvų dalyvių skaičius (žr. 2.30 pav.).

2.30 pav. Kultūros centrai Radviliškio rajono savivaldybėje 2005–2009 metais

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

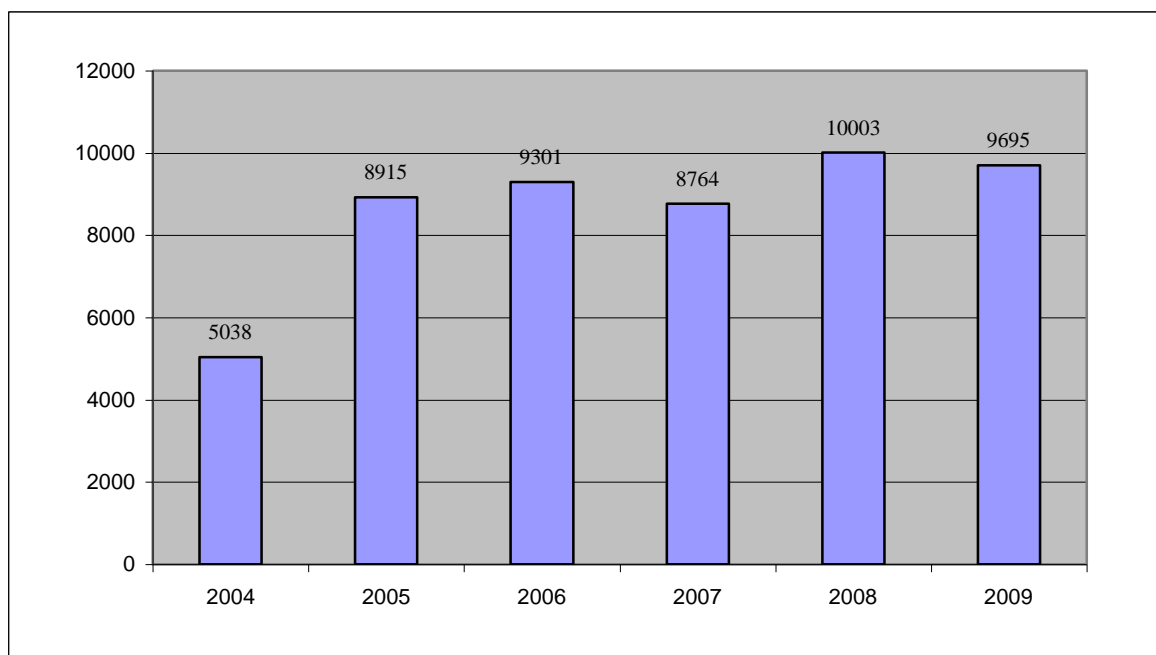
Radviliškio miesto kultūros centras – tai daugiavfunkcis kultūros centras, kurio viena pagrindinių veiklos kryptių yra suaktyvinti etninės medžiagos rinkimą rajono savivaldybėje, suburti veiklius ir patyrusius, neabejings kultūros atgimimui žmones ir bendraminčius. Kultūros centras organizuoja populiarias lietuviškas etnokultūrinės šventes, rengia jau tradiciniais tapusius, išliekamąją vertę turinčius tarptautinius projektus: Medžio drožėjų ir kalvių plenerą „Karžygių alėja“, Garbaus amžiaus žmonių liaudiškų šokių festivalį „Ir ne tik iš Lietuvos“, vargonų muzikos festivalį „Vargonų legendos“, folkloro kolektyvų festivalį „Ganiau palšus jautelius“ ir kt., įgyvendina projektą „Radviliškio-Bauskės rajonų tarpkultūrinio bendradarbiavimo plėtra“.

Prie kultūros centro yra įkurtas Radviliškio rajono jaunimo klubas „MIX“, kurio pagrindinis tikslas – apjungti ir prasminga veikla užimti kuo daugiau rajono savivaldybėje gyvenančio jaunimo.

Radviliškio miesto kultūros centre repetuoja ir koncertines programas rengia 27 kolektyvai, iš jų: 10 vaikų, 10 visuomeninių organizacijų. Radviliškio miesto atrakcionų parkas – Kultūros centro sudedamoji dalis. Centrai taip pat priklauso viena iš didžiausių Šiaurės Lietuvoje lauko estradų, įkurta Antaniškių parke. Šioje estradoje organizuojamos rajono savivaldybės meno šventės, didžiųjų šalies koncertų turai, pramoginiai renginiai jaunimui, Lietuvos geležinkelininkų šventės ir kiti renginiai.

Daug dirbama informacijos sklaidos srityje, ieškoma bendradarbiavimo galimybių su savivaldybės gyventojais, tiriami jų poreikiai. Užmegzti bendradarbiavimo ryšiai su įvairiomis rajono ir šalies organizacijomis stiprėja ir plečiasi, užmegzti ryšiai su Ukrainos lietuviais, estais, latviais, lenkais.

Sporto veiklas rajono savivaldybės gyventojams organizuoja Radviliškio rajono švietimo ir sporto paslaugų centras. Rajono savivaldybėje veikia 22 sporto klubai. Veikiausi iš jų yra: karatė klubas „Kentauras“, Šeduvos sporto klubas „Šeduva“, Šeduvos technologijų ir verslo mokyklos sporto klubas „Salikalnis“, Radviliškio šachmatų klubas, Lizdeikos gimnazijos moksleivių sporto klubas „Startas“, imtynių sporto klubas „Laisvūnas“. 2004–2009 metų laikotarpiu sporto ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius Radviliškio rajono savivaldybėje išliko panašus (žr. 2.31 pav.).

2.31 pav. Sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyviai Radviliškio rajono savivaldybėje 2004–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

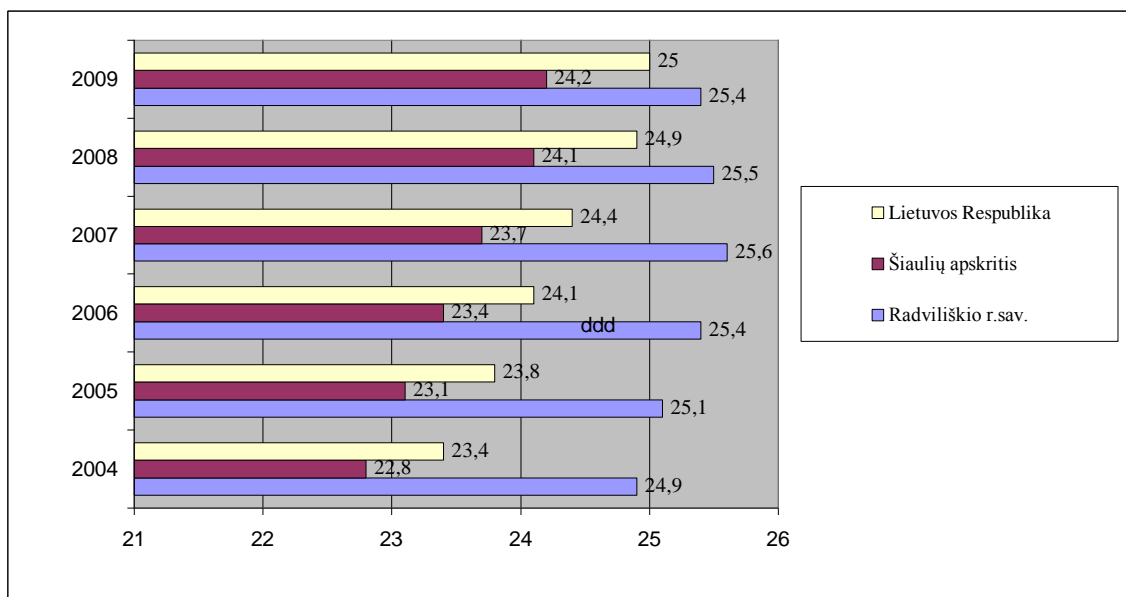
Radviliškio rajono savivaldybės sportininkai yra pasiekę nemažai gerų rezultatų: vyrų krepšinio komanda „Radviliškis“ 2010 m. sėkmingai startavo NKL varžybose, moterų krepšinio komanda „Radviliškis“ dalyvauja moterų krepšinio A lygoje, trys rankininkai, keturi imtynininkai, penki karatistai, vienas boksininkas, vienas šachmatininkas, du lengvaatlečiai yra Lietuvos rinktinės nariai.

Sporto srityje gana didelė problema yra nepakankamai sutvarkyta sporto infrastruktūra: susidėvėjusios sporto aikštelių, esančių gyvenamuosiuose rajonuose ir prie švietimo įstaigų, dangos ir įrengimai, trūksta sporto bazių, reikalingų atskiroms sporto šakoms vystyti, todėl savivaldybė planuoja investuoti į sporto infrastruktūros gerinimą: sporto aikštelių atnaujinimą, baseinų, teniso kortų ir panašių objektų statybą.

2.5. Būstas

Vienas svarbiausių rodiklių, apibūdinančių gyvenimo kokybę, yra gyventojų apsirūpinimas gyvenamuoju plotu.

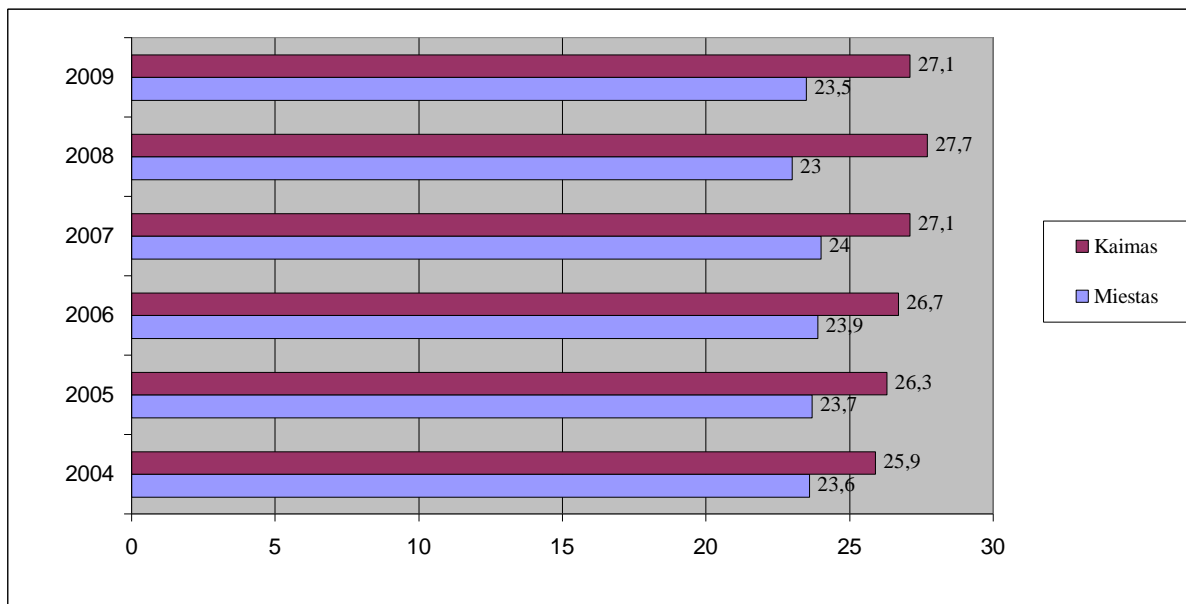
Lietuvoje 2009 m. vienam gyventojui teko vidutiniškai 25 m² naudingojo ploto. Radviliškio rajono savivaldybėje gyventojų apsirūpinimo gyvenamuoju plotu rodiklis yra didesnis už šalies vidurkį – 2009 m. vienam gyventojui čia teko 25,4 m² naudingojo gyvenamojo ploto (žr. 2.32 pav.). Šiaulių apskrityje vienam gyventojui tenkantis naudingasis gyvenamasis plotas 2009 m. buvo mažesnis už šalies vidurkį, kuris buvo 24,2 m² (2009 m.). Palyginti su 2004 m. duomenimis, gyvenamasis plotas, tenkantis vienam gyventojui, Radviliškio rajono savivaldybėje išaugo 2 proc., Šiaulių apskrityje – 5,8 proc., kai tuo tarpu šalyje vidutiniškai išaugo 6,4 proc. Rodiklis keitėsi daugiausia dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo, o ne naujos statybos mastų.

2.32 pav. Naudingas gyvenamasis plotas, tenkantis vienam gyventojui Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje, m²

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Radviliškio miesto teritorijoje 2009 m. vienam gyventojui teko 23,5 m², o kaimo vietovėse – 27,1 m² naudingo gyvenamojo ploto (žr. 2.33 pav.).

2.33 pav. Naudingas gyvenamasis plotas, tenkantis vienam gyventojui Radviliškio rajono savivaldybėje miesto ir kaimo vietovėse, m²

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Sparčiai vykusi butų privatizacija turėjo įtakos tam, kad šiuo metu 96 proc. viso Radviliškio rajono savivaldybės būsto fondo sudaro privatūs būstai, šalies rodiklis – 97 proc.

Dauguma Lietuvos gyventojų (apie 66 proc.) gyvena daugiabučiuose namuose, pastatytuose 1961–1990 metais. Dauguma su būsto priežiūra susijusių problemų atsirado todėl, kad sparčiai

privatizuojant gyvenamąjį būstą, nebuvo skiriama užtekinai dėmesio namų priežiūros ir eksploataavimo sistemai sukurti. Lietuvoje tik 17 procentų daugiabučių namų valdo ir prižiūri patys būstų savininkai, įsteigę bendrijas. Steigiant daugiabučių gyvenamųjų namų savininkų bendrijas, dažniausiai stokojama pačių gyventojų iniciatyvos, tarpusavio sutarimo, informacijos ir organizacinės-techninės valstybės ir savivaldybių institucijų paramos. Įsteigtos bendrijos dažniausiai nepajėgia užtikrinti tinkamos daugiabučio namo bendrosios nuosavybės priežiūros. Deramai neprižiūrimi būstai smarkiai susidėvėjo.

Radviliškio rajono savivaldybėje veikia 36 daugiabučių gyvenamųjų namų bendrijos, daugiau nei šimtas daugiabučių namų yra sudarę Jungtinės veiklos sutartis. Dalis bendrijų yra stiprios ir aktyvios, besidominčios naujovėmis, bet nemaža gyventojų dalis yra pasyvi. Radviliškio rajono savivaldybė kasmet rengia susitikimus su daugiabučių namų atstovais, aiškina apie esamus savivaldybėje paramos fondus, paramą daugiabučiams namams renovuoti. Susitikimuose dalyvauja Būsto agentūros atstovai, kurie pateikia išsamią informaciją apie modernizavimo programą.

Radviliškio rajono savivaldybė yra įkūrusi du fondus: Specialųjį daugiabučių namų, valdomų pagal jungtinės veiklos sutartis, rėmimo fondą ir Specialųjį daugiabučių namų savininkų bendrijų rėmimo fondą, teikiančius paramą bendrijoms. Patvirtintos Gyvenamųjų namų atnaujinimo bei Daugiabučių namų modernizavimo programos.

2.5.1. Socialinis būstas

Savivaldybės administracijos duomenimis, Savivaldybei 2010 m. priklausė 650 socialinio būsto butų. 84 proc. socialinio būsto butų yra miesto teritorijoje, 16 proc. – kaimo.

Nuo 2007 m. socialinį būstą išsinuomoti pretenduojančių asmenų (šeimų) skaičius išaugo 33,3 proc., labiausiai padidėjo socialinio būsto laukiančių daugiavaikių šeimų skaičius (žr. 2.3 lentelę).

Metai	Asmenys (šeimos)						
	Iš viso	Iš jų pagal socialines grupes					
		Jaunos šeimos	Šeimos, auginančios tris ir daugiau vaikų (įvaikių)	Našlaičiai ir likę be tėvų globos asmenys	Neįgalūs asmenys (šeimos)	Kiti (bendrasis sąrašas)	Socialinio būsto nuomininkai, turintys teisę į būsto sąlygų pagerinimą
2007	250	83	13	19	29	102	4
2008	286	92	15	17	37	122	3
2009	302	102	18	18	37	124	3
2010	375	120	26	24	51	150	4

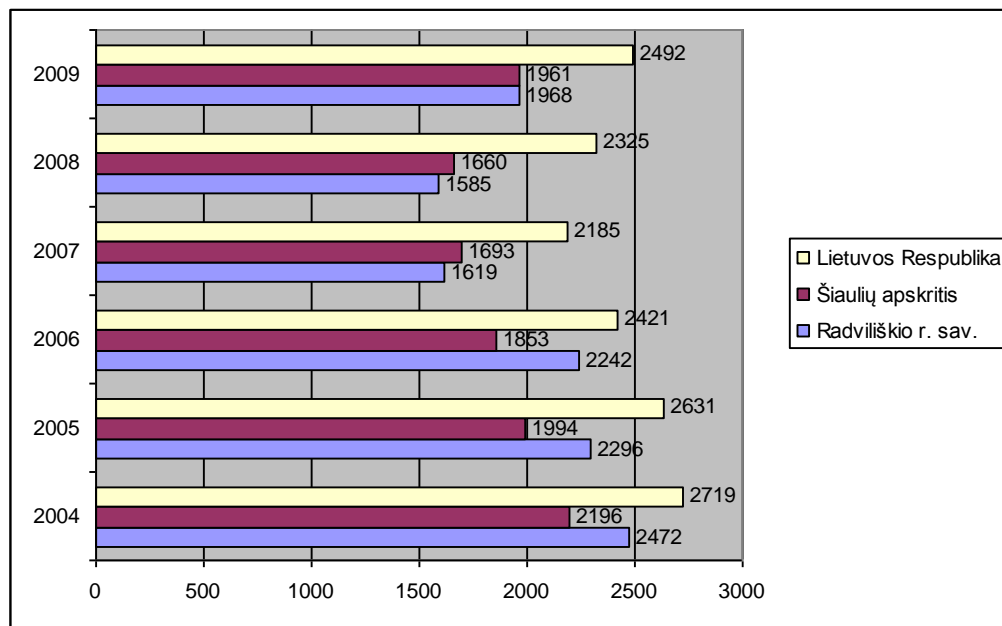
2.3 lentelė. Asmenų, įrašytų į sąrašus socialinio būsto nuomai, skaičius 2007–2010 m.

Šaltinis – Radviliškio rajono savivaldybės administracija

Didelė problema – socialinio būsto nuomininkų požiūris į savivaldybės turtą. Butų būklė kasmet blogėja, dalis nuomininkų neatlieka jokių remonto darbų, netvarko gyvenamosios aplinkos, pasitaiko atvejų, kai turtas piktavališkai niokojamas. Turimos socialinio būsto pasiūlos neužtenka paklausai patenkinti, todėl savivaldybei aktuali socialinio būsto plėtra. Tai planuojama atlikti pertvarkant savivaldybei nuosavybės teise priklausančias patalpas į socialinio būsto butus.

2.6. Nusikalstamumas

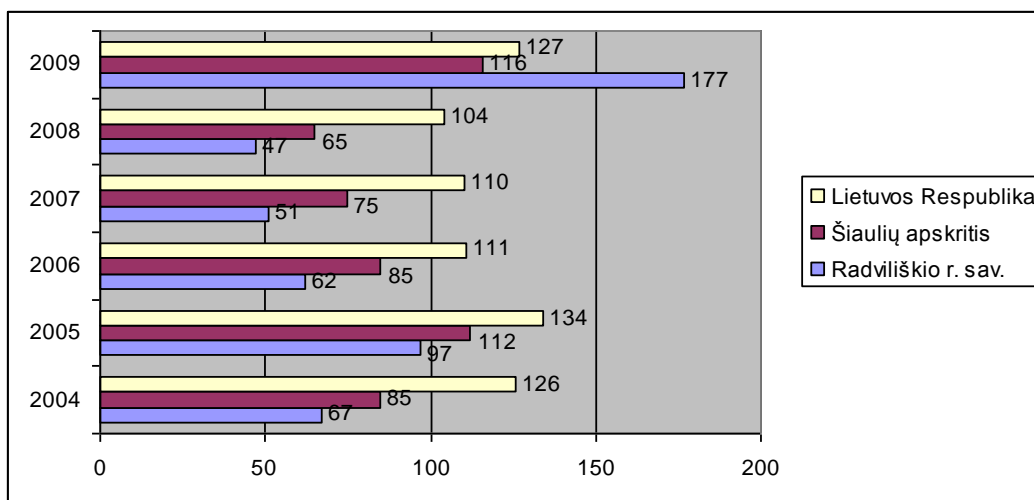
Nuo 2004 m. iki 2009 m. užregistruotų nusikalstamų veikų, tenkančių 100 000 gyventojų, Radviliškio rajono savivaldybėje sumažėjo 20,4 proc. Pastaruosius metus nusikalstamumo lygis Radviliškio rajono savivaldybėje buvo žemesnis nei šalyje, bet aukštesnis už Šiaulių apskrities vidurkį (žr. 2.34 pav.).

2.34 pav. Užregistruota nusikalstamų veikų 100 tūkst. gyventojų Radviliškio rajono savivaldybėje, Šiaulių apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2004–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

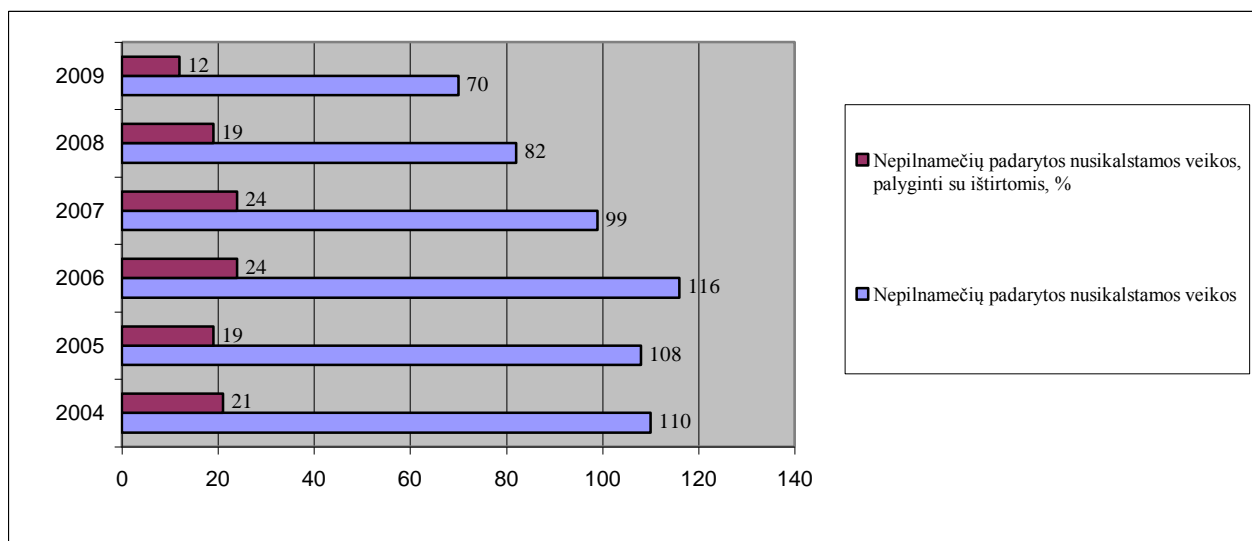
Analizuojamu laikotarpiu Radviliškio rajono savivaldybėje padaugėjo sunkių ir labai sunkių nusikaltimų. 2004–2008 m. šis rodiklis buvo mažesnis nei Šiaulių apskrityje ir Lietuvos Respublikoje bei turėjo tendenciją mažėti, tačiau 2009 m. sunkių ir labai sunkių nusikaltimų skaičius žymiai išaugo ir tais metais jis jau lenkė tiek Šiaulių apskrities, tiek Lietuvos Respublikos vidurkius (žr. 2.35 pav.).

2.35 pav. Užregistruota sunkių ir labai sunkių nusikaltimų 100 tūkst. gyventojų Radviliškio rajono savivaldybėje, Šiaulių apskrityje ir Lietuvos Respublikoje 2004–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Teigiama tendencija yra ta, kad, palygini su 2004 m. duomenimis, beveik per pusę sumažėjo nepilnamečių padarytų nusikalstamų veikų (žr. 2.36 pav.).

2.36 pav. Nepilnamečių padarytos nusikalstamos veikos Radviliškio rajono savivaldybėje 2004–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2.7. Švietimas

Radviliškio rajono ugdymo įstaigų tinklą 2010 m. sudarė 27 biudžetinės įstaigos: 4 gimnazijos, 3 vidurinės mokyklos, 10 pagrindinių mokyklų, 1 jaunimo mokykla, 3 mokyklos-darželiai, 4 lopšeliai-darželiai, 2 neformaliojo švietimo (muzikos ir dailės mokyklos) įstaigos (žr. 2.4 lentelę).

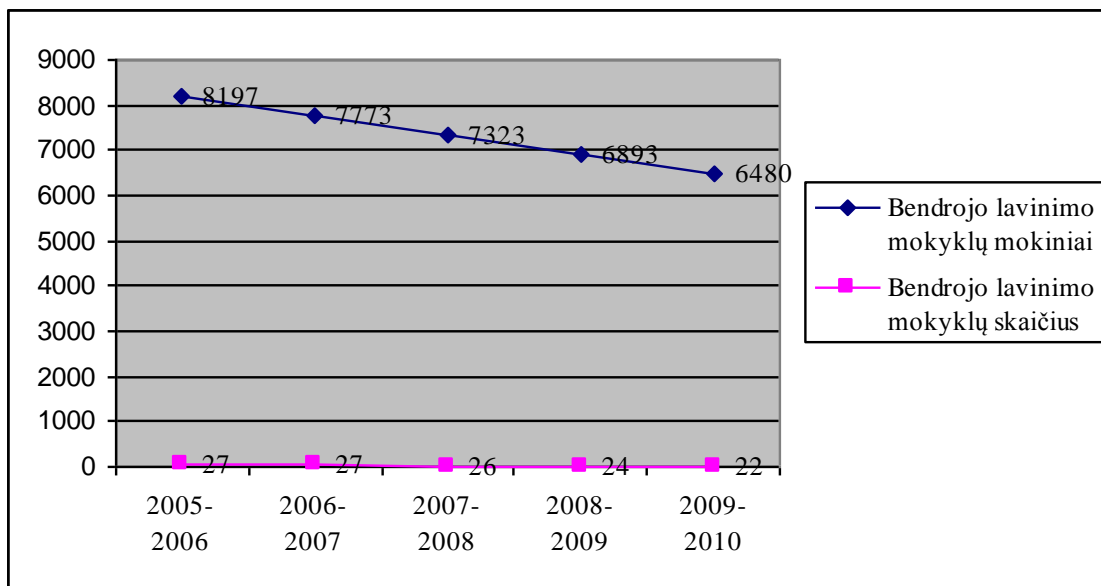
Įstaigos tipas	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Gimnazijos	3	3	4	4
Vidurinės mokyklos	5	4	3	3
Pagrindinės mokyklos	13	12	10	10
Jaunimo mokyklos	1	1	1	1
Mokyklos-darželiai	4	4	4	3
Lopšeliai-darželiai	4	4	4	4
Neformaliojo švietimo įstaigos	2	2	2	2
Iš viso:	31	28	28	27

2.4 lentelė. Radviliškio rajono švietimo įstaigų skaičius pagal tipus 2007–2010 m.

Šaltinis – Radviliškio rajono savivaldybės administracija

Radviliškio rajono savivaldybėje, kaip ir kitose šalies vietovėse, mažėja vaikų skaičius, dėl to savivaldybė yra priversta optimizuoti švietimo įstaigų tinklą. 2.4 lentelėje matyti, kad per pastaruosius ketverius metus švietimo įstaigų skaičius sumažėjo nuo 31 iki 27. 2010 m. buvo likviduotas Radviliškio rajono Kutiškių mokykla-darželis bei panaikintas Baisogalos mokyklos-darželio Palonų skyrius ir įsteigti Kutiškių ir Palonų universalūs daugiafunkciai centrai (UDC). Kutiškių UDC ugdomi ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikai, Palonų UDC – priešmokyklinio amžiaus vaikai.

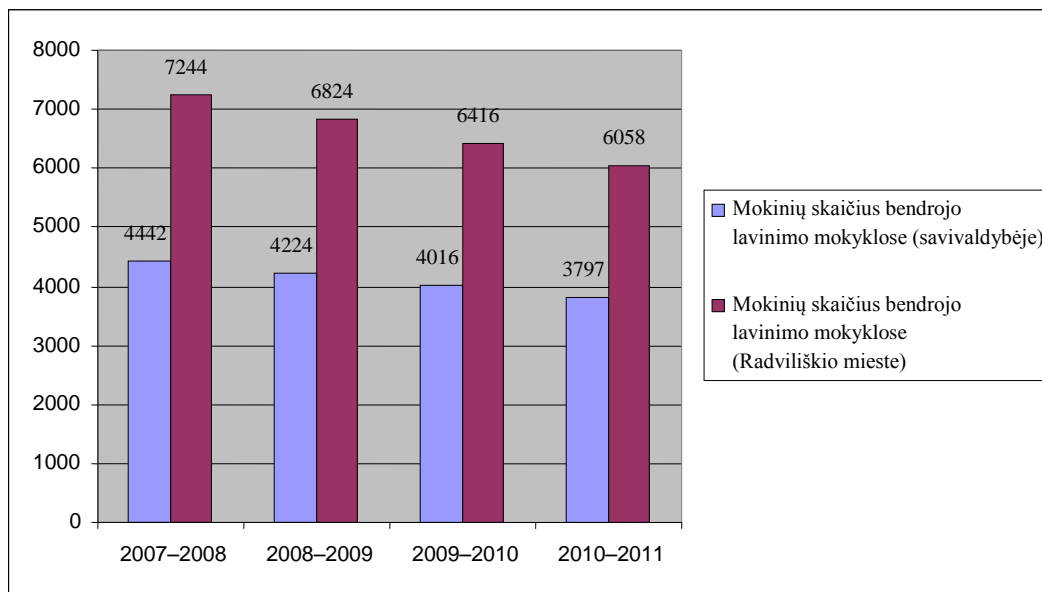
Mokyklose moksleivių skaičius mažėja dėl demografinių ir socialinių veiksnių, pavyzdžiui, emigracijos. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, nuo 2005–2006 iki 2009–2010 mokslo metų Radviliškio rajono bendrojo lavinimosi mokyklose moksleivių sumažėjo 20,9 proc. (žr. 2.37 pav.).

2.37 pav. Bendrojo lavinimo mokyklų ir mokinių skaičius 2005–2010 m. m. Radviliškio rajono savivaldybėje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

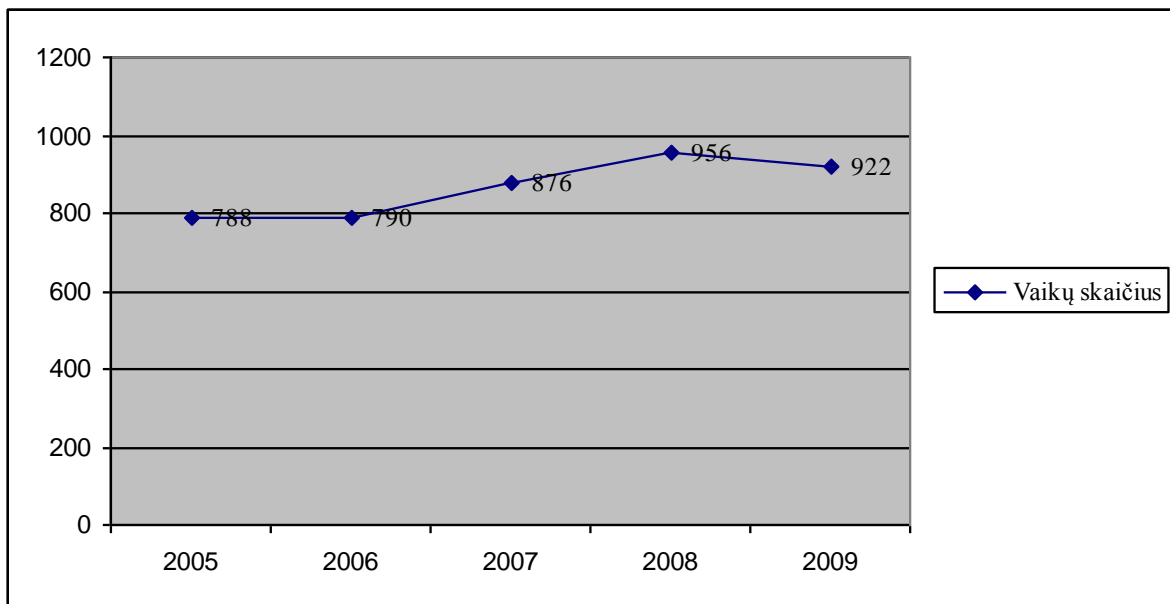
Pastebėtina, kad mokinių skaičius procentiškai labiau mažėja Radviliškio mieste, o ne kitų rajono savivaldybės vietovių mokyklose (žr. 2.38 pav.).

2.38 pav. Bendrojo lavinimo mokyklų ir mokinių skaičius 2007–2011 m. m. Radviliškio rajono savivaldybėje.

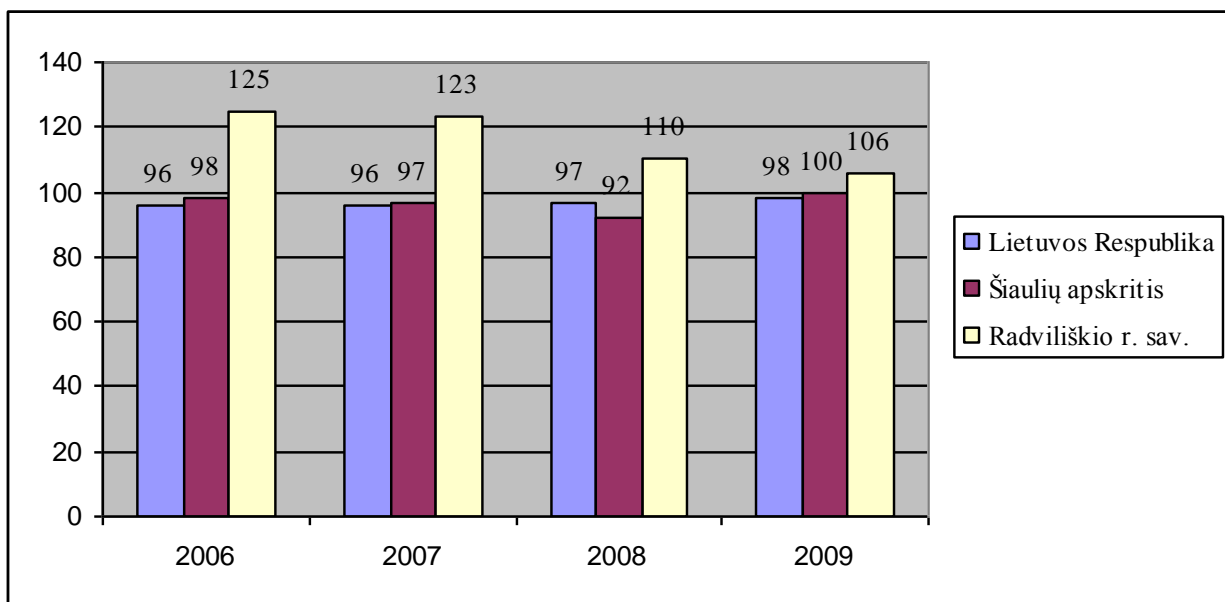
Šaltinis: Radviliškio rajono savivaldybės administracija

Skirtingai nei bendrojo lavinimo mokyklose, ikimokyklinėse įstaigose ugdytinių skaičius pastaraisiais metais po truputį augo (žr. 2.39 pav.).

2.39 pav. Auklėtinių skaičius ikimokyklinio ugdymo įstaigose Radviliškio rajono savivaldybėje 2005–2009 m.
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Gerėjo ikimokyklinio ugdymo įstaigų užimtumo rodikliai (žr. 2.40 pav.) – 2009 m. 100-ui 1–6 metų amžiaus vaikų teko 106 vietos ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Palyginti su šalies ir apskrities vidurkiais, matyti, kad šis rodiklis Radviliškio rajono savivaldybėje yra didesnis.

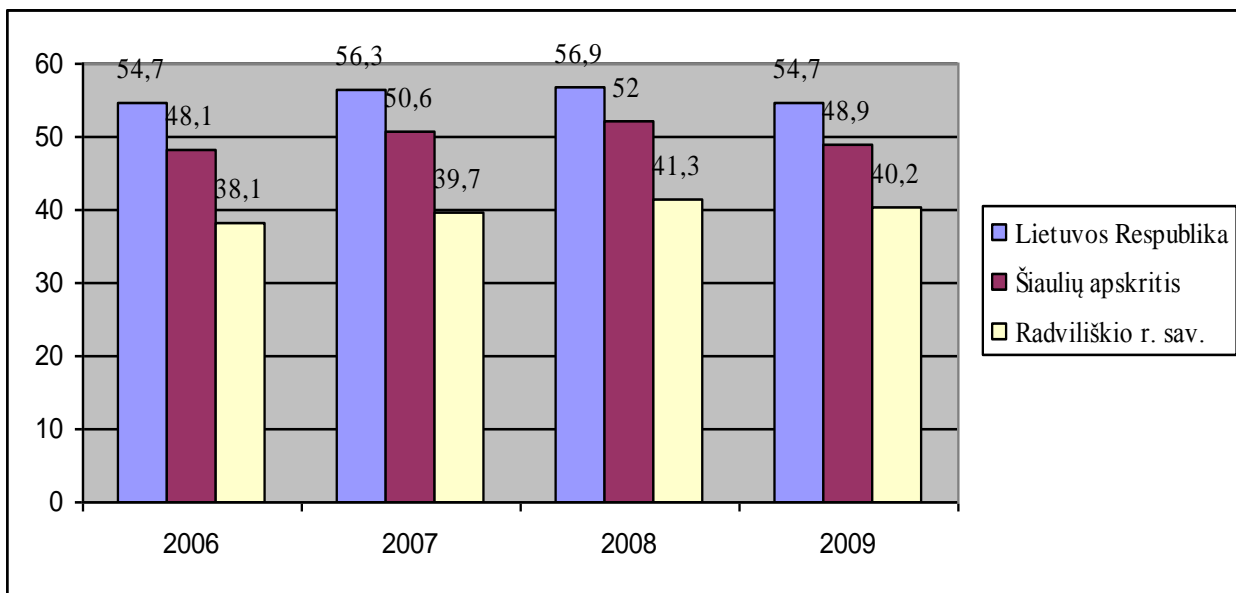

2.40 pav. 100 vaikų tenka vietų ikimokyklinio ugdymo įstaigose Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2006–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2006–2009 m. išaugo ir 1–6 metų vaikų, dalyvaujančių ikimokykliniame ugdyme, procentas (žr. 2.41 pav.), tačiau šis rodiklis išliko mažesnis nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje. Toks procentas yra būdingas daugumai kaimiškų rajoninių savivaldybių, kuriose tėvai yra linkę auklėti vaikus namie dėl daugelio priežasčių: nepakankamo paslaugų prieinamumo, skurdo ir t.t. Aukštesnis vaikų,

dalyvaujančių ikimokykliniame ugdyme, procentas yra būdingas didiesiems šalies miestams, kuriuose daugiau suaugusių žmonių, turinčių vaikų, yra dirbantys, turintys geresnes gyvenimo sąlygas, yra labiau užimti.

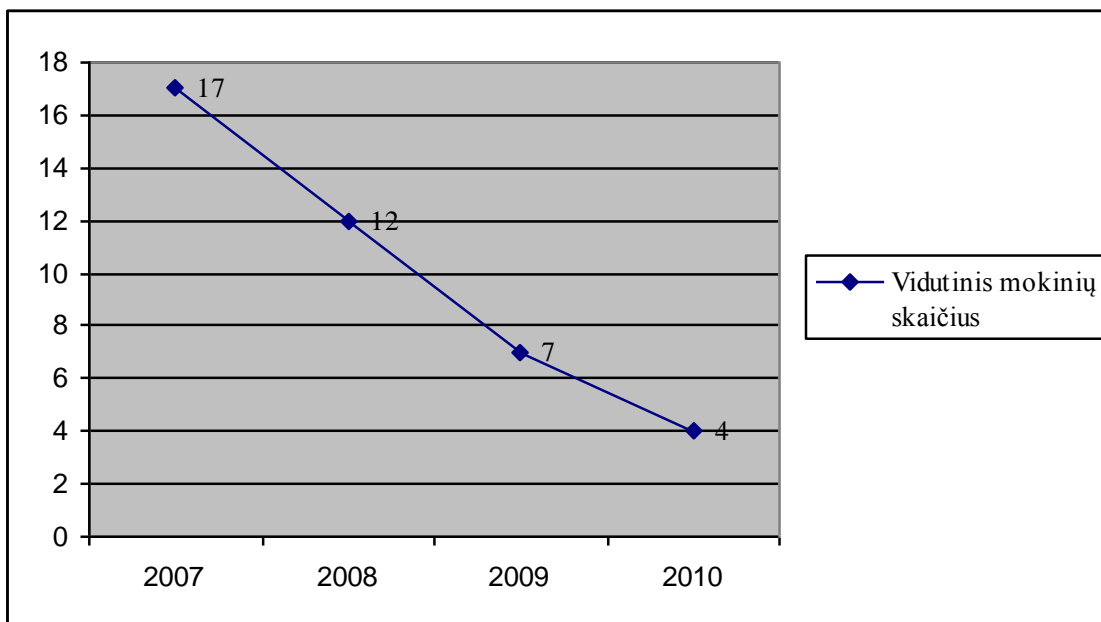

2.41 pav. 1–6 metų amžiaus vaikai, dalyvaujantys ikimokykliniame ugdyme, proc. (palyginti su visais atitinkamo amžiaus vaikais).

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

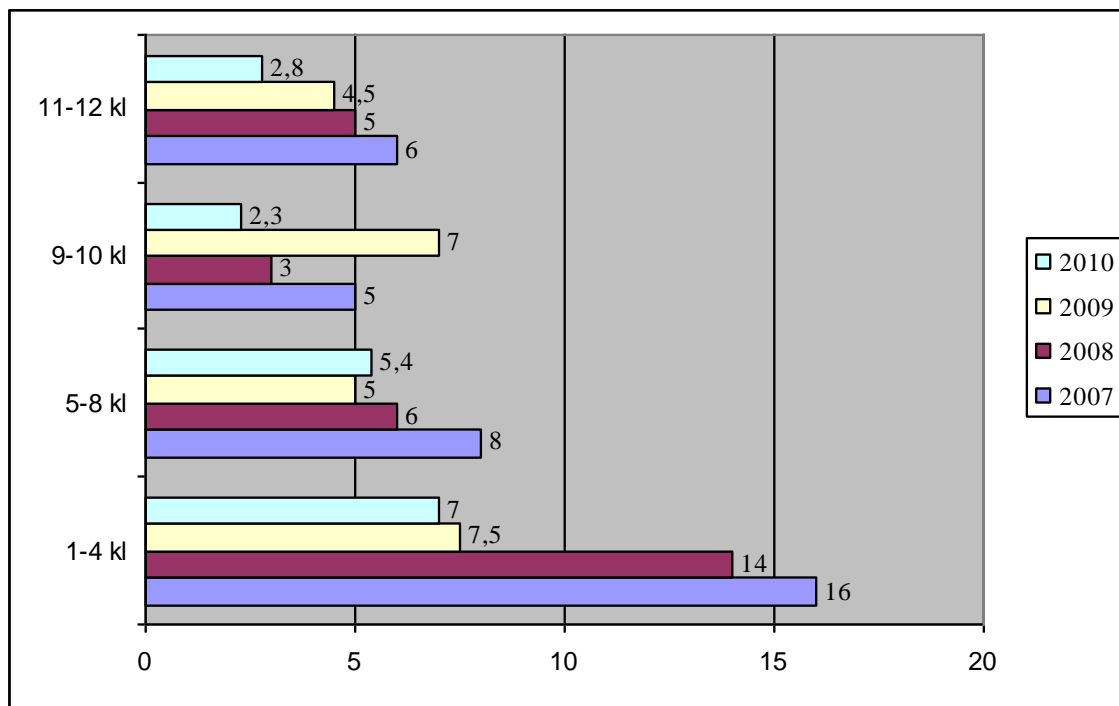
Švietimo paslaugų kokybė priklauso nuo daugelio veiksnių. Vienas jų – aukšta pedagogų kvalifikacija. Radviliškio rajono savivaldybės administracijos duomenimis, 2010–2011 mokslo metais rajono savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklose (pagrindinėse pareigose) dirbo 690 pedagogų, iš kurių 96 proc. (2007–2008 m. m. – 93,9 proc.) turėjo aukštąjį išsilavinimą, 3,6 proc. – aukštesnįjį ir 0,2 proc. – vidurinį. 2,2 proc. pedagogų turėjo mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją (2007–2008 m. m. – 1,5 proc.), 37,6 proc. – mokytojų metodininkų (2007–2008 m. m. – 32,6 proc.).

Kitas veiksnys, nuo kurio priklauso švietimo paslaugų kokybė, yra modernių technologijų naudojimas ugdymo procese. Analizuojant Radviliškio rajono savivaldybės mokyklų apsirūpinimo kompiuteriais rodiklius, matyti, kad pastaraisiais metais situacija žymiai pagerėjo, ypač vyresnėse klasėse (žr. 2.42–2.43 pav.).

2.42 pav. Vidutinis mokinių, dirbančių prie vieno kompiuterio, skaičius 2007–2010 m. Radviliškio rajono savivaldybėje.

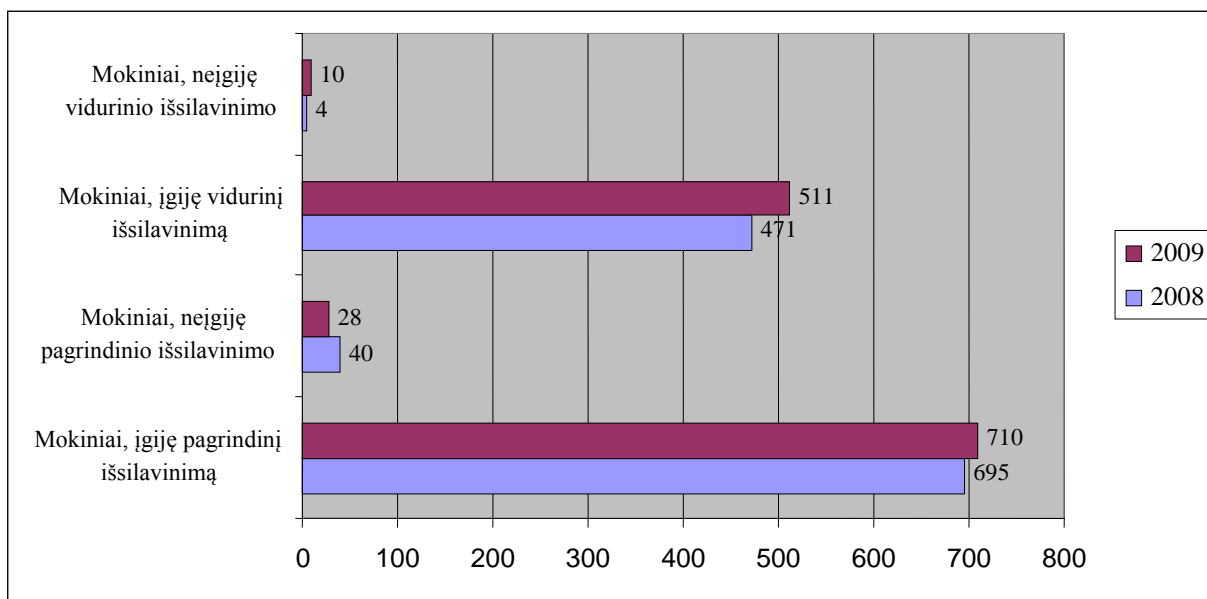
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

2.43 pav. Mokiniai, dirbantys prie vieno kompiuterio, 2007–2010 m. Radviliškio rajono savivaldybėje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Išanalizavus mokymosi rezultatus matyti, kad vidurinį išsilavinimą kasmet įgyja apie 98 proc. rajono savivaldybės mokinių, pagrindinio išsilavinimo įgijimo rezultatai šiek tiek prastesni – apie 94 proc. (žr. 2.44).

2.44 pav. Mokiniai, įgiję ir neįgiję pagrindinio ir vidurinio išsilavinimo 2008–2009 m. Radviliškio rajono savivaldybėje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Rajono savivaldybės moksleiviai aktyviai dalyvauja savivaldybės ir šalies mokinių dalykinėse olimpiadose ir konkursuose. 2010 m. 11 rajono mokinių tapo respublikinių olimpiadų ir konkursų laureatais.

86 proc. rajono savivaldybės mokinių bendrojo lavinimo mokyklose lanko neformaliojo ugdymo užsiėmimus, juose ugdomos mokinių asmeninės, socialinės, edukacinės, profesinės savybės. Organizuojamas mokinių užimtumas vasaros atostogų metu: vykdomos ekologinės, stacionarios, turistinės ir kitokio pobūdžio stovyklos.

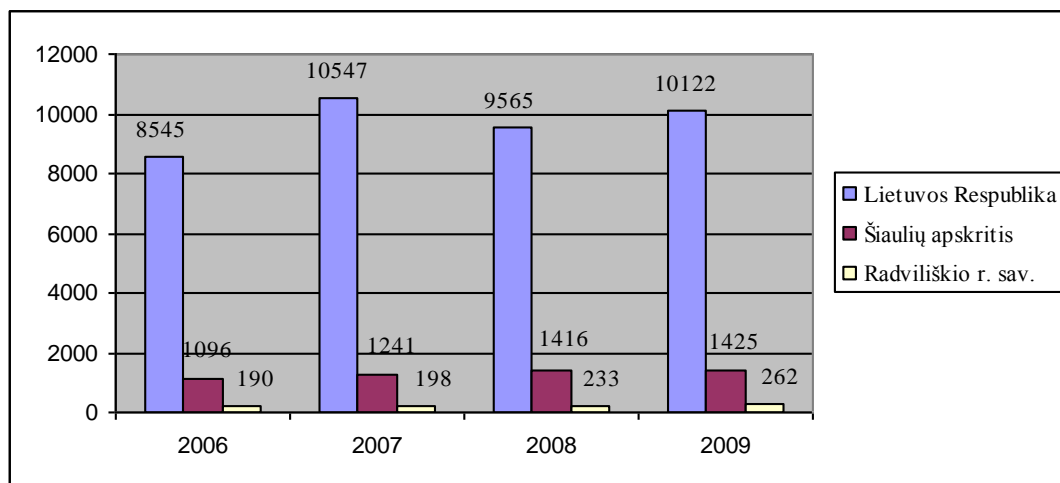
Radviliškio neformaliojo švietimo įstaigose mokosi apie 470 mokinių: 220 Radviliškio dailės mokykloje ir 270 Radviliškio muzikos mokykloje. Radviliškio rajono savivaldybės švietimo ir sporto paslaugų centro Sporto skyrių lanko 400 mokinių. Radviliškyje veikia privati „Yamaha“ muzikos mokykla, joje mokosi 64 mokiniai.

Rajono savivaldybėje sudarytos palankios sąlygos specialiųjų poreikių vaikų integracijai. 3–7 metų vaikai, turintys specialiųjų poreikių, ugdomi lopšelyje-darželyje „Kregždutė“, vyresni – Paramos šeimai centre, įsikūrusiame tame pačiame lopšelyje-darželyje. Mokiniai, turintys specialiųjų poreikių, integruojami į bendrojo lavinimo mokyklas. Specialiojo ugdymo ir lavinamosios klasės veikia Gražinos pagrindinėje mokykloje, Šeduvos gimnazijoje, Sidabravo vidurinėje mokykloje bei Dienos užimtumo centre.

III. EKONOMIKA

3.1. Investicijos ir ūkio subjektai

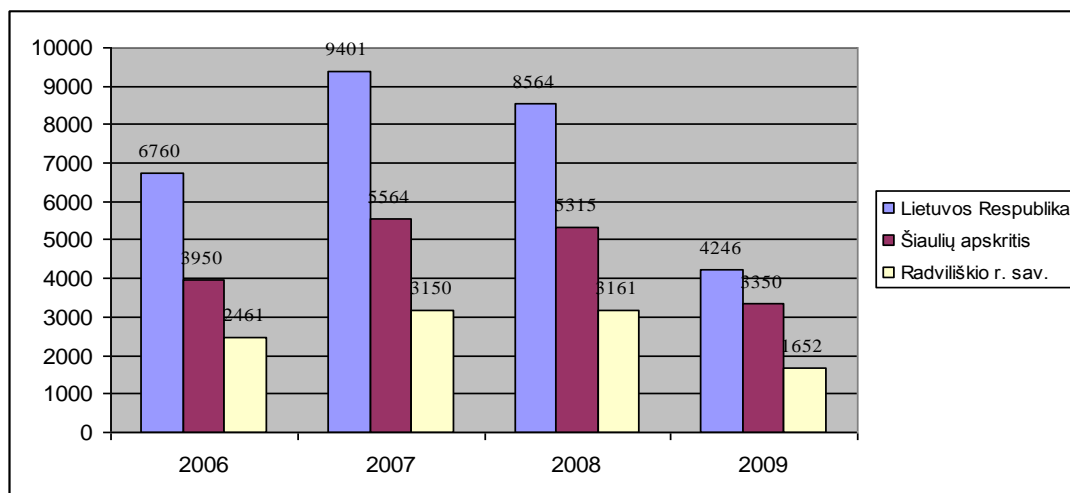
Tiesioginių investicijų, tenkančių vienam gyventojui, rodiklis Radviliškio rajono savivaldybėje, kaip ir daugumoje rajoninių savivaldybių, yra gan žemas, nors nuo 2009 m., palyginti su 2006 m. duomenimis, stebimas 27,5 proc. augimas. Nuo bendro šalies vidurkio labai skiriasi tiek Šiaulių apskrities, tiek Radviliškio rajono savivaldybės rodikliai (žr. 3.1 pav.).

3.1 pav. Tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui, Lt, Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Panaši situacija yra su kitu rodikliu – materialinėmis investicijomis, tenkančiomis vienam gyventojui. Iš 3.2 pav. pateiktų duomenų matyti, kad Radviliškio rajono savivaldybėje materialinių investicijų vienam gyventojui tenka 2,6 karto mažiau nei vidutiniškai šalyje bei 2 kartus mažiau nei Šiaulių apskrityje, nors pastaraisiais metais atotrūkis labai sumažėjo.

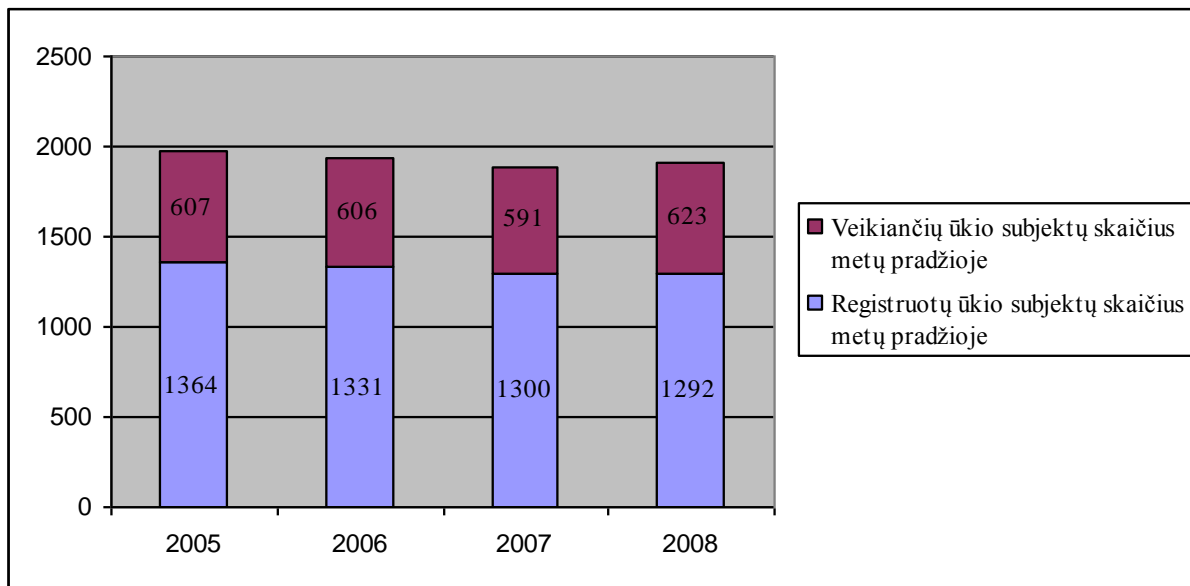

3.2 pav. Materialinės investicijos vienam gyventojui, Lt, Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Siekiant pritraukti investicijų ir sukurti naujų darbo vietų, Radviliškio miesto pramonės ir sandėliavimo objektų statybos teritorijoje Dariaus ir Girėno gatvės gale, įvykdžius projektą „Verslo aplinkos gerinimas Radviliškio rajono savivaldybėje, sukuriant pramoninės zonos infrastruktūrą“, parengti 5 sklypai verslui vystyti. Išnuomotas tik vienas, tačiau jame jokių konkrečių darbų nevyksta.

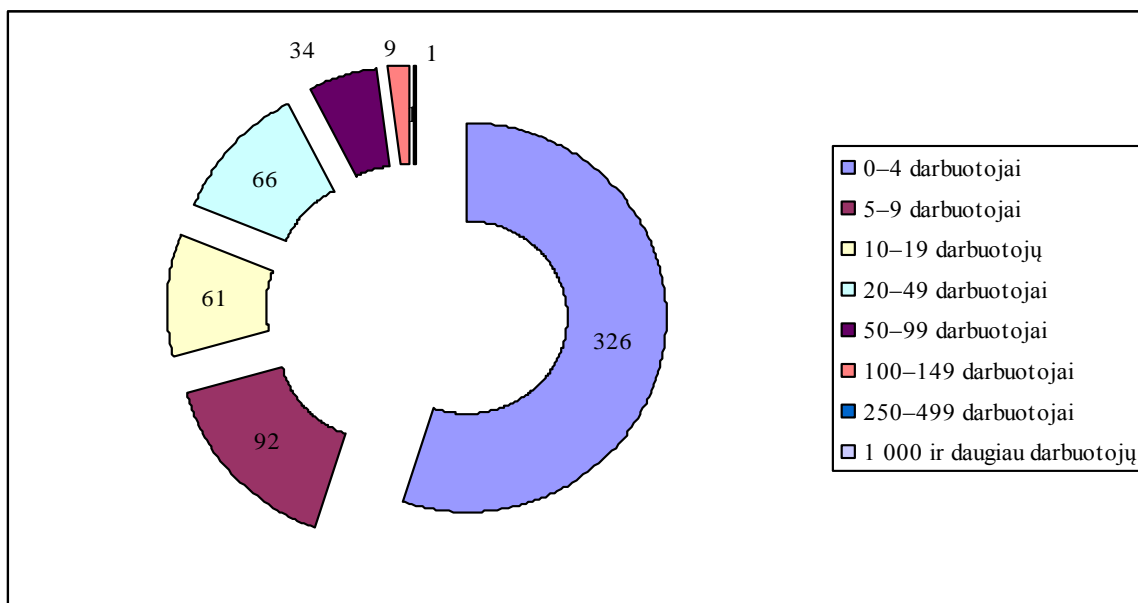
Statistikos departamento duomenimis, ūkio subjektų skaičius Radviliškio rajono savivaldybėje, palyginti su 2005 m. duomenimis, išliko panašus, veikiančių ūkio subjektų procentas nuo visų įregistruotų taip pat mažai kito (žr. 3.3 pav.).

3.3 pav. Registruotų ir veikiančių ūkio subjektų skaičius Radviliškio rajono savivaldybėje 2005–2008 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

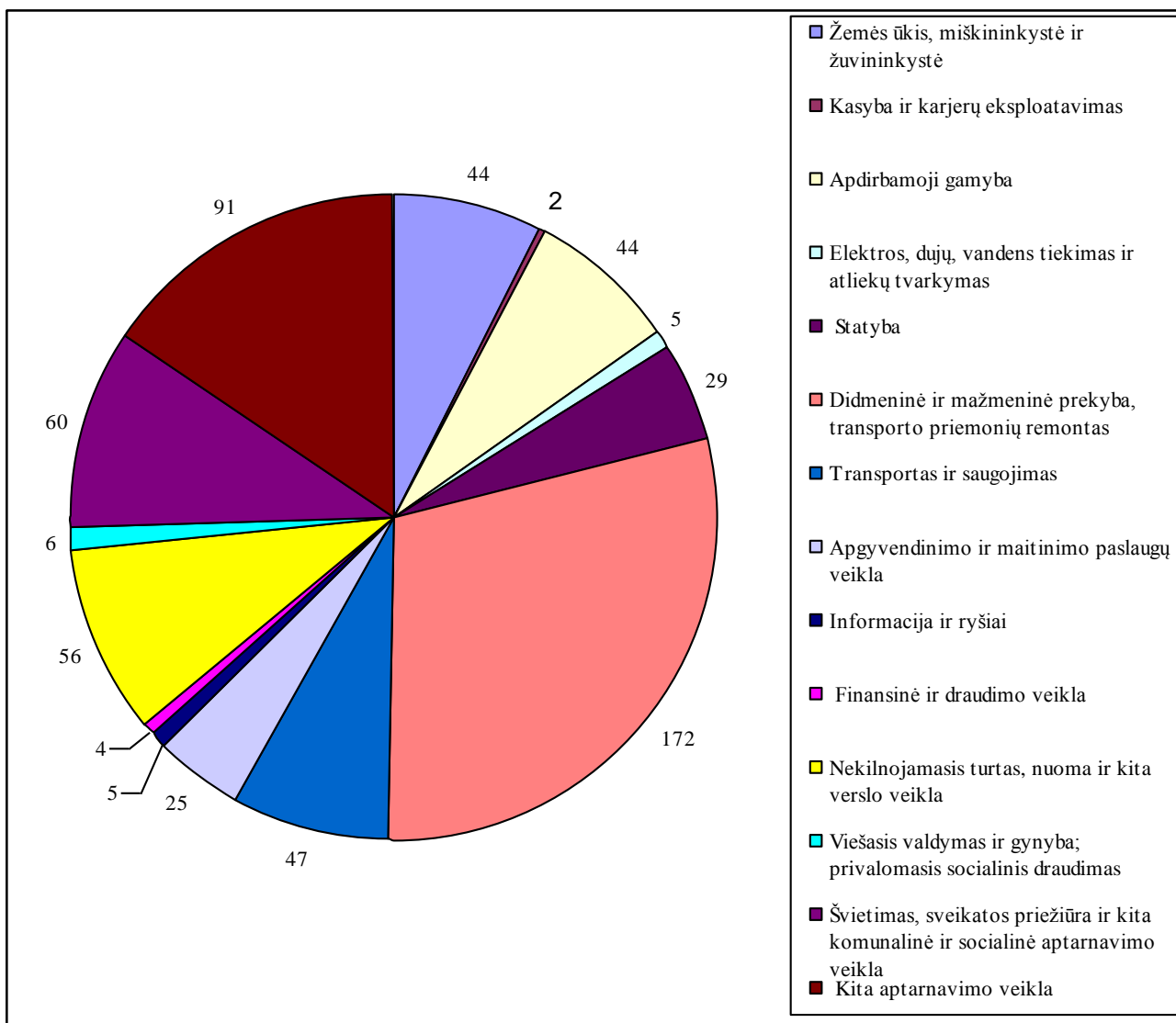
Dauguma Radviliškio rajono savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų yra mikroįmonės (418), turinčios iki 10 darbuotojų (žr. 3.4 pav.). Į stambesnių įmonių kategoriją patenka tik kelios įmonės.

3.4 pav. Veikiančių ūkio subjektų skaičius pagal įmonių dydį (darbuotojų skaičių) Radviliškio rajono savivaldybėje 2011 m. pradžioje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Išanalizavus ūkio subjektų veiklos pobūdį, pastebėta, kad Radviliškio rajono savivaldybėje daugiausia veikia ūkio subjektų, kurie užsiima didmenine ir mažmenine prekyba bei transporto priemonių remontu. Tokių subjektų 2011 m. pradžioje buvo 172, iš kurių 91 ūkio subjektas veikė aptarnavimo sferoje. Trečią pagal dydį ūkio subjektų grupę sudarė švietimo, sveikatos priežiūros ir kiti komunalinio bei socialinio aptarnavimo subjektai (iš esmės – biudžetinės įstaigos) (žr. 3.5 pav.)

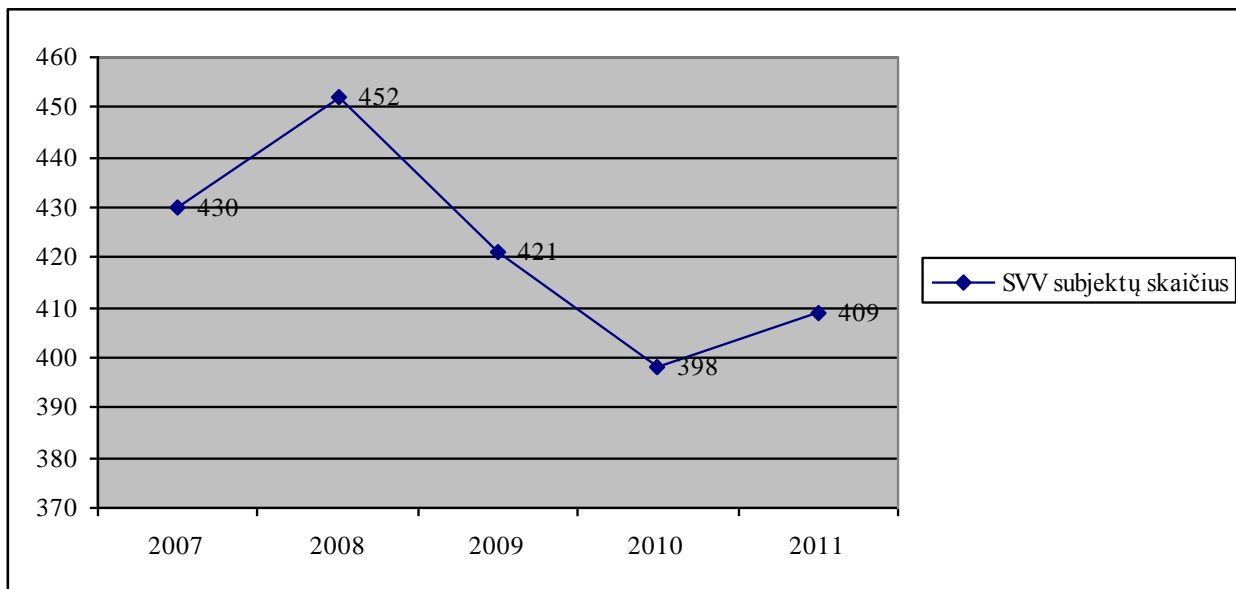

3.5 pav. Radviliškio rajono savivaldybėje veikiantys ūkio subjektai pagal veiklos rūšį 2011 m. pradžioje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Neginčytinas faktas, kad bet kurioje pasaulio valstybėje ekonomikos konkurencingumą bei augimą didžia dalimi lemia smulkiojo ir vidutinio verslo plėtra, todėl dauguma šalių ir regionų stengiasi kuo labiau skatinti žmones steigti ir plėtoti savo verslą, kurti darbo vietas sau ir kitiems. Gyventojų verslumo lygis yra rodiklis, matuojantis, kiek veikiančių SVV įmonių tenka tam tikros teritorijos 1000 gyventojų. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, Radviliškio rajono savivaldybėje šis rodiklis 2010 m. siekė 8,4 subjekto 1 000 gyventojų ir buvo daugiau nei dvigubai mažesnis nei bendras šalies rodiklis – 19 subjektų 1 000 gyventojų.

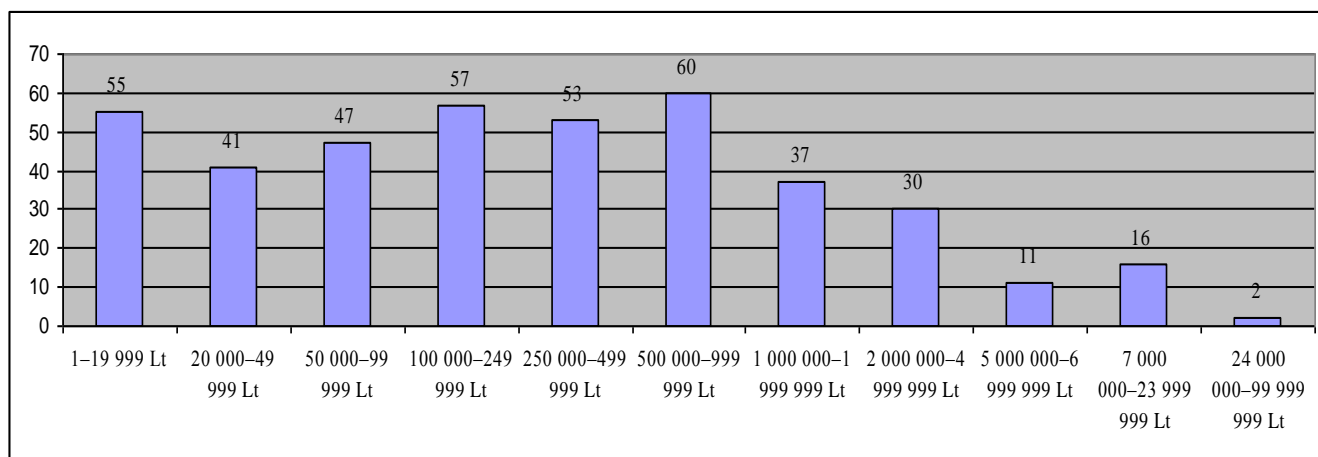
Daugumą Radviliškio rajono savivaldybėje veikiančių įmonių sudaro mažos įmonės. Išanalizavus veikiančių smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) subjektų skaičiaus dinamiką per pastaruosius penkerius metus, matyti, kad SVV skaičius mažėja (žr. 3.6 pav.).

3.6 pav. Radviliškio rajono savivaldybėje veikiančių SVV subjektų skaičius 2007–2011 m. pradžioje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

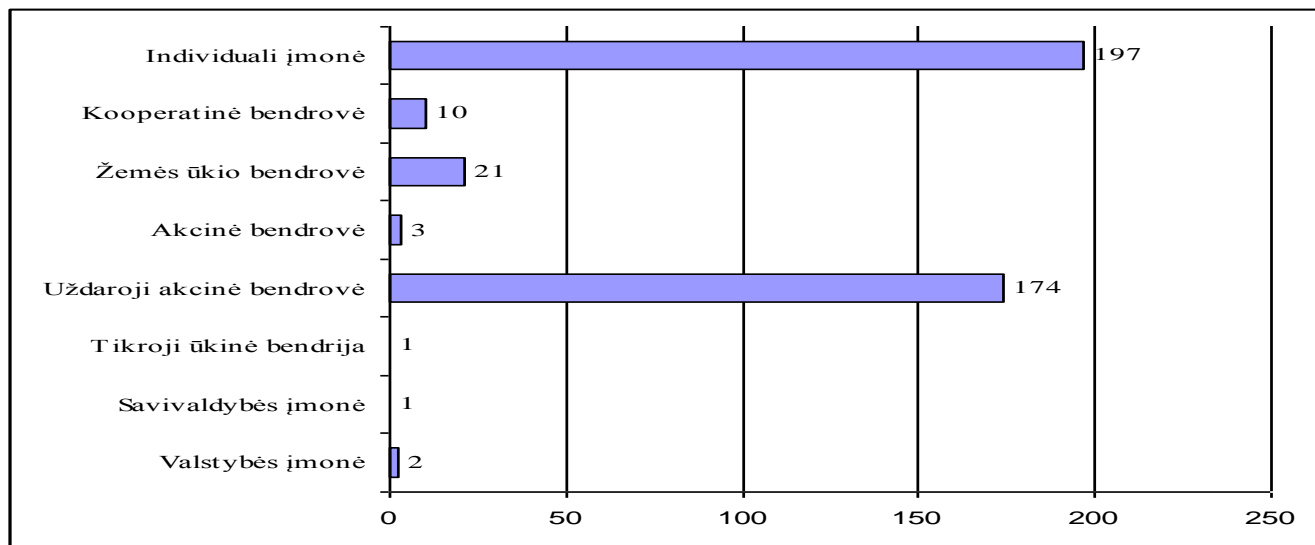
Didžiosios daugumos Radviliškio rajono savivaldybėje veikiančių SVV subjektų metinės pajamos sudaro iki 1 mln. Lt (žr. 3.7 pav.). Tik 23,5 proc. visų veikiančių SVV įmonių metinės pajamos viršija 1 mln. Lt.

3.7 pav. Radviliškio rajono savivaldybėje veikiantys SVV subjektai pagal pajamų grupes 2011 m. pradžioje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Daugiausia SVV subjektų turi individualios įmonės statusą (197) ir uždarosios akcinės bendrovės statusą (174) (žr. 3.8 pav.).

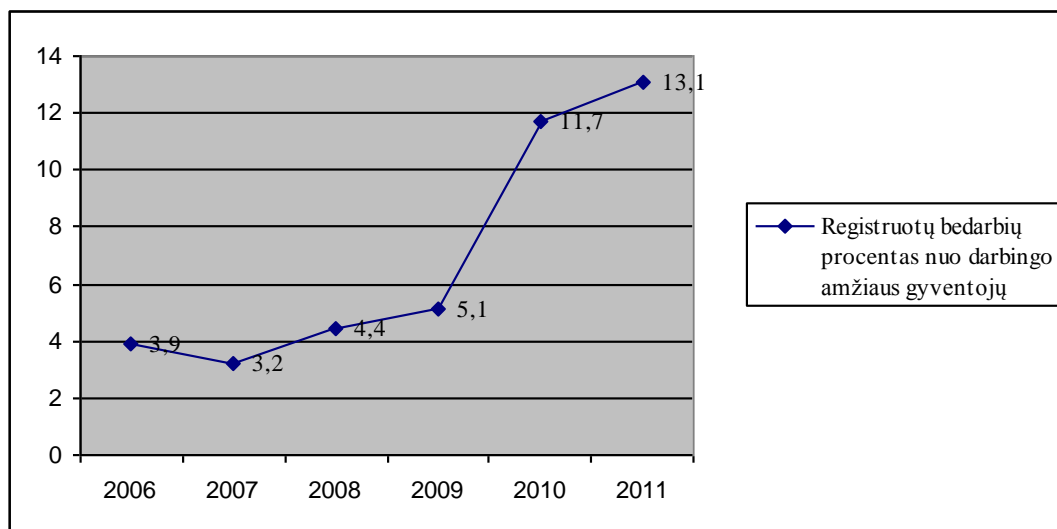

3.8 pav. Radviliškio rajono savivaldybėje veikiantys SVV subjektai pagal teisinę formą 2011 m. pradžioje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

3.2. Darbo rinka

Pastaraisiais metais dėl šalį apėmusios ekonominės krizės sparčiai augo darbo neturinčių žmonių skaičius. Ne išimtis ir Radviliškio rajono savivaldybė. Palyginti su 2006 m. duomenimis, registruotų bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų čia išaugo 3,4 karto (žr. 3.9 pav.).

3.9 pav. Registruotų bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų Radviliškio rajono savivaldybėje 2006-2011 m.

Šaltinis: Lietuvos darbo birža

Lietuvos darbo biržos duomenimis, Radviliškio rajono savivaldybėje kas ketvirtas užsiregistravęs darbo biržoje asmuo yra jaunesnis kaip 25 metų amžiaus ir vyresnis kaip 50 metų, kas antras užsiregistravęs – kaimo gyventojas. Per 40 proc. visų darbo biržoje įregistruotų žmonių neturi profesinio pasirengimo. Didžiausia darbingo amžiaus gyventojų dalis darbo biržos klientais 2010 m. buvo Aukštelkų seniūnijoje (18,9 proc.), Šeduvos miesto seniūnijoje (18,4 proc.) ir Radviliškio seniūnijoje (15,3 proc.). Mažiausiai ieškančių darbo darbingo amžiaus asmenų 2010 m. buvo Grinkiškio seniūnijoje (8,3 proc.) ir Pakalniškių seniūnijoje (10,3 proc.).

Išanalizavus sektorius, kuriuose dirbo darbo netekę žmonės, matyti, kad beveik pusė jų dirbo paslaugų sektoriuje (46,4 proc.), 16 proc. – žemės ūkyje, 13,9 proc. – pramonėje, 9,4 proc. – statybose. 14,3 proc. registruotų bedarbių prieš tai nebuvo turėję jokios darbinės veiklos.

3.3 Pramonė

Radviliškio rajono savivaldybėje vystoma maisto pramonė, medienos, baldų, žemės ūkio mašinų, metalo dirbinių, drabužių gamyba. Galima išskirti šias pagrindines pramonės šakas:

- 1) durpių gavyba (UAB „Sulinkiai“, UAB „Didysis tyrulis“);
- 2) maisto produktų gamyba (UAB „Radviliškio duona“);
- 3) vaisvandenių gamyba (UAB „Rijada“);
- 4) drabužių siuvimas (UAB „Juneta“, UAB „Saugora“);
- 5) metalo apdirbimo pramonė (AB "Radviliškio mašinų gamykla");
- 6) baldų gamyba (UAB „Videleną“, UAB „Multimeda“).

Radviliškio rajono savivaldybėje iškasama nemažai durpių. Durpių gavyba Radviliškio rajono savivaldybėje užsiima UAB „Sulinkiai“ ir UAB „Didysis Tyrulis“.

UAB „Sulinkiai“³ buvo įkurta 1993 metais. Įmonės pagrindinis veiklos pobūdis yra durpių gavyba bei didmeninė ir mažmeninė prekyba jomis. Durpių gavyba vyksta dvejuose skirtinguose durpynuose: Sulinkių durpyne, Radviliškio rajono savivaldybėje, ir 2003 metais įsigytame durpyne Varėnos rajono savivaldybėje. Bendras durpynų plotas sudaro apie 1000 ha. Įmonė siūlo platų asortimentą įvairių substratų, skirtų daržininkams, gėlininkams, sodininkams, aplinkos apželdintojams, pagamintų iš šviesių ir tamsių durpių, jų mišinių, „PG Mix“ trąšų ir įvairių kitų priedų (molio, perlito, ilgo veikimo trąšų, smėlio, žievės ir t.t.). Bendrovė apie 80% savo produkcijos eksportuoja. Nuolatiniai produkcijos pirkėjai yra Lenkijoje, Italijoje, Ispanijoje, Vokietijoje, Austrijoje. Dalį produkcijos įmonė parduoda į Saudo Arabiją, Kazachstaną, Moldaviją, Izraelį.

UAB „Rijada“⁴ įkurta 1994 metais. Pagrindinė kompanijos veikla – gazuotų ir negazuotų gaidžių gėrimų bei geriamojo vandens gamyba.

AB „Radviliškio mašinų gamykla“⁵ – viena didžiausių žemės ūkio mašinų gamybos ir metalo apdirbimo įmonių Lietuvoje. Įkurta 1949 metais, bendrovė projektuoja ir gamina įvairias žemės ūkio mašinas, technologines linijas, įrengimus, atsargines dalis, kitus metalo gaminius. Gaminama įvairi žemės ūkio technika: granulių presai, pusiau pakabinami javų kombainai, uogų skynimo kombainai, sėklų beicavimo įrenginiai, grūdų malūnai, grūdų traiškytuvai, trąšų barstytuvai, šienapjovės ir kita produkcija. Gamykla turi galimybę atlikti visus metalo apdirbimo technologinius procesus. Gaminama produkcija eksportuojama į Italiją, Kanadą, kitas šalis.

UAB „Multimeda“⁶ įkurta 1998 metais, iš bankrutuojančios akcinės bendrovės „Beržas“ nupirkus dalį gamybinių pastatų su juose buvusiais įrengimais. Kartu buvo perimti ir IKEA užsakymai. Rekonstravus gamybinius pastatus, pastačius savo katilinę, džiovyklas, buvo pradėta gamybinė

³ Šaltinis: www.sulinkiai.lt;

⁴ Šaltinis: www.rijada.lt;

⁵ Šaltinis: www.factory.lt;

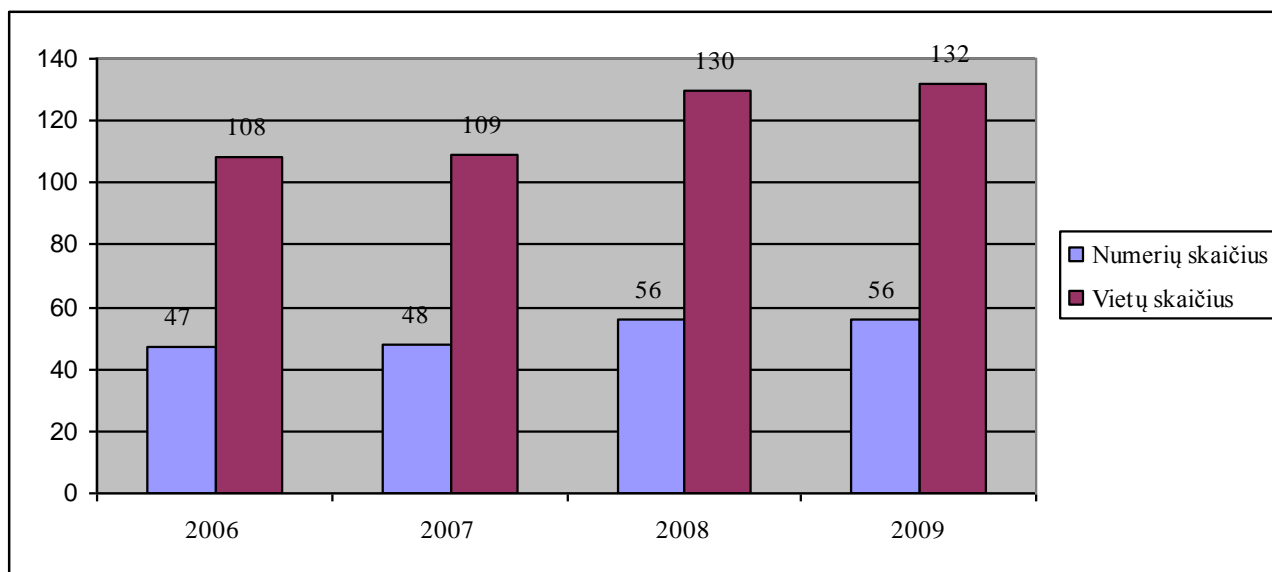
⁶ Šaltinis: www.multimeda.lt

veikla – baldų gamyba iš beržo masyvios medienos. Pastaraisiais metais buvo iš esmės atnaujintas gamybinis potencialas, pastatai, gamybiniai įrengimai, sanitarinės ir buities patalpos. Šiuo metu įmonė turi didelį technologinį potencialą, reikalingą baldų iš natūralios medienos gamybai. Įmonė geba pagaminti baldą, visus darbus – nuo medienos išpjovimo iki apdailos – atlikdama vienoje vietoje.

3.4. Apgyvandinimo paslaugos

Radviliškio rajono savivaldybėje gausu nekilnojamo kultūros paveldo, savivaldybė nemažai investuoja į viešosios turizmo infrastruktūros sukūrimo projektus. Kaip svarbiausius vykdomus projektus šioje srityje reikia paminėti Burbiškio dvaro sodybos rekonstrukcijos, Kleboniškių kaimo buties ekspozicijos plėtros, Kleboniškių kaimo vėjo malūno atnaujinimo projektus. Minėti objektai yra vieni pagrindinių turistų traukos taškų Radviliškio rajono savivaldybėje. Rajono savivaldybė garsėja renginiais, pavyzdžiui gegužės mėnesį vykstančia Tulpių žydėjimo švente, kuri sutraukia į Burbiškio dvarą apie 40 tūkst. lankytojų.

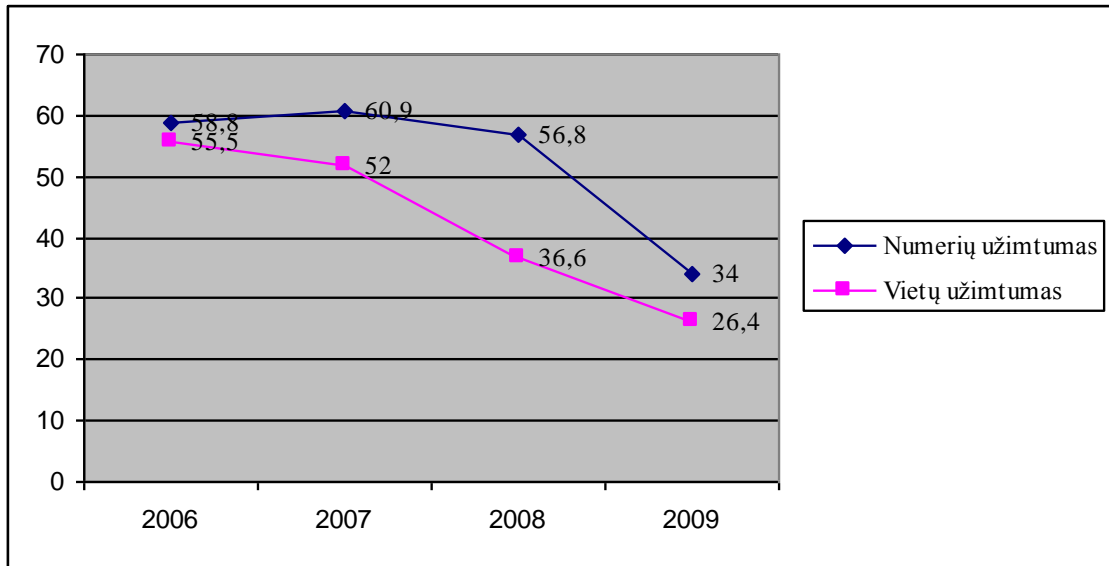
Svarbu paanalizuoti apgyvendinimo paslaugų sektorių. Palyginti su 2006 m. duomenimis, išaugo numerių ir vietų skaičius Radviliškio rajono savivaldybės apgyvendinimo įstaigose (viešbučiuose ir moteliuose) (žr. 3.10 pav.).

3.10 pav. Numerių ir vietų skaičius Radviliškio rajono savivaldybės apgyvendinimo įstaigose 2006–2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Numerių ir vietų užimtumas, 2006–2007 m. sudaręs apie 50-60 proc., 2008–2009 m. sumenko iki 26-34 proc. (žr. 3.11 pav.).

3.11 pav. Numerių ir vietų užimtumas Radviliškio rajono savivaldybės apgyvendinimo įstaigose 2006–2009 m.

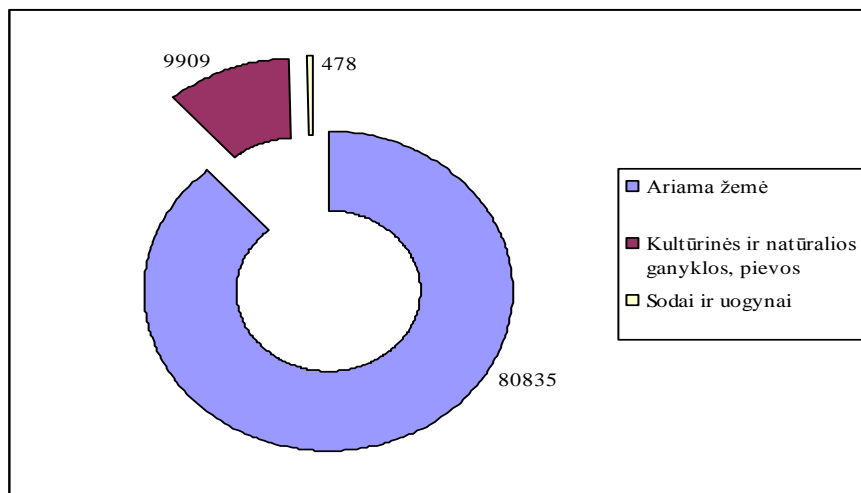
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

3.5. Žemės ūkis

Radviliškio rajono savivaldybėje derlingas dirvožemis, tai sąlygoja gana gerą žemės ūkio išvystymą. Pagrindinės veiklos rūšys: galvijų, kiaulių, avių auginimas, grūdinių kultūrų, cukrinių runkelių auginimas, mėsos ir pieno gamyba. Ūkininkai imasi ir netradicinių žemės ūkio šakų: veisia kalakutus ir stručius, užsiima žirgų auginimu, augina serbentus, braškes, laiko bites.

Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis (2005 m.), bendras Radviliškio rajono žemės ūkio naudmenų plotas yra 163 tūkst. hektarų. Radviliškio rajono savivaldybėje žemės ūkio naudmenos sudaro 63,4 proc. žemės fondo arba 10 proc. daugiau nei šalies vidurkis.

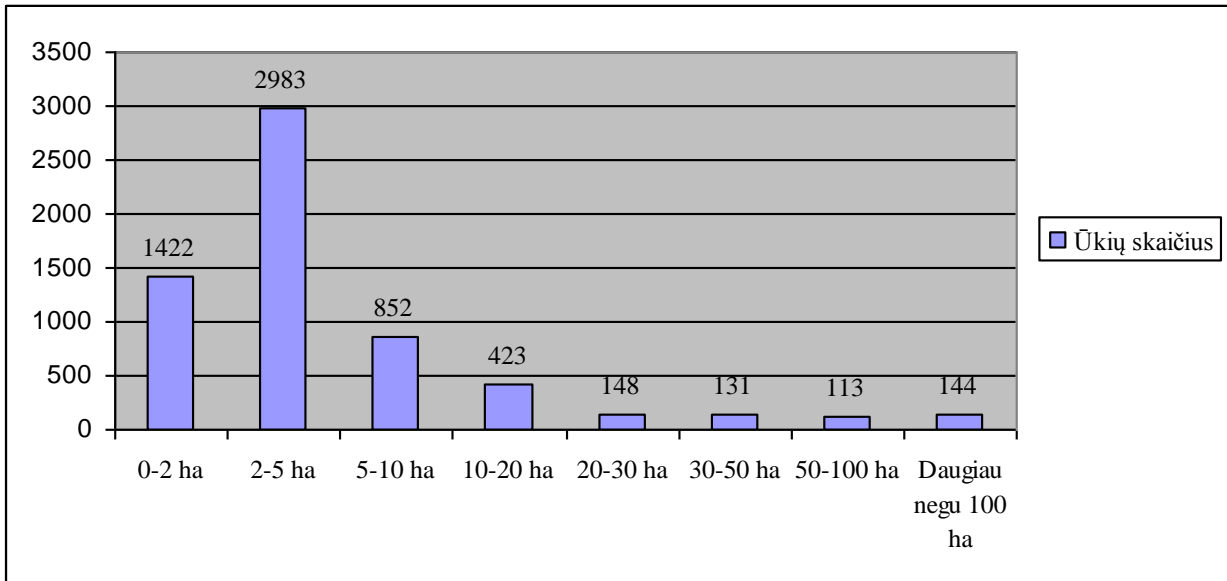
Ariamai žemei (2009 m. duomenimis) rajono savivaldybėje naudojama 80,83 tūkst. hektarų, pievoms ir natūralioms ganykloms naudojama 9,9 tūkst. hektarų, sodams ir uogynams tenka 478 ha (žr. 3.12 pav.).

3.12 pav. Radviliškio rajono žemės ūkio naudmenos hektarais 2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

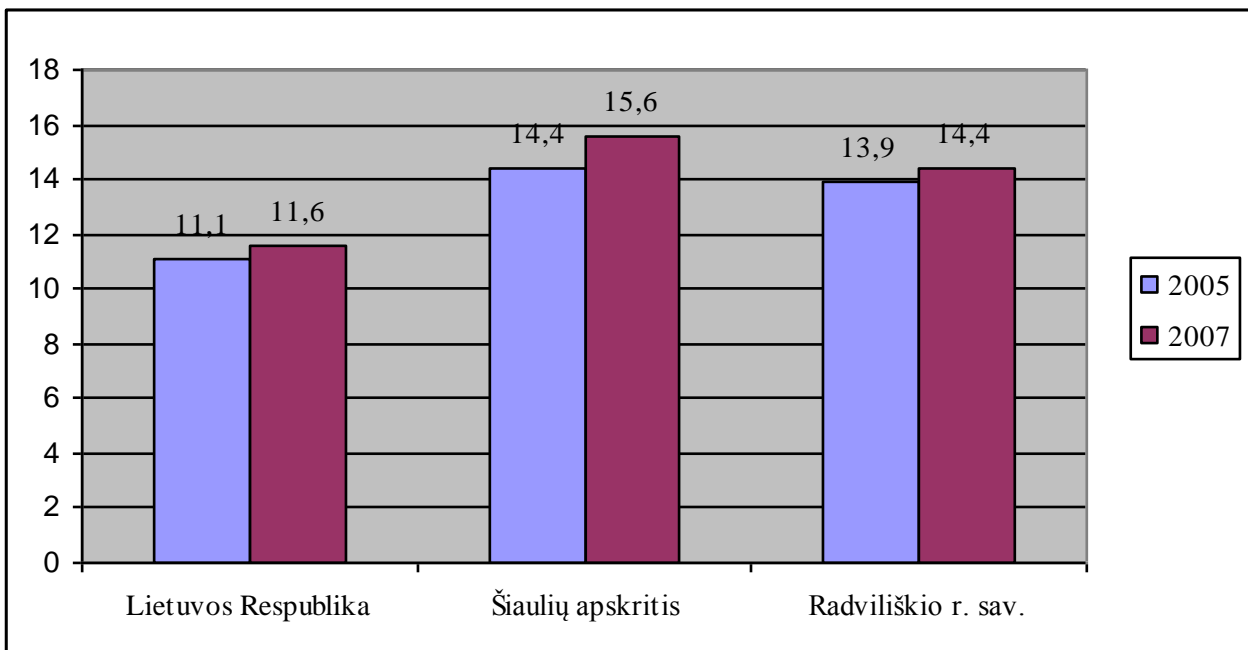
Didžiąją daugumą ūkių, kaip ir visoje šalyje, Radviliškio rajono savivaldybėje sudaro ūkiai, valdantys iki 10 ha žemės (žr. 3.13 pav.), tačiau Radviliškio rajono savivaldybėje nemažai yra ir stambių ūkių (144), valdančių daugiau nei 100 ha žemės.

3.13 pav. Ūkių skaičius pagal naudojamų žemės ūkio naudmenų plotą Radviliškio rajono savivaldybėje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Vidutinis ūkio dydis pagal valdomos žemės plotą Radviliškio rajono savivaldybėje yra didesnis nei šalyje ir šiek tiek mažesnis nei Šiaulių apskrityje (žr. 3.14 pav.).

3.14 pav. Vidutinis ūkio dydis (ha) Lietuvoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

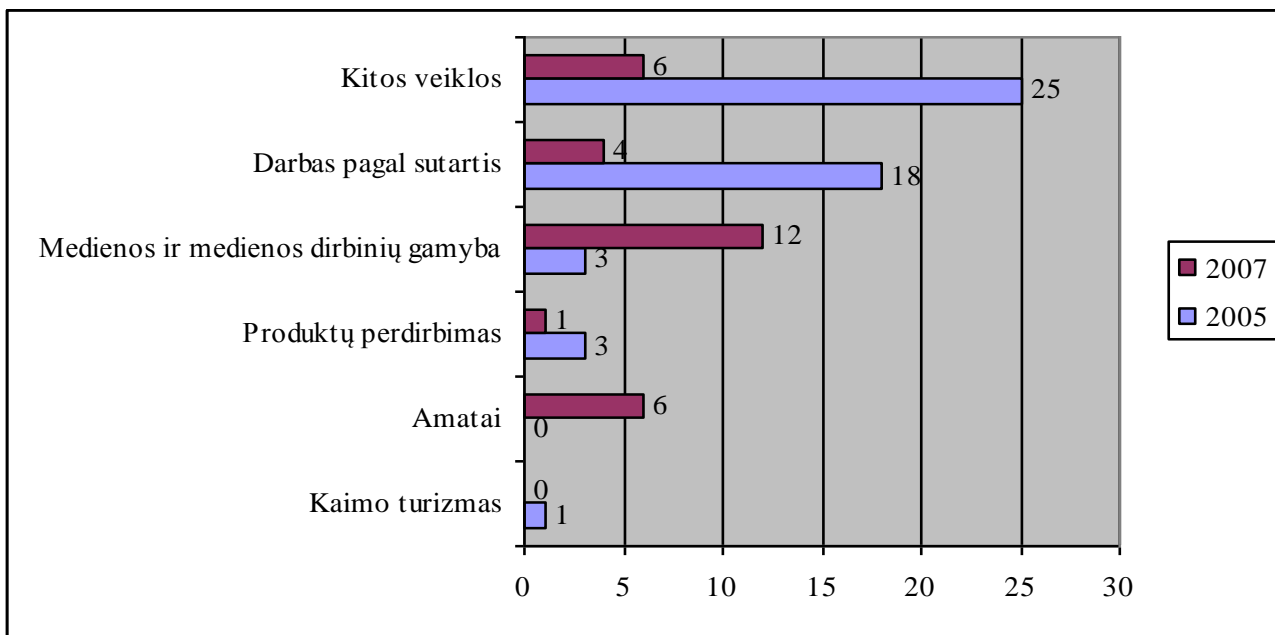
Rajono savivaldybėje yra keli stiprūs ūkininkai, gerai apsirūpinę žemės ūkio technika ir dirbantys didesniuose nei vidutiniai žemės plotuose. Veikia 28 žemės ūkio bendrovės (ŽŪB). Didžiausios pagal apimtį: ŽŪB „Draugas“ Pakalniškių seniūnijoje, „Sidabravo“ ŽŪB Sidabravo seniūnijoje, ŽŪB „Spindulys“ Grinkiškio seniūnijoje, ŽŪB „Gražionių bekonas“ Aukštelkų seniūnijoje.

Žemės ūkio struktūros tyrimo, kurį Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės atliko 2007 m., duomenimis, Radviliškio rajono savivaldybėje buvo 15 377 žemės ūkio darbuotojai, iš jų daugumą sudarė ūkininkaujantys asmenys ir jų šeimos nariai. Nuolatiniai samdomi darbuotojai sudarė 9,5 proc. visų užimtųjų žemės ūkyje ir daugiau nei 75 proc. jų dirbo žemės ūkio bendrovėse (žr. 3.1 lentelę).

Rodiklio pavadinimas	Visi ūkiai	Ūkininkų ir šeimos ūkiai	Žemės ūkio bendrovės ir įmonės
Žemės ūkio darbuotojų skaičius	15377	-	-
Ūkininkaujantys asmenys ir jų šeimos nariai	13750	13750	-
Nuolatiniai samdomi darbuotojai	1459	356	1103
Laikini samdomi darbuotojai	168	140	28

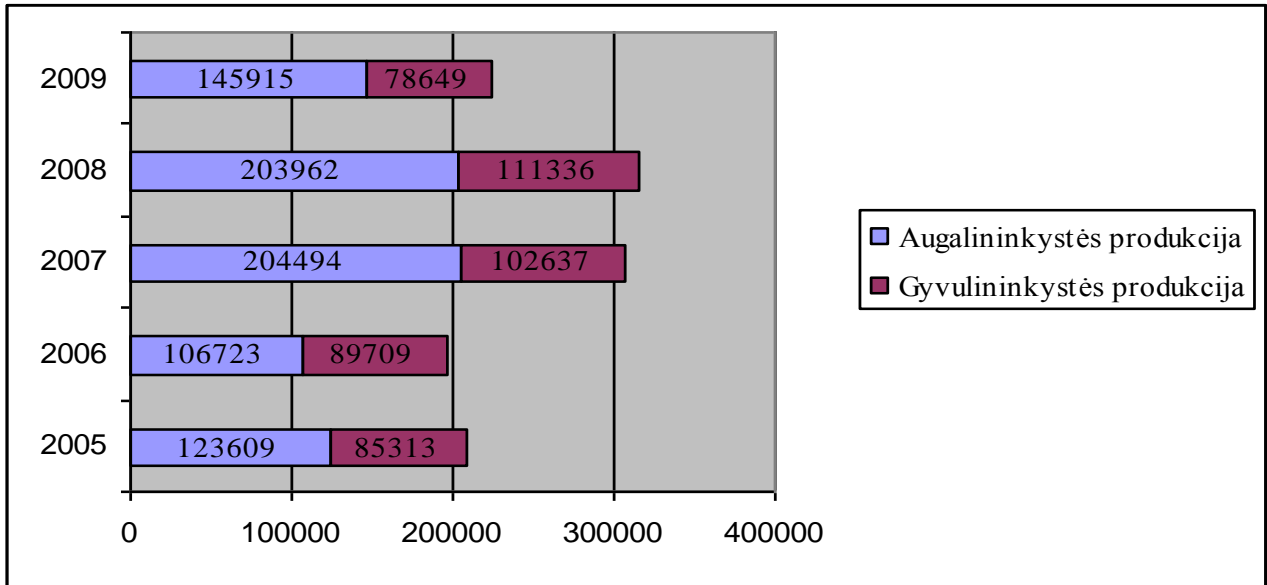
3.1 lentelė. Žemės ūkio darbuotojų skaičius Radviliškio rajono savivaldybėje.
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Dalis ūkininkaujančių imasi alternatyvios veiklos. Žemės ūkio struktūros tyrimo duomenimis, Radviliškio rajono savivaldybėje 2007 m. daugiausia tokių asmenų užsiėmė medienos ir medienos dirbinių gamyba bei amatais (žr. 3.15 pav.).

3.15 pav. Ūkių, užsiimančių kitomis veiklomis, skaičius Radviliškio rajono savivaldybėje.
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

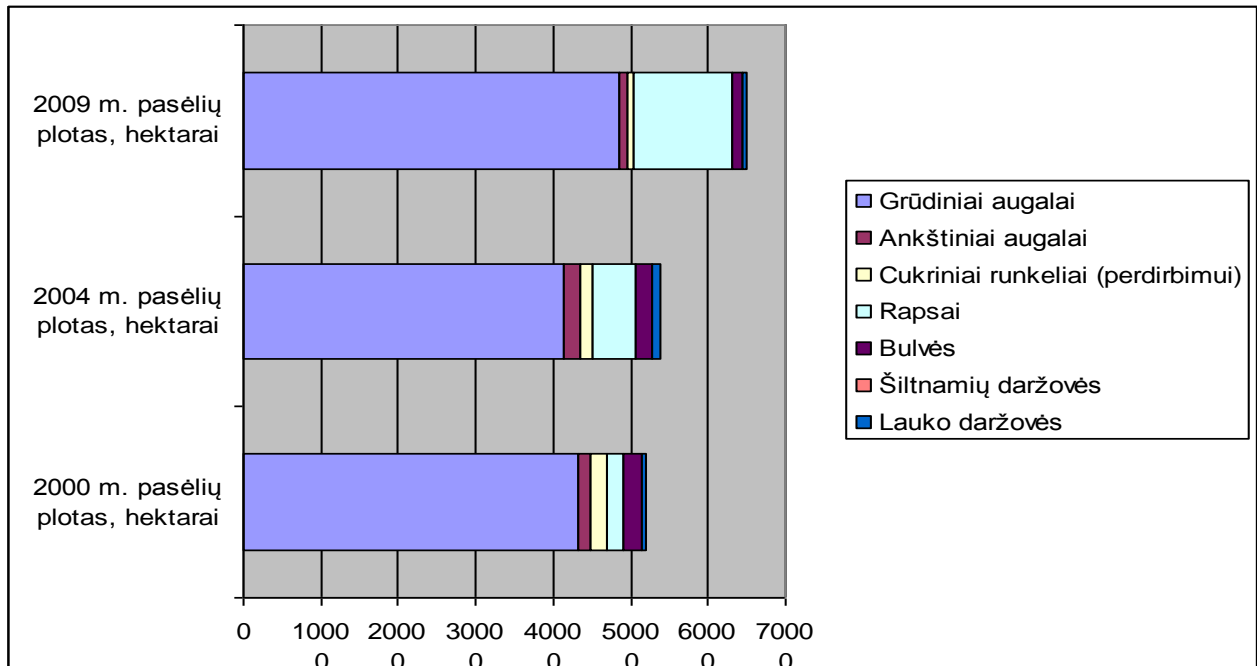
Išanalizavus bendrosios žemės ūkio produkcijos rodiklius, matyti, kad didesnę dalį Radviliškio rajono savivaldybėje sudaro augalininkystės produkcija (žr. 3.16 pav.).

3.16 pav. Bendroji žemės ūkio produkcija Radviliškio rajono savivaldybėje, tūkst. Lt.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

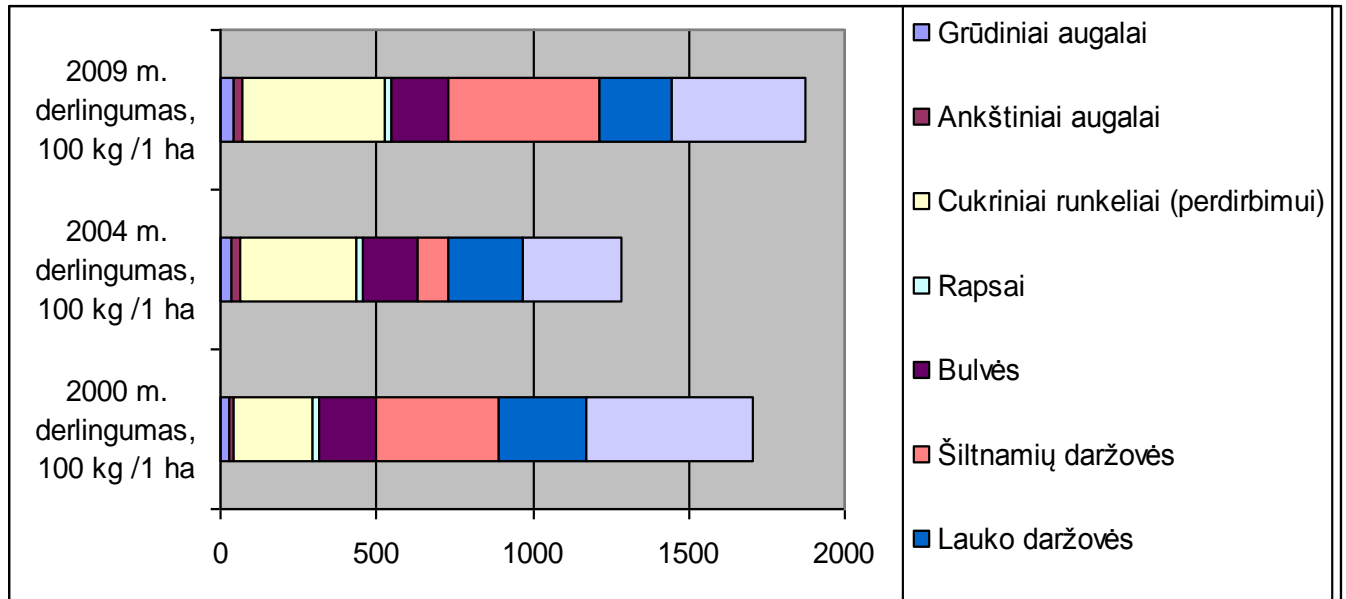
Daugiausia pasėlių Radviliškio rajono savivaldybėje sudaro grūdiniai augalai ir rapsai (žr. 3.17 pav.)

3.17 pav. Radviliškio rajono žemės ūkio pasėlių plotai.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

3.18 pav. pateikiami pagrindinių auginamų kultūrų derlingumo rodikliai. Kaip rodo statistika, jie vienais metais gerėja, kitais prastėja, tam įtakos turi skirtingos oro sąlygos.

3.18 pav. Radviliškio rajono žemės ūkio pasėlių plotai.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

IV. INFRASTRUKTŪRA

4.1. Susisiekimo sistema

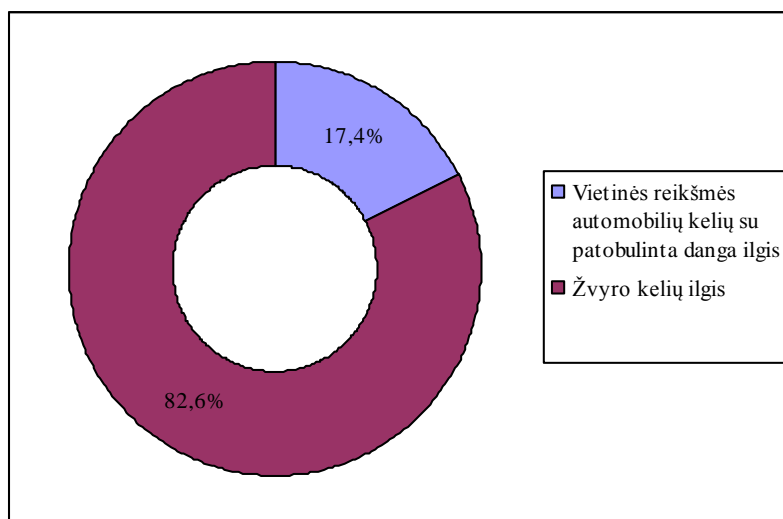
Radviliškio rajono susisiekimo sistemą sudaro automobilių kelių bei geležinkelių transportas. Rajono savivaldybėje yra valstybiniai keliai: magistralinis, krašto ir rajoniniai, vietinės reikšmės keliai ir miestų (Radviliškio ir Šeduvos) gatvės. Radviliškio rajono savivaldybė yra šalia Šiaulių miesto ir per jos teritoriją važiuoja visas transportas iš Panevėžio į Šiaulius magistraliniu keliu A9, kurio reikšmė ir apkrovimas kasmet didėja.

Radviliškio rajono savivaldybės kelių tinklo struktūra yra labai palanki aptarnauti savivaldybės seniūnijas. Rytų–vakarų kryptimi eina pagrindinis magistralinis kelias A9, kuris jungia Radviliškio rajono savivaldybę su apskrities centrais: Šiauliais ir Panevėžiu. Magistralinio kelio A9 poveikis šiandieninei rajono savivaldybės teritorijai yra labai didelis, nes kelias kerta Radviliškio miesto ir rajono savivaldybės teritorijas, kurios yra neapsaugotos nuo pagrindinių tranzitinių transporto srautų.

Magistralinis kelias ir keturi krašto keliai formuoja pagrindinį kelių karkasą Radviliškio rajono savivaldybės teritorijoje. Iš Radviliškio miesto per rajono savivaldybės teritoriją šiaurės rytų kryptimi eina kelias Nr. 212 Radviliškis–Pakruojis. Per dalį rajono savivaldybės teritorijos iš pietų į šiaurę eina krašto kelias Nr. 144 Jonava–Kėdainiai–Šeduva. Pietinėje rajono savivaldybės teritorijoje eina krašto kelias Nr. 225 Raseiniai–Baisogala. Rytinę rajono savivaldybės teritoriją aptarnauja krašto kelias Nr. 148 Raseiniai–Tytuvėnai–Radviliškis.

Radviliškio rajono savivaldybėje valstybinių kelių tinklą sudaro magistralinis kelias A9, keturi krašto ir keturiasdešimt penki rajoniniai keliai, kurių bendras ilgis yra 497,4 km. Bendras valstybinių kelių tankis rajono savivaldybėje yra 0,30 km/km², 1 000 rajono gyventojų tenka 9,1 km kelių. Valstybinių kelių dangų struktūra Radviliškio rajono savivaldybėje rodo, kad magistralinis kelias A9 ir keturi krašto keliai turi asfaltbetonio dangą. Rajoniniai keliai su asfaltbetonio danga sudaro 38,8 proc., o likę 61,2 proc. rajoninių kelių – žvyrkeliai. Pagal žvyrkelių procentinę dalį, tai žemiausias rodiklis Šiaulių apskrityje.

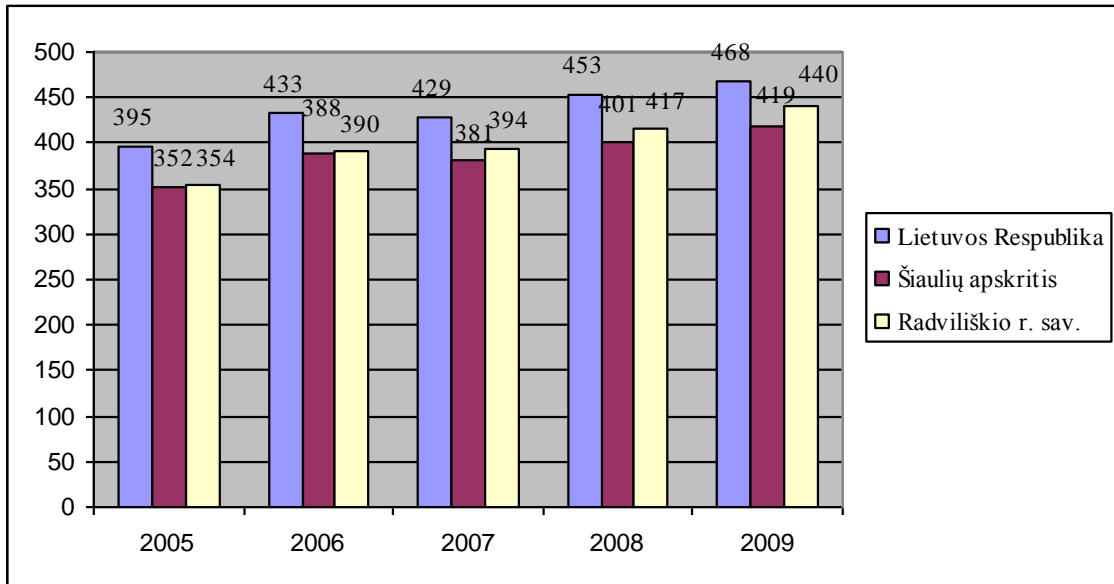
Vietinės reikšmės kelių, už kurių priežiūrą yra tiesiogiai atsakingos savivaldybės institucijos, Radviliškio rajono savivaldybėje yra 1 264 km. Iš kelių su danga (dalis kelių yra su grunto danga) tik 17,4 proc. sudaro keliai, turintys asfaltbetonio dangą, 82,6 proc. yra žvyrkeliai. Šiaulių apskrities asfaltuotų vietinės reikšmės kelių procentas siekia 19 proc., o šalyje – 14,8 proc.

4.1 pav. Vietinės reikšmės kelių ilgis Radviliškio rajono savivaldybėje 2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

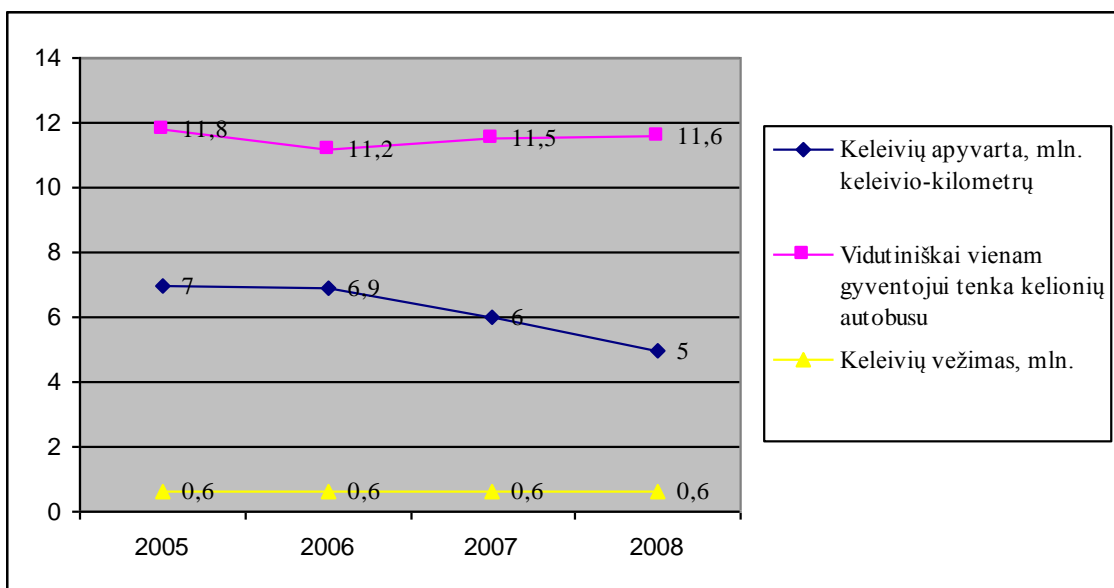
Svarbus faktorius, turintis įtakos Radviliškio rajono susisiekimo sistemos darbui, yra automobilizacijos lygis. Nuo 2005 m. jis nuolat augo ir 2009 m. pasiekė 440 individualių lengvųjų automobilių 1 000 gyventojų. Šis rodiklis buvo didesnis nei vidutiniškai Šiaulių apskrityje (žr. 4.2 pav.).

4.2 pav. 1000 gyventojų tenka individualių lengvųjų automobilių Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Pažangios valstybės, siekdamos sumažinti į atmosferą išmetamą taršą, riboja automobilizacijos lygio augimą ir vysto susisiekimą viešuoju transportu. Radviliškio rajono savivaldybėje viešojo transporto rodikliai, palyginti su 2005 m. duomenimis, išliko panašūs (žr. 4.3 pav.), šiek tiek sumažėjo keleivių apyvarta.

4.3 pav. Viešojo transporto rodikliai Radviliškio rajono savivaldybėje.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Radviliškio rajono susisiekimo sistemą sudaro ne tik automobilių keliai, bet ir geležinkeliai. Per Radviliškio miesto ir rajono savivaldybės teritoriją eina geležinkelis iš Kaišiadorių į Šiaulius. Geležinkelio transportas papildo automobilių transporto sritį ir padeda tenkinti rajono pramonės, ūkio bei gyventojų susisiekimo poreikius.

Šiuo metu krovinių ir keleivių pervežimas Radviliškio rajono savivaldybėje yra praradęs praeityje turėtą reikšmę.

Per Radviliškio rajono savivaldybę eina Europos transporto IX geležinkelių koridoriaus atšaka IX B linija nuo valstybės sienos per Vilnių, Kaišaidoris, Šiaulius, Telšius į Klaipėdą. Jos bendras ilgis – 412,4 km. Šia linija pervežama daugiausia krovinių, todėl yra būtina didinti traukinių eismo laidumą, saugumą, mažinti eismo valdymo išlaidas. Pagal geležinkelių plėtros plano iki 2015 m. reikalavimus, turi būti nutiestas antrasis bėgių kelias Šiaulių–Klaipėdos linijoje.

Ateityje šioje linijoje krovinių turi daugėti, bus plečiamas keleivinių traukinių eismas.

4.2. Vandentvarka

Radviliškio rajono savivaldybėje centralizuotai tiekiamą geriamąjį vandenį tiekia ir nuotekas tvarko savivaldybės kontroliuojama UAB „Radviliškio vanduo“ ir privati UAB „Baisogalos bioenergija“. Keliolika geriamojo vandens tiekimo įrenginių kaimiškose gyvenvietėse eksploatuoja žemės ūkio bendrovės arba privačios įmonės ir fiziniai asmenys. Centralizuotai tiekiamu geriamuoju vandeniu Radviliškio mieste naudojasi 85 proc. namų ūkių, rajono savivaldybėje – 64 proc.

UAB „Radviliškio vanduo“ eksploatuoja 23 vandenvietes, 14 nuotekų valyklių, 23 nuotekų siurbines, 180 km vandentiekio ir 121 km nuotekų tinklų. 2010 m. vandens tiekimo rodikliai: pakelta 773 tūkst. m³ vandens, išvalyta daugiau nei 1 215 tūkst. m³ nuotekų.

UAB „Baisogalos bioenergija“ 2010 m. per 68 tūkst. m³ geriamojo vandens bei išvalė beveik 99 tūkst. m³ nuotekų.

2007–2010 m. įgyvendinta nemažai ES lėšomis finansuojamų vandentvarkos projektų. Įgyvendinus Nemuno vidurupio baseino I etapo projektą, rekonstruoti Šeduvos nuotekų valymo įrenginiai, išplėsti vandentiekio ir nuotekų tinklai Radviliškio ir Šeduvos miestuose. Pavartyčių gyvenvietė prijungta prie Šeduvos miesto tinklų. Įgyvendinant projektą „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra Radviliškio rajone“, numatyta išplėtoti vandentiekio ir nuotekų tinklus Kutiškių, Šniūraičių, Šiaulėnų ir Sidabravo, Šaukoto, Alksniupių, Raudondvario gyvenvietėse, Kutiškių, Karčemų ir Linkaičių gyvenviečių tinklus prijungti prie Radviliškio miesto tinklų, rekonstruoti penkias nuotekų valyklas kaimiškose gyvenvietėse. Šiuos vandentvarkos projektus ketinama įgyvendinti 2011–2013 m. laikotarpiu.

Kaimiškose rajono savivaldybės vietovėse (ši tendencija pastebima visoje šalyje) gyventojai nėra suinteresuoti jungtis prie naujai nutiestų vandentiekio ir nuotekų tinklų, todėl vandenį tiekiančios ir nuotekas tvarkančios bendrovės, investavusios į sistemų plėtrą, patiria nuostolius.

Radviliškio rajono savivaldybėje geriamasis vanduo daugumoje vietovių turi geležies perteklių, todėl rajono savivaldybė investuoja į nugeležinimo įrenginių statybą. 2007–2010 m. laikotarpiu tokie įrenginiai sumontuoti Tyrulių, Polekėlės, Acokavų, Šiaulėnų, Pociūnų, Sidabravo, Šaukoto gyvenviečių vandenvietėse. 2011–2013 m. laikotarpiu vandens gerinimo įrenginius numatoma sumontuoti Gražionių, Daugėlaičių, Pakalniškių gyvenvietėse.

4.3. Šilumos ūkis

Centralizuotai šilumą ir karštą vandenį Radviliškio ir Šeduvos miestuose, Raudondvario ir Linkaičių gyvenvietėse tiekia 5 savivaldybės kontroliuojamos UAB „Radviliškio šiluma“ katilinės, Baisogalos zonoje – 2 privačios UAB „Baisogalos bioenergija“ katilinės.

Daugiaabučių namų vidaus šildymo ir karšto vandens sistemas prižiūri bendrosios nuosavybės administratorius – UAB „Radviliškio komunalinės paslaugos“.

UAB „Radviliškio šiluma“ aptarnauja 35 km ilgio šilumos tinklus. Jais šiluma aprūpinami 5 334 vartotojai, iš jų 97 proc. – gyventojai.

UAB „Baisogalos bioenergija“ per metus pagamina apie 7000 MWh šiluminės energijos, kuri tiekama Baisogalos miestelio, Pakiršinio kaimo ir kitų gretimų vietovių gyventojams.

Radviliškio rajono šilumos ūkio pasiekimas – įgyvendintas projektas „Radviliškio miesto biokuro katilinės su kondensaciniu ekonomizeriu ir biogeneraciniu įrenginiu statyba“. Projekto rezultatai – Radviliškio miesto katilinėje iki beveik 70 proc. naudojamas biokuras, kuris yra žymiai pigesnis už tradicinį kurą, sumažėjusios šilumos gavybos būtiniosios išlaidos ir mažiausia Šiaulių apskrityje šilumos kaina.

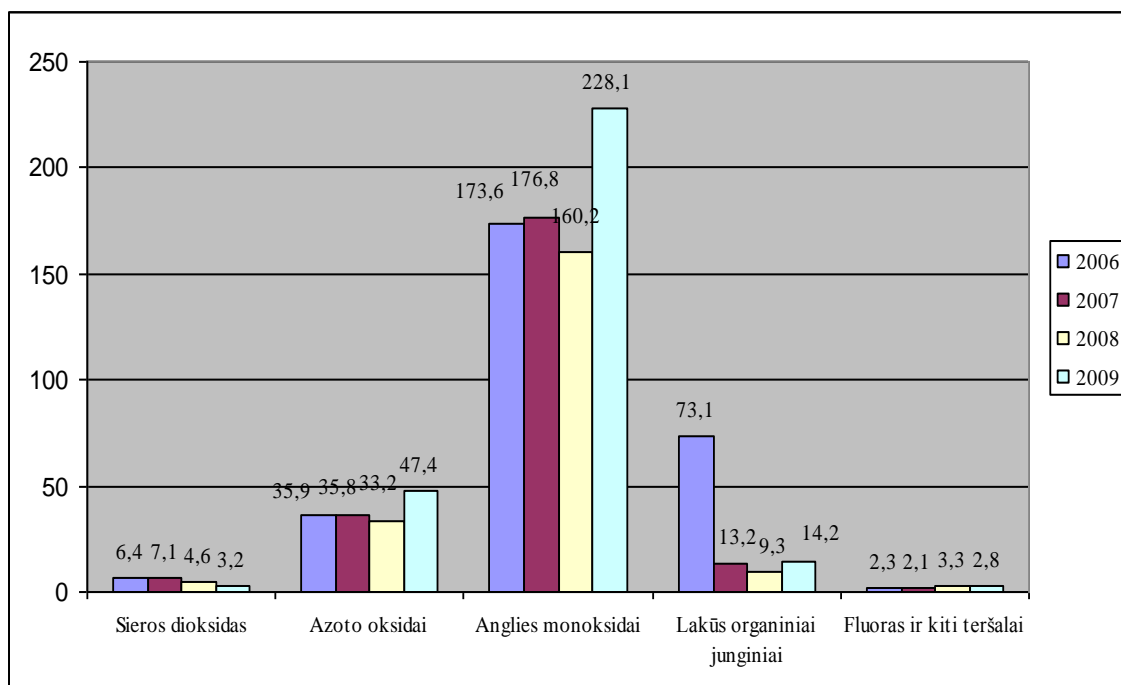
4.4. Atliekų tvarkymas

Rinkliava už komunalinių atliekų surinkimą Radviliškio rajono savivaldybėje įvesta 2007 m. Visų gyventojų ir ūkio subjektų komunalinės atliekos surenkamos ir išvežamos tvarkyti į aplinkosauginius reikalavimus atitinkantį regioninį sąvartyną. Įrengtas rajoninis atliekų surinkimo punktas ir 5 punktai seniūnijose. Seniūnijose įrengtos 39 konteinerinės aikštelės, Radviliškio mieste pastatyta 20 komplektų konteinerių antrinėms žaliavoms, numatoma pastatyti dar 43 komplektus. Siekiant paskatinti atliekų rūšiavimą gyventojams organizuojami informaciniai renginiai.

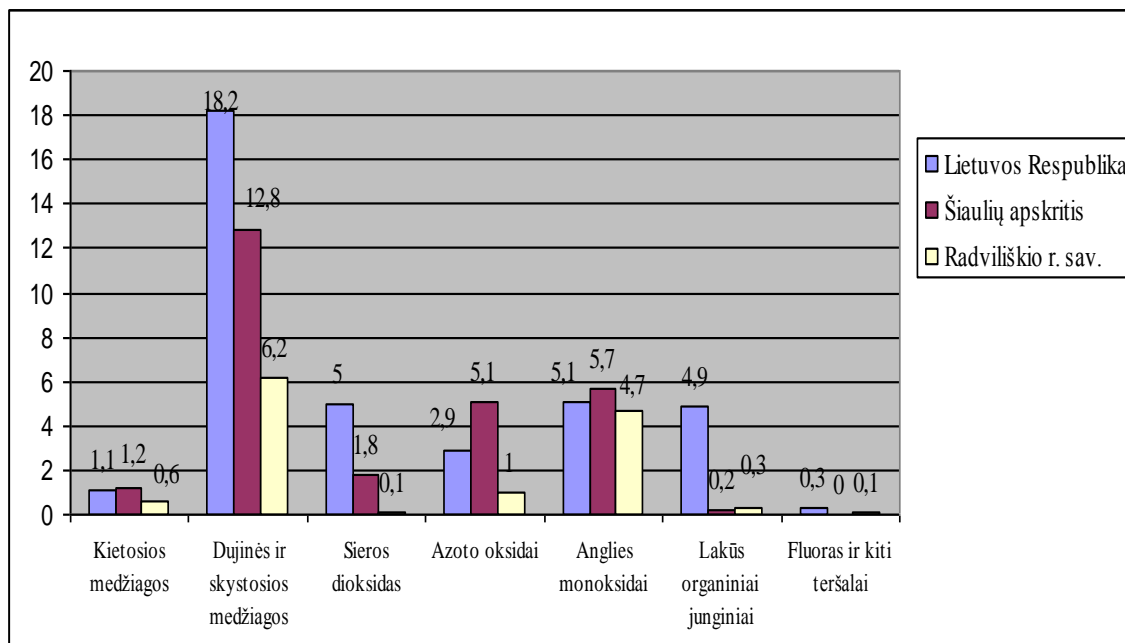
Rekultivuoti visi 36 mažieji kaimų ir miestelių sąvartynai. Parengti stambiagabaričių atliekų surinkimo ir žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių, Radviliškio ir Šeduvos miestų uždarytų sąvartynų rekultivavimo projektai.

4.5. Aplinkosauga

Lietuvos miestų oro kokybė daugiausia priklauso nuo vietinių taršos šaltinių: transporto, energetikos, pramonės įmonių išmetamų teršalų. Valstybinis oro kokybės monitoringas Radviliškio rajono savivaldybėje nėra vykdomas, taigi oro kokybę Radviliškio rajono savivaldybėje galima tirti tik pagal teršalų, išmetamų į atmosferą, kiekius. Teršalų kiekiai, išmetami iš stacionarių taršos šaltinių Radviliškio rajono savivaldybėje, pateikti 4.4 pav. – daugiausia į atmosferą patenka anglies dioksidas ir azoto oksidai. Palyginti su bendra šalies ir apskrities situacija (žr. 4.5 pav.), Radviliškio rajono savivaldybėje atmosferos tarša iš stacionarių šaltinių yra nedidelė.

4. 4 pav. Išmestų iš stacionarių taršos šaltinių teršalų kiekis, tenkantis vienam gyventojui, kg, Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2009 m.
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

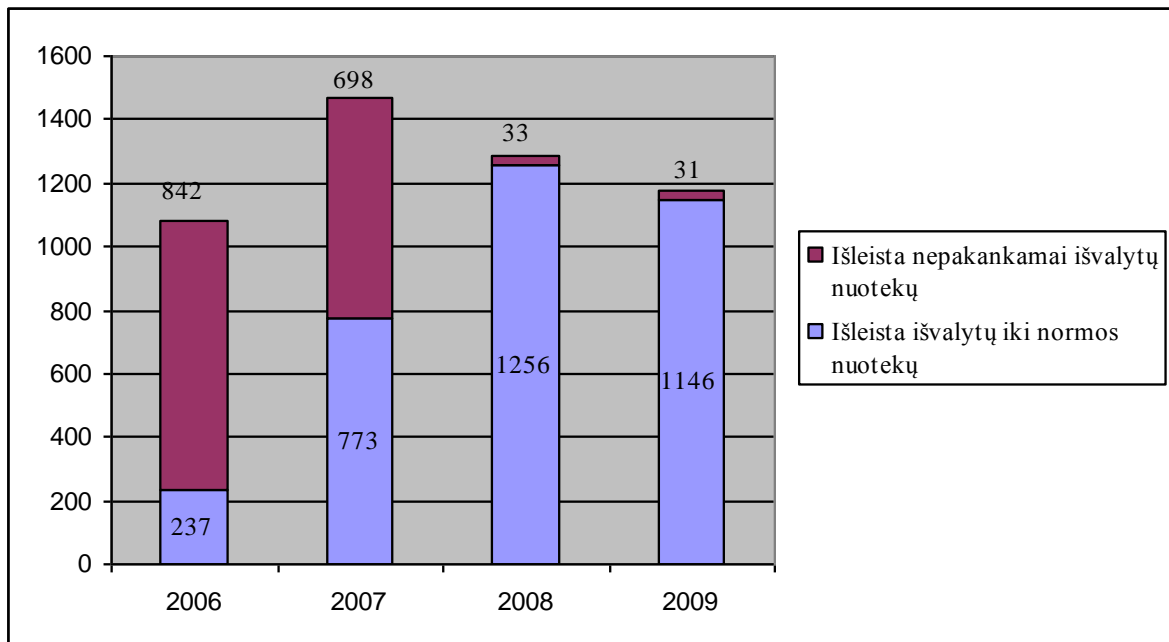

4. 5 pav. Išmestų iš stacionarių taršos šaltinių teršalų kiekis, tenkantis vienam gyventojui, kg, Lietuvos Respublikoje, Šiaulių apskrityje ir Radviliškio rajono savivaldybėje 2009 m.
Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Oro tarša iš mobilių taršos šaltinių (transporto) yra labai svarbi antropogeninės taršos dedamoji. Pagal visos Lietuvos mastu atliktus stebėjimus manoma, kad transporto sukeliama oro tarša sudaro apie 75 proc. visos atmosferos oro taršos. Radviliškio rajono savivaldybėje yra judrios transporto ašys, todėl čia mobilių taršos šaltinių sukeltos taršos klausimas yra ypač aktualus.

Radviliškio rajono savivaldybėje valstybinis vandens kokybės monitoringas vykdomas tik Obelės upėje ties Voskoniais. Obelės vandens kokybės tyrimai ties Voskoniais rodo, kad čia vanduo yra vidutiniškai užterštas (III vandens kokybės klasė). Šie vandens tyrimai atspindi daugiausia Radviliškio miesto sukeltą ir pasklidą taršą.

Kitose vietose paviršinių vandens telkinių vandens kokybės tiesioginiais tyrimais nėra stebima, tačiau bendrą vandens telkinių kokybę galima vertinti ir pagal taršas, nors tai nėra tikslus metodas. Iš 4.6 pav. pateiktų duomenų matyti, kad nuo 2006 m. į paviršinius vandenius išleidžiamų iki normos išvalytų nuotekų kiekis žymiai padidėjo (to priežastis – rajono savivaldybės investicijos į nuotekų valymo sistemas). Galima daryti prielaidą, kad pagerėjo ir paviršinių vandenų kokybė.

4. 6 pav. Ūkio, buitės ir gamybos nuotekos išleistos į paviršinius vandenius Radviliškio rajono savivaldybėje 2009 m.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Kadangi praeityje, neatsižvelgiant į galimą žalą aplinkai, buvo intensyviai plėtojama ūkinė veikla, rajono savivaldybėje yra vietovių, kuriose gruntas yra užterštas cheminiais elementais. 2011–2013 m. rajono savivaldybė planuoja išvalyti 2,21 ha naftos produktais užterštos teritorijos Raudondvaryje, Pavartyčiuose ir Baisogaloje.

V. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GRĖSMIŲ IR GALIMYBIŲ (SSGG) ANALIZĖ

Stiprybės

1. Geografiniu požiūriu Radviliškio rajonas yra labai dėkingoje vietoje: lengvai pasiekiami kiti dideli Lietuvos ir kitų Baltijos šalių miestai.
2. Rajono savivaldybėje išplėtotas pirminės sveikatos priežiūros paslaugų tinklas, paslaugos yra prieinamos net atokesnių vietovių gyventojams.
3. Rajono savivaldybėje paklausą atitinka socialinės paslaugos neįgaliems vaikams ir jaunuoliams, stacionarios ilgalaikės socialinės paslaugos globos gavėjams.
4. Rajono savivaldybėje gerai išplėtotas kultūros centrų ir bibliotekų tinklas, kultūros centrų funkciją kaimuose atlieka seniūnijos.
5. Rajono savivaldybėje gausu kultūros paveldo objektų (dvarų ir kitų nekilnojamo kultūros paveldo statinių, archeologinio paveldo, medinės architektūros paveldo ir kt.), kurie į rajono savivaldybę pritraukia nemažai turistų.
6. Pastaraisiais metais Radviliškio rajono savivaldybėje žymiai sumažėjo nepilnamečių padarytų nusikalstamų veikų skaičius.
7. Rajono savivaldybėje išplėtotos neformaliojo švietimo ir mokinių užimtumo paslaugos.
8. Radviliškio miesto pramonės ir sandėliavimo objektų statybos teritorijoje parengti sklypai verslui vystyti.
9. Radviliškio rajono savivaldybėje derlingas dirvožemis sudaro palankias sąlygas plėtoti žemės ūkį. Vidutinis ūkio dydis pagal valdomos žemės plotą Radviliškio rajono savivaldybėje yra didesnis nei šalyje.
10. Radviliškio rajono savivaldybės kelių tinklo struktūra yra labai palanki aptarnauti savivaldybės seniūnijas.
11. Įgyvendinus ES lėšomis finansuojamus projektus, žymiai pagerėjo galimybės gyventojams apsirūpinti geros kokybės geriamuoju vandeniu: buvo nutiesti vandentiekio tinklai, įrengti vandens gerinimo įrenginiai.
12. Įgyvendinus ES lėšomis finansuojamus projektus, pagerėjo nuotekų, išleidžiamų į paviršinius vandenį, išvalymo kokybė.
13. Radviliškio rajono savivaldybėje įdiegta pažangi atliekų tvarkymo sistema.
14. Šilumos ūkio srityje diegiamos pažangios technologijos.

Silpnybės

1. Gyventojų skaičius Radviliškio rajono savivaldybėje pastaraisiais metais mažėja dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos, gyventojų migracijos į kitas šalies vietas bei emigracijos į labiau ekonomiškai išsivysčiusias valstybes. Gyventojų skaičius Radviliškio rajono savivaldybėje mažėja sparčiau nei vidutiniškai Lietuvoje, ypač mažėja kaimo gyventojų.
2. Išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas, parodantis, kiek išlaikomų asmenų (priklausančių 0–14 m. bei 60 ir vyresnių asmenų amžiaus grupėms) tenka 100-ui darbingo amžiaus gyventojų (15–59 m.) grupei, Radviliškio rajono savivaldybėje yra didesnis nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje.
3. Kūdikių mirtingumas Radviliškio rajono savivaldybėje yra aukštesnis nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje.
4. Radviliškio gyventojų mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų yra didesnis nei vidutiniškai šalyje.
5. Pastaraisiais metais, palyginti su bendra šalies ir Šiaulių apskrities situacija, Radviliškio rajono savivaldybėje buvo didesnis sergamumas tuberkulioze.

6. Rajono savivaldybėje išlieka didelis socialinių paslaugų poreikis, nes daugėja senyvo amžiaus asmenų, didėja bedarbystė, nemažėja socialinės rizikos šeimų ir jose augančių vaikų.
7. Rajono savivaldybėje nepakankamai išplėtos socialinės paslaugos proto ir psichikos neįgaliesiems, suaugusiems socialinės rizikos asmenims bei socialinės rizikos šeimoms.
8. Nepakankamai sutvarkyta sporto infrastruktūra: susidėvėjusios sporto aikštelių, esančių gyvenamuosiuose rajonuose ir prie švietimo įstaigų, dangos ir įrengimai, trūksta sporto bazių, reikalingų atskiroms sporto šakoms vystyti.
9. Dauguma viešosios paskirties ir gyvenamųjų pastatų energetinės charakteristikos neatitinka šiuolaikinių reikalavimų, jų išlaikymo išlaidos yra labai didelės.
10. Savivaldybės turimų socialinio būsto butų nepakanka visiems, norintiems juos išsinuomoti.
11. Tiesioginių užsienio ir materialinių investicijų rodikliai yra žymiai žemesni nei šalies ir apskrities vidurkiai.
12. Gyventojų verslumo lygio rodiklis, matuojantis, kiek veikiančių SVV įmonių tenka tam tikros teritorijos 1 000 gyventojų, Radviliškio rajono savivaldybėje yra daugiau nei dvigubai mažesnis nei vidutiniškai šalyje.
13. Didžiąją dalį ūkio subjektų Radviliškio rajono savivaldybėje sudaro labai mažos įmonės. Daugiausia yra SVV įmonių, kurių metinės pajamos nesiekia 1 mln. Lt.
14. Registruotų bedarbių procentas nuo bendro darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus pastaraisiais metais yra aukštas. Per 40 proc. visų darbo biržoje įregistruotų žmonių neturi profesinio pasirengimo.
15. Dalis rajoninių ir didžioji dalis vietinės reikšmės kelių yra neasfaltuoti.
16. Vandentiekio ir ūkio bei buities nuotekų tinklai išplėtoti ne visoje rajono teritorijoje.
17. Rajono savivaldybėje trūksta stambiagabaričių ir biodegraduojančių atliekų aikštelių.

Grėsmės

1. Jei nebus skiriama užtektinai dėmesio investicijoms pritraukti ir gyventojų kompetencijų bei verslumo ugdyti, mažės darbo vietų skaičius.
2. Jei nebus kuriamos darbo vietos, rajono savivaldybėje toliau mažės gyventojų, kurie migruos į didžiuosius miestus ir užsienį ieškodami darbo, skaičius.
3. Jei į rajono savivaldybę bus pritraukta ir intensyviai plėtojama pramonė, gali padidėti aplinkos užterštumas, kilti pavojus gyventojų sveikatai, todėl rekomenduojama atsirinkti mažai taršias pramonės įmones.
4. Jei nebus plečiamas nestacionarių socialinių paslaugų tinklas, gyventojus reikės siųsti į stacionarus, tai bendruomenei kainuos brangiau.
5. Jei nebus sprendžiami socialinės atskirties mažinimo, socialinio būsto poreikio, jaunimo užimtumo bei bendruomeniškumo didinimo klausimai, rajono savivaldybėje gali išaugti nusikalstamumo lygis.
6. Jei nebus skiriama užtektinai dėmesio skiriama kultūros paveldo objektams tvarkyti, vertybės gali sunykti.

Galimybės

1. Išnaudoti palankią geografinę padėtį ir įrengtą pramoninę zoną užsienio ir vietos investicijoms pritraukti bei darbo vietoms sukurti.
2. Kuo daugiau dėmesio skirti gyventojų kompetencijų ugdymui, perkvalifikavimui ir verslumo ugdymui.
3. Plėtoti žemės ūkį ir jį aptarnaujančias veiklas.
4. Išsaugoti kultūros paveldo objektus, pritaikyti juos turistams, vykdyti aktyvią turizmo rinkodarą.

5. Plėtoti nestacionarias socialines paslaugas, siekti patenkinti augantį socialinių paslaugų poreikį.
6. Padidinti rajono savivaldybės gyventojams galimybes išsinuomoti socialinį būstą ir pritaikyti jam nenaudojamas savivaldybei priklausančias patalpas.
7. Vykdyti rajono savivaldybės gyventojams aktualias bendruomenės sveikatinimo programas.
8. Sudaryti palankias sąlygas gyventojams sportuoti, atnaujinti ir plėsti sporto infrastruktūrą.
9. Bendradarbiaujant su LAKD ir AB „Lietuvos geležinkeliai“, tobulinti rajono savivaldybės susisiekimo sistemą, siekti, kad ji atitiktų verslo ir gyventojų poreikius.
10. Plėtoti vandentiekio ir nuotekų infrastruktūrą, siekti kuo daugiau rajono gyventojų aprūpinti kokybišku geriamuoju vandeniu.
11. Tobulinti šilumos ūkį toliau, diegti pažangias technologijas ir gerinti viešosios ir gyvenamosios paskirties pastatų energetines charakteristikas.
12. Tobulinti atliekų tvarkymo sistemą, įrengti stambiagabaričių ir bioskaidžių atliekų tvarkymo aikštes.
13. Planuojant ūkinės veiklos bei infrastruktūros plėtrą daug dėmesio skirti ekologiniams aspektams.

VI. RADVILIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2007–2013 METŲ STRATEGINIO PLĖTROS PLANO STRUKTŪRA

Atsižvelgiant į esamos situacijos analizės bei gyventojų apklausos rezultatus, suformuota Radviliškio rajono savivaldybės 2007–2013 metų strateginio plėtros plano struktūra.

Radviliškio rajono savivaldybės vizija palikta tokios pačios formuluotės, kokia buvo patvirtinta Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2008 m. balandžio 3 d. sprendimu Nr. T-359 „Dėl Radviliškio rajono strateginio plėtros plano 2008–2013 metams tvirtinimo“.

Suformuoti trys Radviliškio rajono savivaldybės plėtros prioritetai:

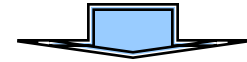
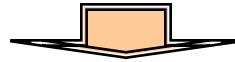
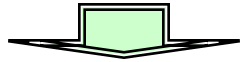
1. Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros tobulinimas.
2. Ekonomikos vystymas.
3. Išsilavinusi, sveika ir tvari bendruomenė.

Radviliškio rajono savivaldybės 2007–2013 metų strateginio plėtros plano detali struktūra pavaizduota 5.1 schemoje.

Radviliškio rajono savivaldybės 2007–2013 metų strateginio plėtros plano tikslų, uždavinių ir priemonių suvestinė pateikiama II dalyje.

Radviliškio rajono savivaldybės 2007–2013 metų strateginio plėtros vizijos, tikslų ir uždavinių vertinimo kriterijų suvestinė pateikiama III dalyje.

Radviliškio rajono savivaldybės vizija: ilgalaikė ir stabili ekonomikos plėtra, saugi aplinka ir aukštesnė gyvenimo kokybė, švari, patraukli bei prieinama aplinka.

**I PRIORITETAS.
SUSISIEKIMO IR INŽINERINĖS
INFRASTRUKTŪROS TOBULINIMAS.**

1.1 tikslas. Vystyti rajono savivaldybės susisiekimo infrastruktūrą.

- 1.1.1 uždavinys. Formuoti reikiamo pralaidumo ir patikimumo susisiekimo valstybinės ir vietinės reikšmės keliais tinklą.
- 1.1.2 uždavinys. Diegti eismo saugumo priemones rajono savivaldybės gatvėse ir keliuose.
- 1.1.3 uždavinys. Tobulinti geležinkelį infrastruktūrą siekiant pagerinti susisiekimo sąlygas rajono savivaldybės gyventojams.
- 1.1.4 uždavinys. Optimizuoti susisiekimo viešuoju transporto sistemą.

1.2 tikslas. Pertvarkyti rajono savivaldybės energetikos ūkį ir padidinti energijos naudojimo efektyvumą.

- 1.2.1 uždavinys. Diegti energijos taupymo priemones viešosios infrastruktūros objektuose.
- 1.2.2 uždavinys. Dujofikuoti Radviliškio miestą ir rajono savivaldybės gyvenvietes.
- 1.2.3 uždavinys. Skatinti gyventojus diegti energijos taupymo priemones savo būstuose.

1.3 tikslas. Užtikrinti ekologiškai švarią aplinką rajono savivaldybėje.

- 1.3.1 uždavinys. Aprūpinti rajono savivaldybės gyventojus aukštos kokybės geriamuoju vandeniu.
- 1.3.2 uždavinys. Renovuoti ir išplėsti gamybinių, buitinių ir lietaus nuotekų sistemas.
- 1.3.3 uždavinys. Išvalyti gamtines teritorijas nuo praeities taršos.
- 1.3.4 uždavinys. Tobulinti atliekų tvarkymo sistemą.
- 1.3.5 uždavinys. Ugdyti ekologiškai sąmoningą bendruomenę.

**II PRIORITETAS.
EKONOMIKOS VYSTYMAS.**

2.1 tikslas. Didinti vietos gyventojų ekonominių užimtumą.

- 2.1.1 uždavinys. Sudaryti gyventojams palankias sąlygas pradėti ir plėtoti verslą.
- 2.1.2 uždavinys. Pritraukti į rajono savivaldybę užsienio ir šalies investicijas.
- 2.1.3 uždavinys. Skatinti kaimo gyventojus užsiimti alternatyviomis žemės ūkiui veiklomis.
- 2.1.4 uždavinys. Pritraukti į rajono savivaldybę turistus, plėtoti viešąją turizmo infrastruktūrą.

2.2 tikslas. Sudaryti sąlygas konkurencingam žemės ūkiui plėtoti.

- 2.2.1 uždavinys. Efektyviai įgyvendinti ES ir valstybines paramos žemės ūkiui priemones rajono savivaldybėje.
- 2.2.2 uždavinys. Vykdyti žemės ūkio paskirties žemės našumą didinančias priemones.

2.3 tikslas. Tobulinti savivaldybės įstaigų valdymą, siekti skaidrumo ir bendruomenės dalyvavimo.

- 2.3.1 uždavinys. Gerinti gyventojų ir ūkio subjektų aptarnavimą savivaldos institucijose.
- 2.3.2 uždavinys. Diegti strateginio valdymo principus savivaldybės veikloje.

**III PRIORITETAS.
IŠSILAVINUSI, SVEIKA,
KŪRYBINGA, DORA IR PILIETIŠKA
BENDRUOMENĖ.**

3.1 tikslas. Didinti socialinių paslaugų ir sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą.

- 3.1.1 uždavinys. Plėtoti socialines paslaugas.
- 3.1.2 uždavinys. Plėtoti asmens sveikatos priežiūros paslaugas.
- 3.1.3 uždavinys. Vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną ir sveikatinimo veiklas.
- 3.1.4. Aprūpinti socialiai remtinus gyventojus kokybišku socialiniu būstu.

3.2 tikslas. Suteikti gyventojams galimybę gauti kokybiškas švietimo paslaugas ir mokytis visą gyvenimą.

- 3.2.1 uždavinys. Modernizuoti ugdymo įstaigų materialinę bazę.
- 3.2.2 uždavinys. Optimizuoti ugdymo įstaigų tinklą.
- 3.2.3 uždavinys. Didinti ugdymo proceso patrauklumą.

- 3.2.4 uždavinys. Plėtoti suaugusiųjų kompetencijos didinimo ir perkvalifikavimo veiklas.

3.3 tikslas. Sudaryti prielaidas turiningam laisvalaikiui.

- 3.3.1 uždavinys. Didinti kultūrinių paslaugų įvairovę ir patrauklumą.
- 3.3.2 uždavinys. Sukurti gyventojams sąlygas užsiimti sporto veiklomis.

3.4 tikslas. Stiprinti visuomenės saugumą ir bendruomeniškumą.

- 3.4.1 uždavinys. Sukurti palankią aplinką jauno žmogaus vertingam gyvenimui ir saviraiškai.
- 3.4.2 uždavinys. Bendradarbiaujant su policija ir kitomis struktūromis užtikrinti asmens ir visuomenės saugumą.
- 3.4.3 uždavinys. Stiprinti bendruomenių gebėjimus spręsti vietos problemas.